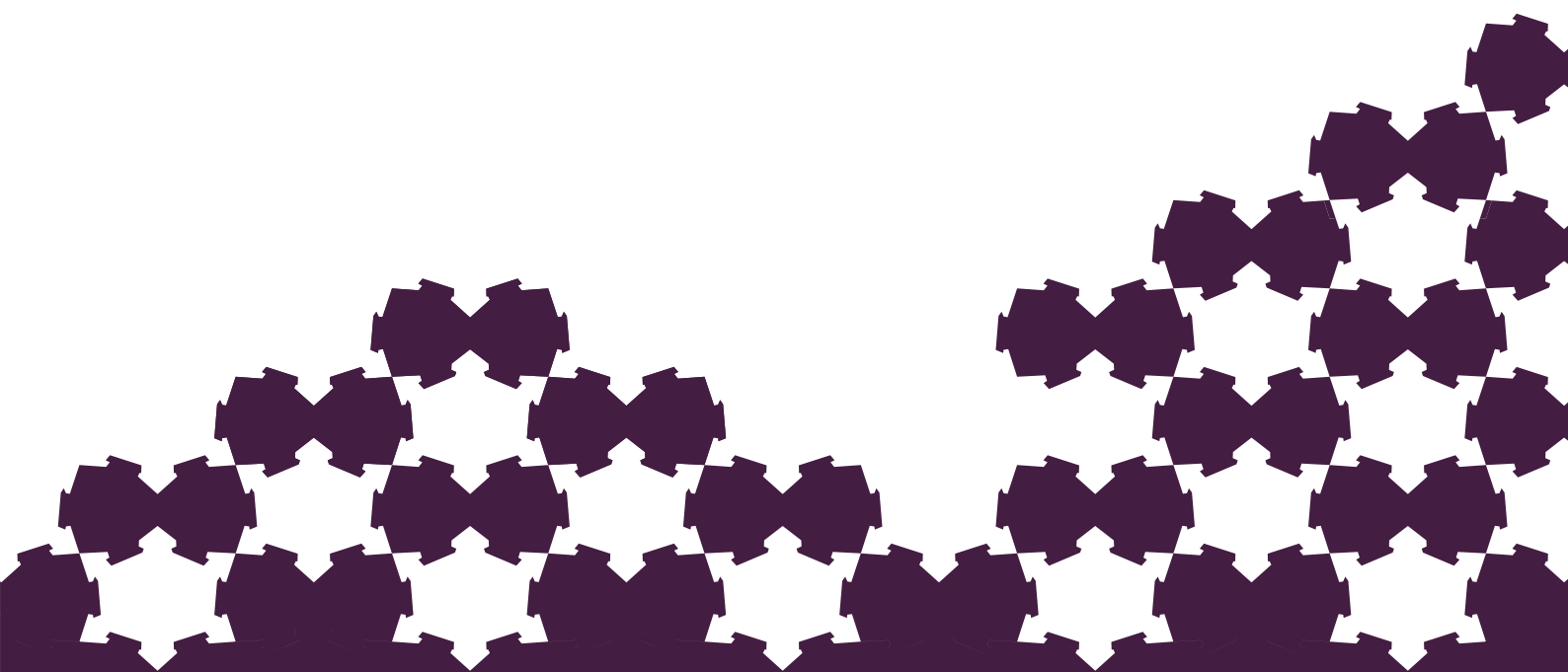

Jaarstukken Gooise Meren 2017

Voorwoord

"Bepaal je koers aan de hand van de sterren, niet aan de hand van de lichten van ieder schip dat passeert."
Omar N. Bradley, Amerikaans generaal

Aan de raad

Het eerste college en de eerste gemeenteraad kregen een dikke twee jaar de tijd om Gooise Meren op de kaart te zetten. Een zeer korte tijd, die goed is besteed.

Als college kijken we met tevredenheid terug op de eerste twee jaar van Gooise Meren. Samen met inwoners, het bedrijfsleven en instellingen hebben we veel bereikt en op poten gezet. Niet alles liep meteen op rolletjes, een nieuwe gemeente moet zichzelf een beetje opnieuw uitvinden. Dat gold voor het college, de nieuwe ambtelijke organisatie en de nieuwe gemeenteraad. Desalniettemin constateren we dat Gooise Meren zich heeft ontwikkeld tot een vitale en toekomstgerichte gemeente. Er is veel gerealiseerd om met Gooise Meren de volgende stap te kunnen maken.

De Jaarstukken 2017 geeft een goed beeld van hoe Gooise Meren er nu voorstaat en welke ambities er zijn gerealiseerd. Eind 2017 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente € 52 miljoen. Hiermee bezit Gooise Meren een stevige buffer om tegenvallers op te vangen. Ook de financiële kengetallen onderstrepen de robuuste financiële situatie waarin Gooise Meren zich bevindt. Een mooie uitgangssituatie voor de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college. Dit jaar valt de presentatie van de jaarrekening samen met het aantreden van de nieuwe gemeenteraad en (straks) een nieuw college. Dat geeft dit document een extra lading.

We schetsen met de jaarrekening, het overdrachtdossier - waarin ook een actueel financieel beeld is opgenomen - en het magazine *Goed op weg* een compleet beeld van wat er is bereikt en hoe Gooise Meren er nu voorstaat.

De jaarrekening vormt het ijkpunt voor de nieuwe raad en krijgt een vervolg bij de begrotingsbehandeling in oktober 2018. Omdat de publicatie van de jaarrekening samenvalt met de nieuwe politieke start, is dit jaar geen perspectiefnota opgesteld.

Met de Jaarstukken 2017 leggen we als college verantwoording af. Bij de behandeling van de begroting 2019-2022 worden later dit jaar de keuzes gemaakt.

Het college van burgemeester en wethouders Gooise Meren
Namens hen,
De portefeuillehouder Financiën

Inhoudsopgave

Hoofdpijnen	4
Programma 1 Inwoners en Bestuur	9
Programma 2 Veiligheid	18
Programma 3 Openbare ruimte en verkeer	26
Programma 4 Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	33
Programma 5 Duurzaamheid en Water	43
Programma 6 Werk en Inkomen	52
Programma 7 Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	59
Programma 8 Sport, Cultuur en Recreatie	69
Programma 9 Algemene baten en lasten	76
Financiële recapitulatie	84
Paragraaf Lokale heffingen	85
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	90
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	95
Paragraaf Financiering	102
Paragraaf Bedrijfsvoering	105
Paragraaf Verbonden partijen	107
Paragraaf Grondbeleid	110
Jaarrekening	113
Bijlage 1 Overzicht Investerings	154
Bijlage 2 Verbonden partijen	157
Bijlage 3 Taakvelden	165
Bijlage 4 Overzicht GMIB	168
Bijlage 5 Afkortingen	172

1 Hoofdpijnen

Financiële positie

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op het rekeningresultaat, de ontwikkeling van de financiële positie en de realisatie van het college uitvoeringsprogramma. Tot slot vindt u een leeswijzer.

Rekeningresultaat

De jaarrekening eindigt met een positief resultaat van € 4,9 miljoen. Dit is op hoofdlijnen te verklaren door onderstaande oorzaken.

In het afgelopen jaar is er weer meer beeld ontstaan op de financiële effecten van de decentralisaties Wmo en Jeugdwet. Door de DBC-systematiek die jeugdzorgaanbieders mogen hanteren (declaratie na afloop totale behandeling) en verschillen tussen declaratie- en betalingsmomenten, vormt het rekeningresultaat nog geen exacte weergave van het daadwerkelijke financiële volume verleende jeugdzorg in 2017. Vanaf 2018 zal dat beeld concreter worden omdat dat een systeem van maandelijkse facturatie in werking treedt. Er is wel het beeld dat het volume Wmo-uitgaven stabiliseert, maar dat het volume jeugdzorguitgaven stijgende is. Ook landelijk zijn er deze geluiden. Vooralsnog is er over 2017 inzake de maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugdwet een positief integraal resultaat van € 3,6 miljoen. In 2018 zal dat beduidend minder zijn. Naast een analyse van de budgetten Sociaal domein (inclusief bestemmingsreserve), is herallocatie van budgetten tussen Wmo en Jeugdwet noodzakelijk. Dit zal in het najaar 2018 plaatsvinden.

Verder is er sprake van een overschrijding op de personeelslasten, die verdeeld over de programma's is terug te vinden. Deze beperkte overschrijding van circa € 1 miljoen (=4%) is ontstaan doordat er in 2017 voorzichtig is uitgegeven. Dit heeft te maken met de onbekendheid die er in het eerste jaar was met de uitwerking van het Individueel Keuzebudget (het vrij besteedbaar deel van het salaris). Tevens heeft de aantrekkende arbeidsmarkt ertoe geleid dat een aantal vacatures (tijdelijk) niet kon worden ingevuld.

Ook is, net als in 2016, een voordeel van circa € 550.000 ontstaan, doordat er minder gebruik is gemaakt van een voorziening voor 'bovenformatieve medewerkers'. Deze voorziening is gecreëerd om de salarissen te betalen van medewerkers, die als gevolg van de fusie geen functie meer hebben in de nieuwe organisatie. Gooise Meren moet deze salarislaster dragen, totdat er voor deze medewerkers een passende oplossing is gevonden. De inspanningen om deze medewerkers naar een nieuwe functie te leiden, al dan niet tijdelijk, waren bijzonder effectief. Medewerkers zijn eerder dan verwacht doorgestroomd naar een nieuwe functie en een deel van hen is tijdelijk gedetacheerd bij andere organisaties, waardoor ze inkomsten genereren. Hierdoor is minder beroep gedaan op de betreffende voorziening en kunnen deze middelen vrijvallen.

Gedurende 2017 zijn extra incidentele inkomsten gegenereerd, die niet waren begroot. Zo hebben inwoners de erfpacht van de gemeente afgekocht (€ 370.000) en was er sprake door winst uit grondexploitaties (€ 164.000) en door verkoop van woningen (€ 58.000).

Bij het programma ruimtelijke ontwikkeling wordt u geïnformeerd over het uitstel van de overdracht van de schootvelden (€ 480.000). Dit is een financieel technische verwerking, die echter wel leidt tot een overschrijding in 2017.

Een aantal andere budgetten is niet (volledig) uitgegeven. Anders gezegd: er is in de begroting van 2017 geld voor zaken gereserveerd, die met redenen in 2017 niet tot uitvoering zijn gekomen. In 2018 worden deze activiteiten alsnog uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn de subsidies voor duurzaamheid en gevelrenovatie en de activiteiten uit de Economische Visie. U vindt hierover meer informatie bij de betreffende programma's. In het raadsvoorstel waarmee wij deze jaarrekening aan de raad aanbieden, doen wij voorstellen over hoe om te gaan met het rekeningresultaat en welke bestemmingen wij aan deze middelen willen geven.

Ontwikkeling financiële positie

De algemene reserve en bestemmingsreserves hebben als doel om specifiek gemeentelijk beleid te bekostigen en dienen als buffer om eventuele onverwachte tegenvallers op te vangen. Hierdoor wordt voorkomen dat bij tegenvallers direct moet worden bezuinigd of de belastingen moeten worden verhoogd.

Gedurende 2017 is het eigen vermogen van de gemeente gedaald van € 57 naar € 52 miljoen. Hierbij is het resultaat van deze jaarrekening meegenomen. De daling is ontstaan omdat er per saldo meer is onttrokken dan toegevoegd aan diverse bestemmingsreserves. Hiermee bezit Gooise Meren nog steeds een stevige buffer om tegenvallers op te vangen.

Ook de financiële kengetallen, zoals opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen, onderstrepen de robuuste financiële situatie waarin Gooise Meren zich bevindt. De schuldenlast, structurele exploitatieruimte en het grondexploitatie risico van Gooise Meren scoren ten opzichte van de normen zeer goed. De solvabiliteit is iets verslechterd ten opzichte van 2016 en blijft een aandachtspunt. De belastingdruk ligt iets boven het landelijk gemiddelde, dit moet in verhouding worden gezien met het ruime aanbod van voorzieningen in Gooise Meren.

De provincie heeft mede op basis hiervan besloten dat het lichtste (repressieve) toezichtregime voor Gooise Meren dit jaar voldoet.

Collegeuitvoeringsprogramma

Startpunt voor de koers van de nieuwe gemeente was het coalitieakkoord *Verbonden in verscheidenheid*. Hierin hebben we ingezet op het behoud van de identiteit van de diverse kernen, preventie, versterking van de economie, het toerisme en onze positie in de regio en meer burgerparticipatie. Tegelijkertijd lag er een forse bezuinigingsopdracht voor de nieuwe gemeente. Desondanks konden we bij de Programmabegroting 2017-2020 al een sluitende begroting presenteren.

Deze jaarrekening geeft het feitelijke beeld weer van het afgelopen jaar. Wat is er gerealiseerd en hoeveel heeft het gekost? We schetsen met de jaarrekening, het overdrachtsdossier en het magazine *Goed op weg* een compleet beeld van wat er is bereikt en hoe Gooise Meren er nu voorstaat.

Leeswijzer

Uitgangspunten

Een raads werkgroep Financiën, met daarin raadsleden en ambtenaren, heeft richtlijnen ontwikkeld voor de producten uit de P&C-cyclus inclusief de jaarstukken. Conform de wensen van de raads werkgroep zijn de indeling en inhoud van deze jaarstukken gelijk aan die van de programmabegroting 2017-2020. In deze jaarstukken zult u de opzet van de begroting herkennen. Daar waar het bij de begroting draait om vragen als: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen en wat mag het kosten, zoemen de jaarstukken in op: wat hebben we bereikt, wat is daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

Via speerpunten en doelenbomen (verbinding tussen doelen en acties) is een en ander inzichtelijk gemaakt. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de jaarstukken. U vindt hier informatie over lokale heffingen, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, onderhoud van kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het grondbeleid. In de programma's vindt u indicatoren, die door de raads werkgroep zijn vastgesteld. Deze zijn aangevuld met indicatoren die vanuit de regelgeving verplicht zijn.

Beleidsindicatoren

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn gemeenten gehouden om in de programma's in de begroting (artikel 8 BBV) en in de programmaverantwoording in het jaarverslag (artikel 25 BBV) de beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten van de verschillende programma's toe te lichten volgens zogenoemde beleidsindicatoren. Bij ministeriële regeling is daartoe een uniforme lijst van beleidsindicatoren vastgesteld. Daarbij is ook voorgeschreven welke bron gemeenten voor de verantwoording moeten gebruiken. Op de website Waarstaatjegemeente.nl kan iedereen deze indicatoren en andere gegevens van de gemeente vergelijken met andere gemeenten in Nederland.

Een goede vergelijking tussen de oorspronkelijke beleidsindicatoren, zoals die zijn opgesteld in de programmabegroting (PB) 2017-2021, en de huidige beleidsindicatoren voor de jaarstukken 2017 is niet altijd mogelijk. Dit komt doordat bij een aantal beleidsindicatoren de eenheden, de bronvermelding, het jaar of de beschrijving zijn geactualiseerd of omdat de gegevens nog niet voorhanden zijn.

Toelichting op verschillen

In deze jaarstukken proberen wij zo goed mogelijk toe te lichten waarom er afwijkingen zijn tussen de plannen uit onze begroting en wat er gerealiseerd is. Ook de financiële over- en onderschrijdingen worden zo goed mogelijk verklaard. Hierbij worden wij - net als vorig jaar - nog belemmerd door onze fusiehistorie. In 2016 zijn immers drie begrotingen, elk met een eigen opzet, in elkaar geschoven. Ook deze jaarrekening heeft hiervan nog last. Er zijn nog veel situaties waar ogenschijnlijke onder- en overschrijdingen verklaard worden door 'technische redenen'. In deze gevallen zijn het budget en de kosten niet op dezelfde post terecht gekomen. Als kosten op een andere plek in de begroting geboekt staan, geeft dat het beeld van een overschrijding terwijl op de plek van het budget een onderschrijding te zien is. Deze vertekening speelt specifiek bij het toerekenen van de salarislasteren aan de diverse programma's in de begroting. Dit komt door de gewijzigde BBV-regeling over het toerekenen van salarislasteren aan de diverse programma's.

2 Programma's

A photograph of a man and a woman shaking hands. The man is on the left, wearing a blue jacket over a patterned shirt. The woman is on the right, wearing a black top and a green and blue patterned scarf. They are both smiling. In the background is a large, vibrant painting of many fish, possibly salmon, swimming in blue water. The bottom of the image is decorated with a pattern of white and dark blue interlocking geometric shapes.

Inwoners en Bestuur

Programma 1

- 1.1 De participatie van de inwoners vergroten
- 1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner
- 1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

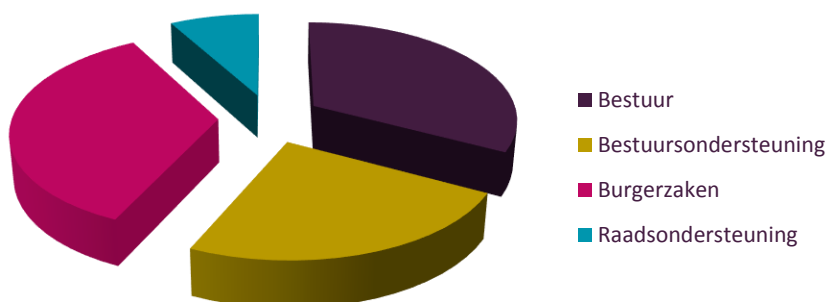
Programma 1 | Inwoners en Bestuur

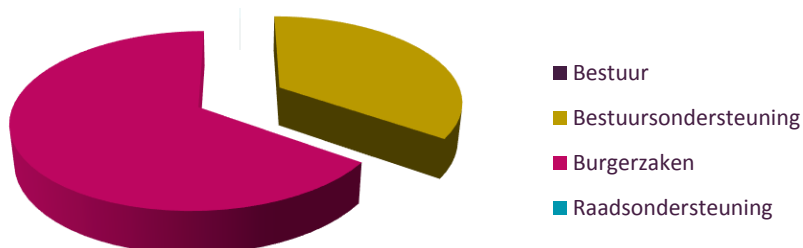
Speerpunten

- Het verder ontwikkelen van het programma Doe-democratie (1.1)
- Doorontwikkelen van de digitale dienstverlening (1.2)
- Het versterken van Gooise Meren door samenwerking met (regio-)partners (1.3)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Inwoners en Bestuur (van totale begroting)

Lasten 4,19%

Baten 1,39%

Wat hebben we bereikt?

1.1 De participatie van de inwoners vergroten

Gooise Meren streeft ernaar inwoners actief bij de gemeente te betrekken ('doe-democratie'). Hierbij is in de afgelopen periode vanuit het wijkgericht werken de verbinding met (maatschappelijke) partners verder versterkt. Voorbeelden hiervan zijn de stadsraad Muiden, dorpsraad Muiderberg en de wijkplatforms Bussum en Naarden. Op de Keverdijk is een overleg opgestart om de wijkgerichte samenwerking tussen gemeente, maatschappelijke partners, politie en inwoners te vergroten. Dit overleg is op verzoek van (maatschappelijke) partners, verder uitgebreid naar Muiden en Muiderberg en wordt nog uitgebreid naar andere wijken binnen Gooise Meren.

De eerste stappen zijn gemaakt om beter aan te sluiten bij de sociale structuren van de Eng in Bussum. Hiermee creëren we de gelegenheid om vanuit de wijk, samen met bewoners, vorm te geven aan plannen en ambities voor de wijk. Door ontmoetingen en kleine acties is de sneeuwbal aan het rollen gebracht, waardoor mensen elkaar positief stimuleren. Door deze werkwijze komen sleutelfiguren van straten en buurten in beeld en voeren we gesprekken met verschillende groepen bewoners die wij anders niet vanzelfsprekend bereiken, zoals mensen die digitaal minder vaardig zijn, jongeren en bewoners met een beperkt sociaal netwerk.

1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner

Klantgerichte dienstverlening blijft een belangrijk speerpunt. In 2017 hebben wij het Burgerpanel 'Gooise Meren Spreekt' ingezet voor onderzoek naar de dienstverlening. Dit krijgt een vervolg in het eerste kwartaal 2018. We streven ernaar de dienstverlening continu te optimaliseren. Betrouwbaar, efficiënt, kostenbewust en vraaggericht zijn daarbij de uitgangspunten. We stimuleren het 'komen op afspraak', maar zijn meer flexibel bij korte bezoeken aan het gemeentehuis. De inwoner kan digitaal of telefonisch een afspraak maken, maar kan ook steeds meer producten via DigID zelf voorbereiden en aanvragen. Een bezoek aan de gemeente kan op een moment dat het de inwoner beste uitkomt. De inwoners worden daardoor efficiënter geholpen en de wachttijden zijn afgenomen. Verder digitaliseren we interne processen om de inwoner zo efficiënt mogelijk van dienst te zijn. Hiermee is de basis gelegd voor een directe afhandeling van verzoeken van inwoners. We hebben alle voorbereidingen getroffen voor het digitaal aanvragen en laten thuisbezorgen van reisdocumenten. Dit moet begin 2018 gereed zijn. Het sluiten van een huwelijk / partnerschap op een vrije locatie naar keuze is een succes.

1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

De gemeente Gooise Meren heeft samenwerking met gemeenten in de regio hoog in het vaandel staan. Gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek werken programmatisch samen op het vlak van beleid en uitvoering aan de zogenaamde Regionale Samenwerkingsagenda. Deze agenda bestrijkt zowel het fysiek als sociaal domein. Daarnaast heeft Gooise Meren met twee gemeenten in de regio samenwerking gezocht: Hilversum en Weesp. Gooise Meren heeft met de gemeente Hilversum gekeken naar samenwerkingsmogelijkheden op het vlak van bedrijfsvoering. Met het oog op het verbreden van expertise en het benutten van efficiency, maar ook voor het verminderen van kwetsbaarheid zijn samenwerkingsmogelijkheden onderzocht bij de archiefdiensten, ICT, inkoop, personeelszaken, belastingen en financiën. Dit heeft geresulteerd in een plan voor de fusie van archiefdiensten, een gezamenlijke uitwijkvoorziening op het gebied van ICT, het delen van ICT expertise, samenwerking bij inkoop van kantoorartikelen en diverse verkenningen die in de toekomst tot (nadere) planvorming moeten leiden.

Gooise Meren is met Weesp twee trajecten aangegaan: ondersteuning bij de uitvoering van taken in het sociaal domein en verkenningen van fusiemogelijkheden. Het laatste is uitgemond in een propositie waarin Gooise Meren uittekent wat de meerwaarde is van een fusie Gooise Meren – Weesp, voor Weesp, Gooise Meren en de regio Gooi en Vechtstreek.

Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben het gebied Crailo Noord & Zuid van de provincie Noord-Holland gekocht en zijn een samenwerkingsoverkomst aangegaan voor de ontwikkeling van dit gebied.

Doelenboom

1.1 Het democratisch functioneren van de gemeente voor de inwoners vergroten

a. Het verder ontwikkelen van het programma Doe-democratie

1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner

b. Doorontwikkelen van de digitale dienstverlening

1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

c. Het versterken van Gooise Meren door samenwerking met (regio-)partners

Beleidsindicatoren

Taakveld o. Bestuur en ondersteuning

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Gemeente GM, Programma-begroting 2017	Gemeente GM, Jaarstukken 2017	Beschrijving
1.	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	N.v.t. *	6,38	Het vastgestelde formatieplan in fte van het ambtelijk apparaat gedurende het verslagjaar.
2.	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	N.v.t. *	5,92	Het werkelijke aantal fte dat werkzaam is, inclusief boventallige medewerkers, gedurende het verslagjaar.
3.	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	€ 867	€ 851	Alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, excl. griffie en bestuur.
4.a	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	9,75% en € 2.660.579	16,71% en € 4.673.034 (a)	Het inhuren van personele capaciteit en deskundigheid bij een externe partij, zoals uitzendkrachten, zzp'ers en detacheringsovereenkomsten.
4.b	Uitbestede werkzaamheden	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten uitbesteed werk	Eigen gegevens	38,05% en € 15.127.892	36,47% en € 13.367.934	Het uitbesteden van diensten, niet zijnde de inhuur van personele capaciteit en deskundigheid, zoals bij externe inhuur het geval is.
5.	Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens	10,45%	11,11%	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

* De betreffende cijfers geven een vergelijking die niet zinvol is en zijn daarom niet gepresenteerd.

De gemaakte kosten voor externe inhuur waren hoger dan begroot, maar werden wel volledig gedekt binnen de budgetten van de post "salarissen en sociale lasten" en de project budgetten. Deze budgetten zijn bedoeld om ingezet te worden voor externe inhuur (4.a.) en uitbestede werkzaamheden (4.b). De groei die we maken om een netwerkorganisatie te worden, betekent dat we rekening zullen blijven houden met een flexibele inzet van personeel.. Het beeld dat zich laat zien in deze jaarrekening, als het gaat om de externe inhuur en uitbestede werkzaamheden, zal de komende jaren aanhouden.

Dit jaar was er sprake van aanvullende redenen voor inhuur: een relatief hoog ziekteverzuim op een aantal onderdelen (zie hiervoor het sociaal jaarverslag), moeilijk te vervullen vacatures en specifieke schaarse expertise of expertise waar we incidenteel van gebruik maken. Verder maakte de flexibele schil van het Sociaal domein deel uit van de inhuur. Deze is deels afgebouwd (zie hiervoor het Voortgangsverslag 2017-1) en maakte voor 26% deel uit van de inhuur.

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

1.1 De participatie van de inwoners vergroten

a. Het verder ontwikkelen van het programma Doe-democratie

Participatie bij beleid en projecten vindt altijd aan de voorkant plaats, conform de Visie op Burgerparticipatie die is vastgesteld door de raad van Gooise Meren. Andersom sluit de gemeente ook steeds meer aan bij wat er leeft en speelt onder inwoners.

Samen met diverse inwonerscomités zijn bewonersbijeenkomsten georganiseerd om de sociale verbinding in de wijken te versterken. Wijktafels en veiligheidsavonden werden goed bezocht. Verder is vanuit de gemeente een bijeenkomst georganiseerd voor kennisdeling onder de bewonerscomités. Op verzoek van de comités krijgt dit een terugkerend karakter. Diverse comités zijn zich aan het doorontwikkelen en versterken daarmee hun eigen aanwezigheid en de (sociale) samenhang in de wijk.

Binnen de openbare ruimte werken we nauw samen met inwoners. Een van de onderwerpen is het adopteren van boomspiegels. Inwoners kunnen het stukje groen bij hen voor de deur voorzien van bloemen om de uitstraling van de straat te verfraaien. Ook binnen projecten in de openbare ruimte is samengewerkt met bewoners, van het opstellen van enquêtes tot het uitwerken van klussen in de buitenruimte.

Aan de initiatieven tafel zijn de afgelopen periode zo'n 80 initiatieven behandeld en gefaciliteerd. Deze initiatieven variëren van het jaarlijks terugkerend festival 'Gluren bij de Buren' en het initiatief voor Handmassage in de Zorg tot de opvang van mannen zonder thuissituatie.

Het burgerpanel is het afgelopen jaar zeven keer geraadpleegd, onder andere over de inzet van onze communicatiemiddelen, de kwaliteit van de dienstverlening, Gooise Meren in Balans, de Economische Visie, communicatie vanuit de gemeenteraad, de mogelijke fusie met Weesp en de evaluatie van het wijkwethouderschap. De respons bij deze onderzoeken was elke keer hoog. Bij een aantal onderzoeken is ook altijd sprake van opvolgende gesprekken met de deelnemers, zoals bij de mogelijke fusie met Weesp, de Economische Visie en het wijkwethouderschap.

In de Eng in Bussum experimenteren we met de vernieuwing van wijkparticipatie. Naar mensen toe gaan en hen leren kennen ligt hierbij aan de basis. Door samen te werken met een partner in de wijk, de Broedplaats, wordt de beweging van onderop gestimuleerd. We hebben hiervoor de Popup BUZZ ingezet (een duurzame SRV-wagen) en gesprekken gevoerd op straat. Ook stimuleren we de ontmoeting in de wijk door informele buurtbijeenkomsten te organiseren. De beweging houden we in gang door de inzet van social media, vooral Facebook en de website 'Thuis in Westereng'.

1.2 Klantgerichte dienstverlening aan de inwoner

b. Doorontwikkelen van de digitale dienstverlening

De producten en diensten die we via de dienstverleningswebsite van de gemeente aanbieden, zijn uitgebreid. Inmiddels zijn er 45 diensten veilig via DigiD online aan te vragen. Daarnaast zijn er nog eens 27 producten en diensten via PDF aan te vragen.

In 2017 is de toegankelijkheid getest van de elektronische formulieren. De uitkomst van deze testen is gedeeld met de leveranciers en verbeteringen zijn opgenomen in de ontwikkelkalender.

De plannen en projecten van de gemeente zijn online in te zien en te volgen op de bestuurlijke website. Plannen die ter inzage liggen, zijn te benaderen via ruimtelijkeplannen.nl. Bekendmakingen en verordeningen zijn ook online beschikbaar op de bestuurlijke website en via mijnoverheid.nl. Via de apps omgevingsalert.nl en overuwbuurt.overheid.nl kunnen inwoners aangeven dat zij per mail de bekendmakingen willen ontvangen.

1.3 Verbindingen met de externe en interne omgeving

c. Het versterken van Gooise Meren door samenwerking met (regio-) partners

Hilversum en Gooise Meren hebben een uitvoerige business case opgesteld om na te gaan of samenwerking tussen hun archiefdiensten leidt tot een betere voorbereiding op de digitaliseringsopgave. Ook wilden we weten of het een goede stap is om het archief te laten functioneren als een regionaal historisch centrum. Op basis van de uitkomsten is een fusievoorstel annex ontwikkelvoorstel opgesteld.

Op het vlak van ICT zijn diverse samenwerkingsprojecten gestart. Er is onder meer gekozen voor het delen van een zogenaamde uitwijklocatie, waarbij Hilversum een uitwijk krijgt in Gooise Meren en omgekeerd. Hierdoor kan de digitale dienstverlening van de gemeente bij calamiteiten worden voortgezet. Hilversum en Gooise Meren zijn overeengekomen om de helpdeskcapaciteit te delen. Ook is afgesproken dat Hilversum bij de

aanschaf van nieuwe systemen haar keuzes afstemt met Gooise Meren, zodat de samenwerking in de toekomst kan worden geïntensiveerd.

Op andere terreinen van bedrijfsvoering hebben verkenningen plaatsgevonden die in de toekomst kunnen leiden tot planvorming, waaronder belastingen, financiën en personeelszaken.

De gemeente Weesp heeft Gooise Meren verzocht ondersteuning te bieden bij de uitvoering van taken in het sociaal domein. Gooise Meren heeft hiervoor capaciteit van de backoffice ter beschikking gesteld in afwachting van de keuze rondom het eventuele samengaan van beide gemeenten.

De provincie Noord-Holland heeft op basis van onderzoek naar bestuurskracht van zowel gemeenten als van samenwerkende gemeenten geoordeeld dat de gemeenten in onze regio onvoldoende in staat zijn hun eigen ambities te realiseren. De provincie heeft besloten dat de regio Gooi en Vechtstreek niet meer dan drie gemeenten mag tellen. Om dit te realiseren, is vervolgens een fusie tussen Hilversum en Wijdmeren, en een fusie tussen Huizen, Blaricum en Laren gelast. Weesp heeft al in een eerder stadium aangegeven te willen kiezen voor Gooise Meren of Amsterdam als fusiepartner. De provincie heeft dit gerespecteerd. Weesp heeft Amsterdam en Gooise Meren gevraagd te reageren op hun kernwaardenprofiel. Zo kunnen deze gemeenten laten zien wat zij voor Weesp en haar inwoners kunnen betekenen. Gooise Meren heeft de vraag van Weesp opgepakt door een participatietraject met inwoners te starten. Het burgerpanel is geraadpleegd en er is een bewonersavond georganiseerd, waarin inwoners zich konden uitspreken over de fusie. In de officiële reactie aan Weesp heeft de raad van Gooise Meren laten weten een fusie met Weesp te zien als een wenkend perspectief en aangegeven dat de kernwaarden van beide gemeenten goed op elkaar aansluiten. In de reactie wordt ook aangegeven hoe Gooise Meren het fusieproces samen met Weesp wil vormgeven.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) is het samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 33 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. Doel van de MRA is het versterken van de regio, zodat het een aantrekkelijk gebied blijft om te wonen, werken en ontspannen, zowel voor de huidige als toekomstige inwoners en bedrijven. Er is een MRA Agenda opgesteld, waarin staat welke resultaten de samenwerkende overheden willen bereiken.

De MRA wil een internationaal concurrerende regio zijn, vergelijkbaar met de metropoolregio Londen en Parijs. Met compacte steden, een voor recreanten aantrekkelijk landschap en een perfect functionerend infrastructureel netwerk, dat woonkernen met elkaar, het landschap en de rest van de wereld verbindt. Gooi en Vechtstreek wordt in de Regiegroep vertegenwoordigd door Pieter Broertjes (voorzitter algemeen bestuur Regio Gooi en Vechtstreek), Miriam van Meerten (voorzitter Ruimte & Mobiliteit) en Wimar Jaeger (voorzitter Economie & Innovatie).

Voor de samenwerkingsverbanden waarin Gooise Meren bestuurlijke en financiële belangen heeft, verwijzen we u naar de paragraaf verbonden partijen.

Wat heeft het gekost?

Programma 1 Inwoners en Bestuur (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Bestuur	2.077	1.819	1.840	1.962
Bestuursondersteuning	4.874	1.096	1.474	1.443
Burgerzaken	2.246	1.943	1.943	2.110
Raadsondersteuning	817	558	558	484
Totaal Lasten	10.013	5.415	5.814	5.998
Bestuur	0	2	4	0
Bestuursondersteuning	-1.264	-100	-100	-703
Burgerzaken	-1.173	-1.333	-1.333	-1.320
Raadsondersteuning	0	0	0	0
Totaal Baten	-2.437	-1.431	-1.429	-2.023
Resultaat voor en na Bestemming	7.577	3.984	4.385	3.975

Toelichting verschillen Programma 1 Inwoners en Bestuur tussen Realisatie 2017 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2017 (x € 1.000)	Vershil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, conform regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en ontstaan nadelen op de overige programma's.	-257	N
<i>Bestuur</i> Er is een extra dotatie gedaan in de voorziening wachtgeld ex-wethouders, omdat twee wethouders hebben aangegeven na de verkiezingen niet meer beschikbaar te zijn als wethouder.	-118	N
<i>Bestuursondersteuning (sociaal plan)</i> De berekening voor de onderbouwing van de voorziening sociaal plan is geactualiseerd. De voorziening kon hierdoor met 550 naar beneden worden bijgesteld. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (V 10).	625	V
<i>Burgerzaken</i> Binnen het product rijbewijzen is een voordeel van 93 ontstaan. Dit heeft grotendeels te maken dat meer rijbewijzen zijn verstrekt aan klanten en gedeeltelijk door niet gebruikte reserves voor de doorontwikkeling van het product. Voor wat betreft de paspoorten is er een nadeel van 44. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder paspoorten zijn verstrekt aan klanten. Met betrekking tot de GBA is er een voordeel van 39. Dit voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door niet-gebruikte reserves voor de doorontwikkeling van het product, daarnaast heeft er een hogere afname plaatsgevonden. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 285).	106	V
<i>Raadsondersteuning</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (V 20). De Rekenkamercommissie Gooise Meren bestaat nog maar kort en heeft in 2017 het eerste volle jaar gemaakt. De doelstelling van de Rekenkamercommissie is om jaarlijks twee grote onderzoeken en een à twee kleine onderzoeken te doen. Dat is in het eerste volledige jaar nog niet gehaald. De begroting is wel noodzakelijk om deze doelstelling in de toekomst te halen.	54	V
Totaal	410	V

Veiligheid

Programma 2

- 2.1 Een woon- en leefomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen
- 2.2 Bescherming van inwoners tegen risico's en het bieden van nazorg

Programma 2 | Veiligheid

Speerpunten

- Vaststellen en uitvoeren van het programma Preventie in samenwerking met in- en externe partners (2.1)
- Het lokaal implementeren van een crisis- en rampenplan (2.2)

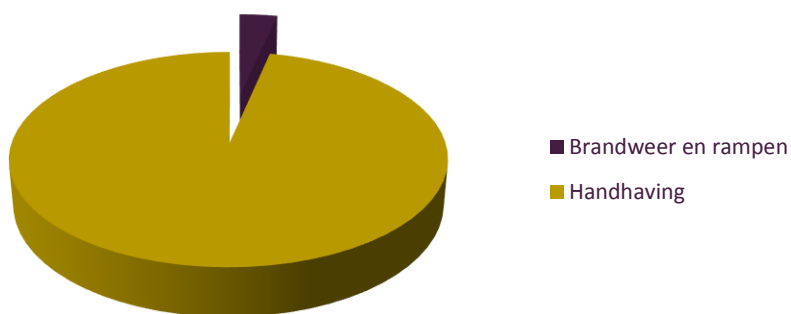
Reguliere taken

- Tegengaan van polarisatie, voorkomen van radicalisering en het aanpakken van georganiseerde criminaliteit (2.1)
- Tegengaan van jeugdoverlast (2.1)
- Informatie verstrekken, vergunningverlening, toezicht en handhaving op bouwactiviteiten (2.1)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Veiligheid (van totale rekening)

Lasten 4,66%

Baten 0,16%

Wat hebben we bereikt?

2.1 Een woonomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen

In 2017 is het programma preventie van start gegaan. Dit programma omvat de uitvoering van preventieve activiteiten op het vlak van gezondheid, sociaal domein en veiligheid.

In het Integraal Veiligheidsplan 2017/2018 is de aanpak van overlast en onveiligheid in de dagelijkse woon- en leefomgeving nadrukkelijk verbreed naar preventie. Dit is onder andere gerealiseerd door het stimuleren en actief inzetten op bewonersparticipatie van het team Openbare Orde en Veiligheid bij wijkgericht werken. In het veiligheidsbeleid is het thema 'subjectieve veiligheid' (de overlast- en veiligheidsbeleving van onze inwoners) een belangrijk aandachtspunt.

Op het gebied van woninginbraken heeft het team Openbare Orde en Veiligheid actief ingezet op het creëren van bewustwording van de risico's op woninginbraak, het stimuleren van preventiegedrag en preventiemaatregelen, maar ook op het versterken van burgerparticipatie. Dit om tot effectieve sociale controle te komen en de kans op (herhaald) slachtofferschap te verminderen.

Naast de bewustwordingsactiviteiten maakt de gemeente gebruik van een persoonsgerichte aanpak. Dit is een integrale aanpak met een op de persoon én zijn (gezins-)systeem toegesneden mix van straf-, zorg- en overige interventies. De doelstelling is om hardnekkige patronen van overlast en/of criminaliteit te doorbreken en/of om herhaling te voorkomen.

Uit de cijfers is op te maken dat het aantal woninginbraken sinds 2015 structureel afneemt. Het aantal woninginbraken (pogingen en geslaagd) nam in 2017 met 7% ten opzichte van 2016 af. De intensieve aanpak van gemeente, politie en inwoners in Gooise Meren ligt hier vermoedelijk aan ten grondslag.

Tegengaan van polarisatie, het voorkomen van radicalisering en het aanpakken van georganiseerde criminaliteit
Er zijn verbindingen met maatschappelijke organisaties gelegd, aangehaald en onderhouden. Het gaat hierbij om verbindingen die gebruikt kunnen worden met vragen over en zorgen om radicalisering. Ook kan hier informatie over andere onderwerpen worden gedeeld.

In 2017 is de aanpak van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit van start gegaan. Er zijn bijeenkomsten gehouden gericht op bewustwording van de aard en risico's van de georganiseerde criminaliteit en van het risico dat we als gemeente ongewild faciliterend optreden.

Tegengaan van jeugdoverlast

Er is in 2017 ingezet op een goede verstandhouding tussen jongeren en de buurt door het voeren van gesprekken en het houden van bijeenkomsten. Uit de cijfers blijkt dat het aantal meldingen van jeugdoverlast in 2017 met 14% is afgenomen ten opzichte van eenzelfde periode in 2016.

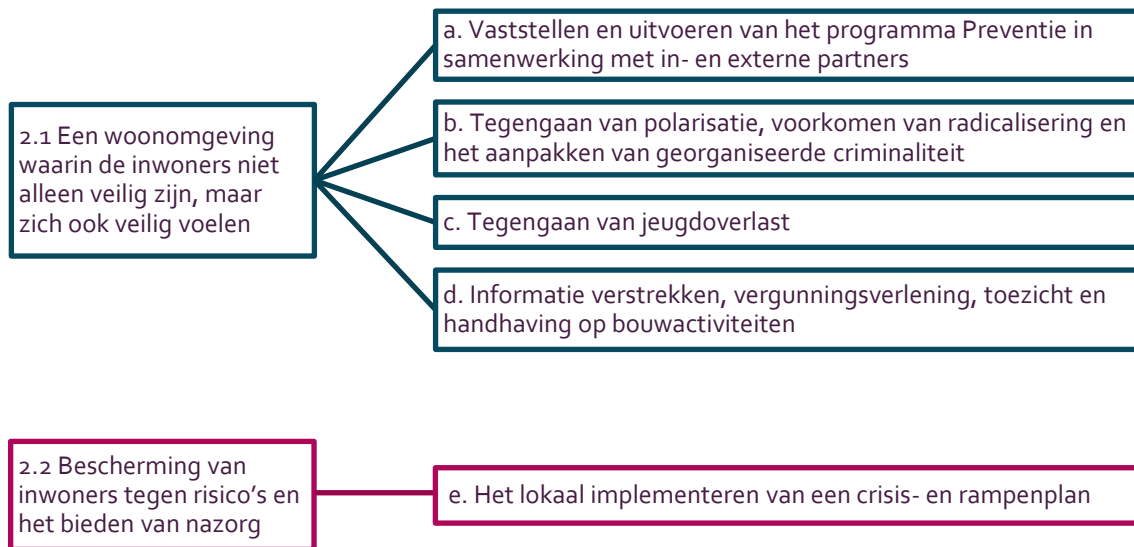
Er is veelvuldig een beroep gedaan op de inzet van de BOA's. Naast het toezicht houden op betaald parkeren, parkeeroverlast en parkeren bij de basisscholen, worden zij dagelijks ingezet bij overlast door jongeren bij supermarkten en verkeeroverlast bij verschillende winkellocaties. Daarnaast reageren zij op de vele overlast- en klachtenmeldingen die dagelijks binnenkomen. De druk op dit team is groot. De BOA's proberen binnen de beperkte tijd zo zichtbaar mogelijk te zijn in de wijken. Iedere BOA heeft zijn eigen aandachtswijk.

2.2 Bescherming van inwoners tegen risico's en het bieden van nazorg

Na de verbouwing is het gemeentelijk coördinatiecentrum ingericht in het gemeentehuis van Gooise Meren. Er is een informatiepagina rampenbestrijding en crisisbeheersing aangemaakt (Bevolkingszorg) op het intranet. Voor de burgers is er op de website van de gemeente Gooise Meren informatie opgenomen over veiligheid en wat een iemand zelf kan doen bij een ramp of crisis.

Doelenboom

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

2.1 Een woonomgeving waarin de inwoners niet alleen veilig zijn, maar zich ook veilig voelen

a. Vaststellen en uitvoeren van het programma Preventie in samenwerking met in- en externe partners

In het programma Preventie gaat het om een breed scala van activiteiten, die de gemeente samen met ketenpartners uitvoert: van voorlichting, ontmoetingsavonden tot intensieve ondersteuningstrajecten. Daarnaast is werk gemaakt van het formuleren van uitgangspunten om een effectief en integraal programma te helpen ontwikkelen. Deze zijn gevonden in de zogenaamde positieve benadering. Deze benadering legt de nadruk op de ambities van inwoners, sluit aan bij wat zij zelf willen realiseren en maakt slim gebruik van de kracht van het collectief. Hierdoor sluit deze benadering goed aan bij wijk- en kerngericht werken.

Om bewustwording rondom de risico's op woninginbraak te vergroten en het nemen van preventiemaatregelen te stimuleren zijn verschillende voorlichtingsacties georganiseerd. Zo zijn twee veiligheidsmarkten georganiseerd en is een veiligheidskrant uitgegeven. Er is actief gecommuniceerd in perioden, waarvan bekend is dat er meer woninginbraken plaatsvinden, zoals in december en in de vakantieperioden. Dit betreft onder andere voorlichting via eigen kanalen (Facebook, twitter, nieuwsbrief) en het actief delen van informatie met de buurtpreventieverenigingen. Er zijn workshops 'observeren en signaleren' gegeven door de politie en gemeente voor inwoners. Hierdoor zijn inwoners beter in staat verdachte situaties en personen in hun buurt te herkennen en weten ze wat ze in deze situaties moeten doen. In de zomerperiode zijn in samenwerking met de politie en comités meerdere 'witte voetjesacties' uitgevoerd in de woonkernen om aandacht te vragen voor insluiping en inklimming.

Voorafgaand aan twee voorlichtingsbijeenkomsten heeft een ex-inbreker wijkshouwen uitgevoerd. De uitkomsten hiervan zijn besproken tijdens deze voorlichtingsbijeenkomsten. In veertien wijken in Gooise Meren is de preventiekar ingezet om voorlichting te geven over woninginbraak en is een gratis scan van de woning aangeboden door een Politie Keurmerk Veilig Wonen- expert. Er vindt structureel overleg plaats met partners in het actieleidersoverleg woninginbraak regio Gooi en Vechtstreek.

Buurtpreventie (BPV) en WhatsApp

Met de georganiseerde comités en wijkagenten is een bijeenkomst georganiseerd om kennis te maken met de nieuwe burgemeester. Er zijn zeven vergaderingen van een Buurtpreventievereniging (BPV) bijgewoond door het team Openbare Orde en Veiligheid (OOV). In oktober 2017 is BPV Oostereng opgericht, de eerste in de Eng.

Er zijn, voor zover bekend bij de gemeente, negen WhatsApp-groepen opgericht en voorzien van de WhatsApp-buurtpreventieborden. Aan de dorpsraad Muiderberg is advies gegeven over de oprichting van WhatsApp-Muiderberg.

We hebben samen met de politie een inventarisatie gedaan voor de pilot WhatsApp-beheerders en de meldkamer. De pilot beoogt de heterdaadkracht van de politie te vergroten door urgente berichtgeving te delen met beheerders van WhatsApp-groepen. De pilot wordt naar verwachting in het tweede kwartaal uitgerold.

Persoonsgerichte aanpak

De lokale, persoonsgerichte aanpak richt zich op inwoners die vormen van overlast geven en/of criminaliteit plegen en die een intensievere aanpak vragen dan standaard geboden kan worden. Het team Openbare Orde en Veiligheid werkt hierbij samen met de uitvoeringsdienst Sociaal Domein en/of ketenpartners. Zo kan de gemeente zich meer effectief richten op die woninginbrekers en overlastgevende, zorgmijdende dakloze en/of verwarde inwoners, drugsdealers en ernstig overlastgevende familienetwerken, waar moeilijk vat op is te krijgen. Wekelijks vindt er overleg plaats en worden verschillende casussen op het gebied van zorg en/of veiligheid behandeld.

Veiligheidsanalyses

De veiligheidsanalyses zijn uitgevoerd door twee studenten van de Hogeschool Utrecht, Integrale Veiligheidskunde.

Keverdijk

Uit een veiligheidsanalyse van eind 2016 kwam naar voren dat in de Keverdijk het aantal inbraken en meldingen van jeugdoverlast hoger lag dan in andere wijken. Om duidelijk te krijgen waarom de Keverdijk vaker doelwit is van inbrekers en om inzicht te krijgen in de situatie van de jeugd in deze wijk is besloten om de analyses op punten uit te laten voeren. Naar aanleiding van het onderzoek is het wekelijks lokaal overleg Naarden opgericht, waarin medewerkers van de gemeente samen met de politie, BOA's, jongerenwerkers, jeugdwerkers en wijkcoaches specifieke aandachtspunten bespreken. Dit overleg wordt één keer per maand verbreed met vertegenwoordigers van de woningcorporaties. De buurtplatforms maken als agenda lid deel uit van dit overleg. Verder hebben we gewerkt aan een betere samenwerking tussen team veiligheid en wijk- en kerngericht werken.

Westereng

In 2017 is een start gemaakt met de veiligheidsanalyse van de wijk 'Westereng'.

Sinterklaas

In november 2017 is een veiligheidsanalyse gemaakt van de intocht van Sinterklaas in Naarden. De analyse is besproken met de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving. De resultaten zijn opgenomen in het plan van aanpak voor de Sinterklaasintocht.

Tegengaan van polarisatie, voorkomen van radicalisering en het aanpakken van georganiseerde criminaliteit

Tijdens de regionale overleggen met onze (externe) partners, zoals andere gemeenten en het Openbaar Ministerie, wordt informatie gedeeld en afgestemd. Het doel hiervan is om signalen van radicalisering en polarisatie in een vroeg stadium met alle partners te delen en snel te kunnen handelen. Vanuit de regio zijn er trainingen gegeven aan medewerkers om inzicht te krijgen in het proces van radicalisering en het herkennen en duiden van signalen. We hebben daarbij ook aandacht besteed aan informatiedeling en betere samenwerking.

Tegengaan van jeugdoverlast

De gemeente heeft zich samen met de jeugd- en jongerenwerkers en de politie ingezet op het tegengaan van jeugdoverlast. Maandelijks vindt er een overleg jeugd plaats, waarin de ontwikkelingen en signalen rond jeugdoverlast worden besproken. Tijdens dit overleg wordt ingegaan op de zogenaamde 'hotspots' en op het gedrag van individuele jongeren. De BOA's hebben gedurende zeven maanden drie avonden per week toezicht gehouden op de hotspots. De overlast op deze plekken is verminderd. In het voorjaar van 2017 is de workshop 'Omgaan met hangjongeren' van Hans Kaldenbach georganiseerd voor bewoners en professionals.

Bij casussen van jongeren met problematisch gedrag wordt in eerste instantie de jongerenwerker ingezet. De jongerenwerker bespreekt de casussen met de betrokken partners en zij maken gezamenlijk een plan van aanpak.

Georganiseerde criminaliteit

Bij de aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is bewustwording van de aard en risico's cruciaal. Een belangrijk risico is het ongewild faciliterend optreden van de gemeenten. In 2017 is hiermee op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau een start gemaakt door het organiseren van een bijeenkomst en het geven van presentaties bij verschillende afdelingen. In januari 2018 gaat het Regionaal Informatie en Expertise Centrum voor georganiseerde criminaliteit (RIEC), in opdracht van de burgemeester, voor Gooise Meren inzichtelijk maken hoe het is gesteld met de criminele netwerken in onze gemeente en wat de knelpunten zijn.

2.2 Bescherming van inwoners tegen risico's en het bieden van nazorg

e. Het lokaal implementeren van een crisis- en rampenplan

Na de verbouwing is in het gemeentehuis van Gooise Meren een gemeentelijk coördinatiecentrum ingericht. Er zijn ruimtes aangewezen voor de verschillende doeleinden in de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De kernfunctionarissen, die binnen de gemeente zijn aangewezen om tijdens een ramp of crisis een functie te vervullen, zijn opgeleid en/of geoefend.

Er is een informatiepagina rampenbestrijding en crisisbeheersing (Bevolkingszorg) op het intranet. De map voor Bevolkingszorg wordt maandelijks bijgewerkt met geactualiseerde documenten over rampenbestrijding en crisisbeheersing. De map kan worden geraadpleegd en gebruikt door de kernfunctionarissen.

Voor de burgers is op de website van de gemeente Gooise Meren informatie opgenomen over veiligheid en wat een iemand zelf kan doen bij een ramp of crisis.

Beleidsindicatoren

Taalveld 1. Veiligheid

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
6.	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2014	122	144	2016	65	139	Het aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
7.	Hardekern-jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	2014	0,3	1,4	2014	0,3	1,4	Het aantal hardekernjongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
8.	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	1,2	2,2	2016	1,1	2,2	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
9.	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	2,6	5,6	2016	3,3	5,4	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
10.	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	5,6	3,9	2016	5,2	3,4	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
11.	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	5,4	6,6	2016	6,0	6,1	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.
22.	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	1,62	2,54	2015	0,59	1,61	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Wat heeft het gekost ?

Programma 2 Veiligheid (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Brandweer en rampen	4.354	4.670	4.734	4.745
Handhaving	1.097	487	1.891	1.939
Totaal Lasten	5.451	5.156	6.625	6.684
Brandweer en rampen	6	0	0	-8
Handhaving	-100	-129	-99	-224
Totaal Baten	-94	-129	-99	-231
Resultaat voor en na Bestemming	5.358	5.027	6.526	6.453

Toelichting verschillen Programma 2 Veiligheid Realisatie 2017 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2017 (x € 1.000)	Vershil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, conform regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en ontstaan nadelen op de overige programma's.	-87	N
<i>Handhaving</i> Extra inkomsten als gevolg van ontvangen BTW bedrag bommenregeling Waternet Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 35)	110	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 50)	50	V
Totaal	73	V

Openbare ruimte en verkeer

Programma 3

3.1 Voldoende bereikbaarheid en leefbaarheid

3.2 Voldoende en betaalbare parkeervoorzieningen

Programma 3 | Openbare ruimte en verkeer

Speerpunten

- Opstellen van kaders, beleid en meerjarige onderhoudsplannen voor de openbare ruimte (3.1)
- Uitvoeren van projecten in de openbare ruimte (3.1)
- Harmoniseren parkeerbeleid (3.2)
- Onderzoeken van verbetering kostendekkingsgraad parkeergarages (3.2)

Reguliere taken

- Adviseren bij en toetsen van inrichtings- en beheerplannen aan gemeentelijke beleidskaders openbare ruimte en beeldkwaliteitsplan (3.1)
- Overleggen en afstemmen over verkeer en vervoer op zowel (boven)provinciaal, regionaal als lokaal niveau en met bedrijvenverenigingen en wijk/buurtplatforms (3.1)
- Doorontwikkelen van wijkgericht werken in de openbare ruimte met aandacht voor bewonersparticipatie (3.1)
- Afhandelen van verzoeken aanpassing specifieke parkeersituaties (3.2)
- Verstrekken van parkeervergunningen/parkeeronthefingen (3.2)
- Beoordelen en doen uitvoeren gehandicaptenparkeerplaatsen (3.2)
- Uitvoeren van periodieke parkeeronderzoeken (3.2)
- Uitbreiden van fietsparkeervoorzieningen bij stations (3.2)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Openbare Ruimte en Verkeer (van totale rekening)

Lasten 6,39%

Baten 2,12%

Wat hebben we bereikt?

3.1 Voldoende bereikbaarheid en leefbaarheid

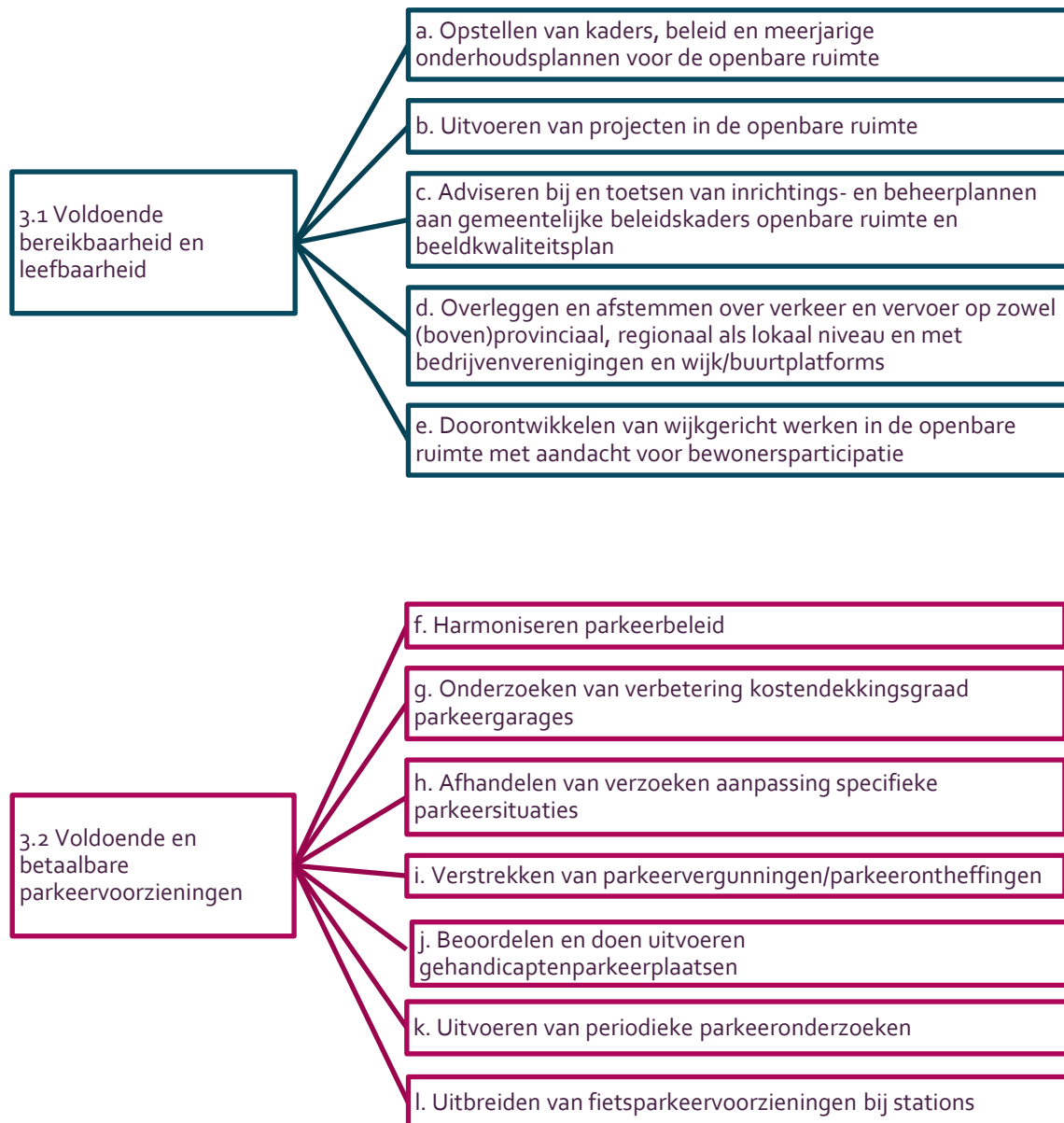
Wij voeren continu aanpassingen door in de inrichting van de openbare ruimte. Zo zorgen wij voor een goede bereikbaarheid van onze kernen met aandacht voor verkeersdoorstroming, leefbaarheid en veiligheid in de buurten.

3.2 Voldoende en betaalbare parkeervoorzieningen

Wij hebben ingezet op het faciliteren van de vraag naar parkeergelegenheid van inwoners, ondernemers en bezoekers met behoud van de kwaliteit van de openbare ruimte, vermindering van parkeeroverlast en verbetering van de verkeersveiligheid. Naast de uitvoering van reguliere (beheersmatige) werkzaamheden hebben we ingezet op het harmoniseren en optimaliseren van het parkeerbeleid.

Doelenboom

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

3.1 Voldoende bereikbaarheid en leefbaarheid

a. Opstellen van kaders, beleid en meerjarige onderhoudsplannen voor de openbare ruimte

Om meer grip te krijgen op de kwaliteit van de openbare ruimte en de middelen die wij hieraan besteden, is er gewerkt aan de Visie Buitenruimte. Deze visie geeft richting aan de aanleg en het beheer en onderhoud van al onze gezamenlijke bezittingen (bijvoorbeeld groen, spelen, begraafplaatsen, sportaccommodaties, gebouwen, wegen en straatmeubilair, verkeersvoorzieningen, bruggen en tunnels, water en riolering). De visie is begin 2018 ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Parallel aan dit traject is gewerkt aan het op orde krijgen van de beheergegevens van de gezamenlijke bezittingen. Na vaststelling van de visie kunnen we starten met het opstellen van de meerjarige beheer- en onderhoudsplannen voor deze bezittingen.

b. Uitvoeren van projecten in de openbare ruimte

Enkele grote investeringen die voor 2017 waren gepland, hebben vertraging opgelopen in de voorbereiding en uitvoering. De oorzaak van de vertraging ligt met name in een langer besluitvormingstraject. Dit was bijvoorbeeld het geval bij het Kaderplan Verkeer Centrum Bussum (Herenstraat, Vlietlaan) en de bestemmingsplanprocedure bij de Raad van State voor het Lomanplein. Het grote herinrichtingsproject Muiden Noord-West is in april 2018 afgerond.

d. Overleggen en afstemmen over verkeer en vervoer op zowel (boven-)provinciaal, regionaal als lokaal niveau en met bedrijvenverenigingen en wijk/ buurtplatforms

In 2017 zijn er diverse reguliere overleggen geweest met Rijkswaterstaat, provincie Noord-Holland (Provinciaal Verkeer- en Vervoereraad), ambtelijk en bestuurlijk, de Regio Gooi en Vechtstreek en buurgemeenten, maar ook met buurtplatforms en vertegenwoordigers van bewonersinitiatieven. Daarnaast wordt binnen het wijk- en kerngericht werken op verschillende manieren samengewerkt met inwoners wat betreft de openbare ruimte. Binnen alle projecten wordt gekeken naar de verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Bij bewonersinitiatieven faciliteert de gemeente. Bij gemeentelijke projecten worden inwoners tijdig betrokken.

3.2 Voldoende en betaalbare parkeervoorzieningen

f. Harmoniseren parkeerbeleid

De parkeerregelingen zijn vastgesteld en daarmee is de verplichte harmonisatie van het parkeerbeleid afgerond. Naast de harmonisatie van het parkeerbeleid is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van een pilot.

g. Onderzoeken van verbetering kostendekkingsgraad parkeergarages

We zijn begonnen met de voorbereidingen voor het moderniseren van de parkeerorganisatie. Op basis van een inventarisatie is een aantal mogelijke scenario's opgesteld. Deze scenario's lopen uiteen van veel zelf blijven doen tot zoveel mogelijk uitbesteden. In 2018 worden deze scenario's verder uitgewerkt en wordt een besluit voorbereid.

Beleidsindicatoren

Taakveld 2. Verkeer en vervoer

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
12.	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL	2014	5	7	2014	5	7	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen, dat leidt tot ziekenhuisopname.
13.	Overige vervoers-ongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL	2014	5	9	2014	5	9	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen, dat leidt tot ziekenhuisopname.

Wat heeft het gekost?

Programma 3 Openbare Ruimte en Verkeer (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Wegen en straatmeubilair	6.580	6.628	5.663	5.580
Verkeer	909	869	954	845
Parkeren	2.561	1.763	2.715	2.730
Totaal Lasten	10.050	9.260	9.333	9.154
Wegen en straatmeubilair	-360	-367	-427	-412
Verkeer	23	-37	-76	-65
Parkeren	-3.228	-2.545	-2.545	-2.608
Totaal Baten	-3.566	-2.948	-3.047	-3.084
Resultaat voor Bestemming	6.484	6.312	6.286	6.070
Mutaties Reserves				
Wegen en straatmeubilair	380	380	380	380
Totaal Lasten	380	380	380	380
Wegen en straatmeubilair	-24	-1.169	-20	-9
Totaal Baten	-24	-1.169	-20	-9
Saldo Reserves	356	-789	360	371
Resultaat na Bestemming	6.840	5.523	6.646	6.440

Toelichting verschillen Programma 3 Openbare Ruimte en Verkeer Realisatie 2017 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2017 (x € 1.000)	Vershil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, conform regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en ontstaan nadelen op de overige programma's.	-321	N
<i>Wegen en straatmeubilair</i> Conform de bezuinigingsmaatregel uit <i>Gooise Meren in Balans</i> zijn de afschrijvingstermijnen van diverse activa bij Wegen verlengd. Mede hierdoor is sprake van een voordelig effect op de kapitaallasten (110). Daarnaast is er een voordeel door lagere energielasten voor de openbare verlichting dan begroot (95). Tegenover deze voordelen staan hogere lasten (70) voor gladheidbestrijding. Er zijn meer strooiuren gemaakt dan begroot. Daardoor is er meer ingehuurd en meer zout aangekocht. De onderhoudskosten waren hoger dan verwacht omdat, in afwachting van de overgang naar nat strooien in 2018, de oude strooiers pas in 2018 worden vervangen. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 85).	155	V
<i>Verkeer</i> De gecorrigeerde afrekening van de subsidie voor het toegankelijk maken van bushaltes door de gemeente Naarden geeft een incidenteel voordeel van 41. Daarnaast is er onderbesteding met name op het op het onderdeel verkeersonderzoeken (V 90). Voorgesteld wordt om het hiervoor incidenteel beschikbaar gestelde budget ad 40 door te schuiven naar 2018. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 110).	207	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 125).	175	V
Totaal voor Reserves	216	V
Reserves		
<i>Overige verschillen</i>	-11	N
Totaal na Reserves	205	V

Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme

Programma 4

- 4.1. Een evenwichtig aanbod van voorzieningen voor de functies werken en recreëren in Gooise Meren
- 4.2 Een evenwichtige en duurzame woningvoorraad
- 4.3 Effectieve en doelmatige inzet van gemeentelijke gebouwen
- 4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

Programma 4 | Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme

Speerpunten

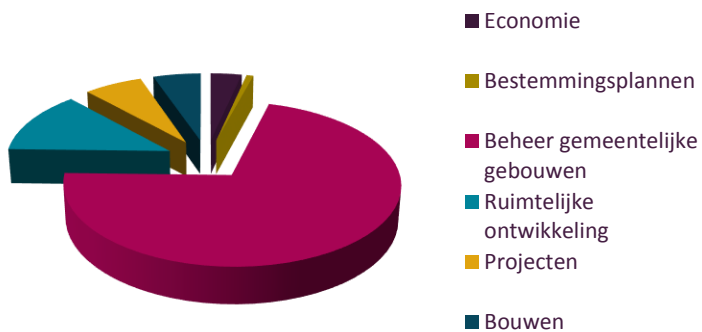
- Ontwikkelen van een strategische visie Gooise Meren en opstellen van een plan van aanpak op het gebied van economie en toerisme (4.1)
- Bevorderen van de samenwerking aan het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) vanuit het lokale c.q. regionale belang (4.1)
- Investeren in verbetering van de verkeersdoorstroming en bereikbaarheid (4.1)
- Ontwikkelen van woonlocaties conform de uitgangspunten van de Lokale woonvisie (4.2)
- Uitvoering geven aan het in 2016 vastgestelde vastgoed- en accommodatiebeleid (4.3)
- Voorbereiden van de invoering van de Omgevingswet (4.4)
- Opstellen strategisch grondbeleid (4.4)

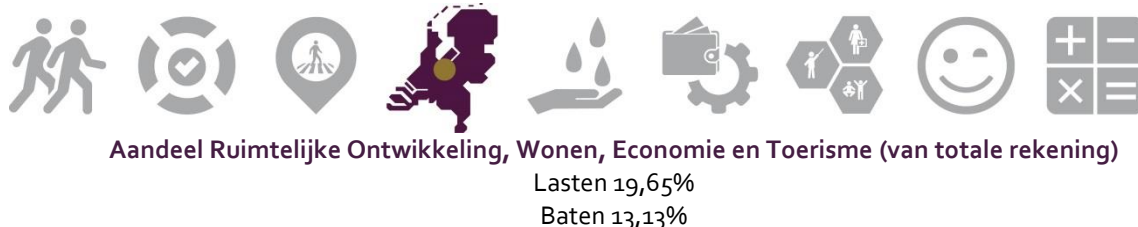
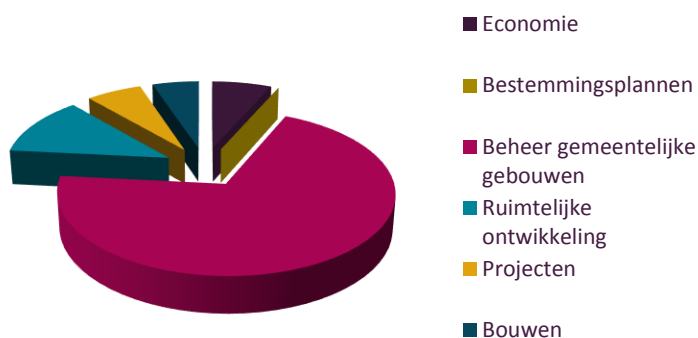
Reguliere taken

- Actualiseren van bestemmingsplannen en/of omgevingsplannen (4.4)
- Adviseren over en toetsen van bouwinitiatieven van derden of van de gemeente zelf (4.4)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Wat hebben we bereikt?

4.1 Een evenwichtig aanbod van voorzieningen voor de functies werken en recreëren in Gooise Meren

We willen dat Gooise Meren een aantrekkelijke gemeente is om te wonen, te werken en te recreëren door deze drie functies evenwichtig te ontwikkelen. Hieraan hebben we invulling gegeven door deze drie invalshoeken te betrekken bij beleidsontwikkeling en bij het beoordelen van (bouw-)initiatieven vanuit de samenleving.

4.2 Een evenwichtige en duurzame woningvoorraad

In 2017 is het volkshuisvestelijk kader voor Gooise Meren vastgesteld. Dit kader wordt gevormd door de Regionale woonvisie Gooi en Vechtstreek 2016-2030 (vastgesteld op 15 februari 2017) en de Lokale woonvisie Gooise Meren 2017-2025 (vastgesteld op 12 juli 2017). Bij de ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties nemen we de verdeling van 1/3 betaalbaar, 1/3 middelduur en 1/3 duur als uitgangspunt. Daarnaast onderzoeken we bij bestaande woningbouwprogramma's (met een zachte plancapaciteit) de mogelijkheden om een groter aandeel sociaal (richting de 1/3 sociaal) te realiseren.

4.3 Effectieve en doelmatige inzet van gemeentelijke gebouwen

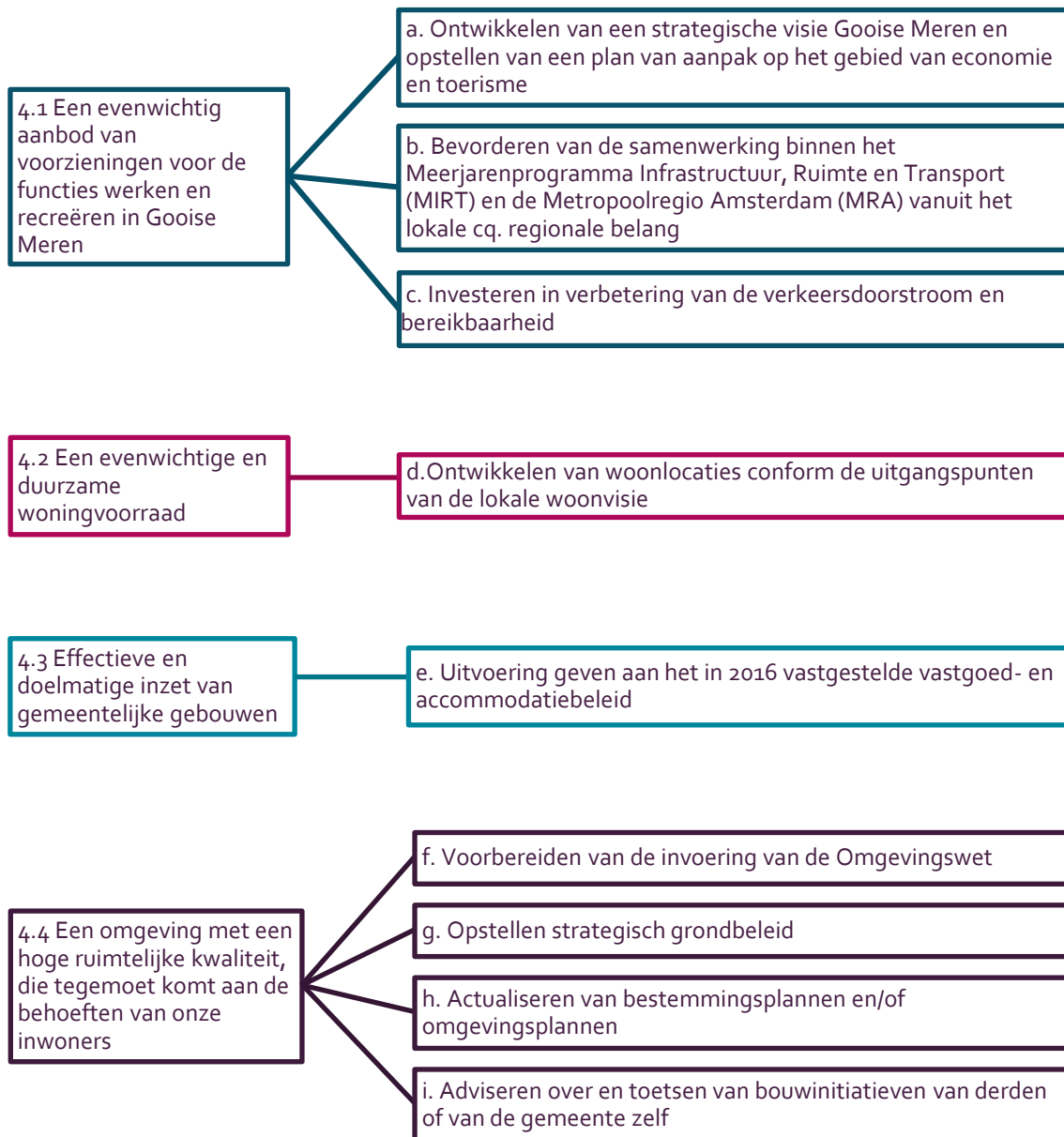
We hebben ingezet op effectieve en doelmatige inzet van de gemeentelijke accommodaties voor maatschappelijke functies die voortkomen uit gemeentelijke taken.

4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

Bij de beoordeling van ruimtelijke initiatieven van derden hebben we getoetst op ruimtelijke kwaliteit met veel aandacht voor participatie met onze inwoners. Bij gemeentelijke projecten organiseren we de participatie zelf, bij initiatieven van derden laten we dit over aan de initiatiefnemer. We monitoren daarbij wel de wijze waarop de participatie wordt ingevuld.

Doelenboom

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

4.1 Een evenwichtig aanbod van voorzieningen voor de functies werken en recreëren in Gooise Meren

a. Ontwikkelen van een strategische visie Gooise Meren en opstellen van een plan van aanpak op het gebied van economie en toerisme

Op 13 december 2017 heeft de raad de Economische Visie vastgesteld. Tevens is een actieprogramma voor de komende jaren vastgesteld. Dit programma richt zich op het behouden van de werkgelegenheid in Gooise Meren, waarbij zoveel mogelijk wordt ingezet op duurzame ontwikkeling. De Economische Visie is tot stand gekomen via een uitgebreid participatietraject. Daarnaast is gebruik gemaakt van allerlei onderzoeken naar trends en ontwikkelingen op economisch gebied. Deze input biedt een beeld van de kansen en mogelijkheden en is verwerkt in het actieprogramma.

b. Bevorderen van de samenwerking binnen het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) vanuit het lokale en/of regionale belang

Gooise Meren heeft in regioverband een bijdrage geleverd aan het MIRT-onderzoek Amsterdam-Oost en het uitwerken van de oplossingsrichtingen voor het mobiliteitsvraagstuk aan deze zijde van Amsterdam. De uitgangspunten en doelen zijn regionaal vastgesteld. Medio december 2017 is het eindrapport opgeleverd met de resultaten van de fase Oplossingsrichtingen en is een integraal en samenhangend pakket van maatregelen uitgewerkt als gezamenlijk vertrekpunt voor het vervolg (het zogenaamde adaptief ontwikkelperspectief). Dit ontwikkelperspectief wordt bij de gebiedsprogramma's voor de MRA en Utrecht en de uitwerking van het OV Toekomstbeeld nader afgewogen en uitgewerkt.

De MRA Agenda is gericht op de economische ontwikkeling van de Metropoolregio in balans met duurzaamheid en welzijn. Via de MRA werkt Gooise Meren aan duurzaamheid, de circulaire economie, ontwikkeling van het toerisme en het mobiliteitsvraagstuk. De raad heeft ingestemd met de MRA Agenda en MRA begroting. Gooise Meren heeft zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau deelgenomen aan de overleggen van de MRA.

c. Investeren in verbetering van de verkeersdoorstroom en bereikbaarheid

Gooise Meren heeft in ruimtelijke plannen en ontwikkelingen gewaarborgd, dat de verkeersfunctie van onze hoofdwegenstructuur behouden blijft. Ook hebben we ervoor gezorgd dat de vormgeving van deze 'stroomwegen' overeenkomt met de richtlijnen. Verkeersdoorstroming op de hoofdwegenstructuur is belangrijk voor de economie en het toerisme. Voor het verbeteren van de bereikbaarheid van Muiden en het Muiderslot is een proef gedaan met aanvullend openbaar vervoer in de vorm van een minibus (pendeldienst). Deze proef duurde van juli tot en met september.

4.2 Een evenwichtige en duurzame woningvoorraad

d. Ontwikkelen van woonlocaties conform de uitgangspunten van de lokale woonvisie

Nieuwbouwlocatie Crailo is een voorbeeld van een locatie waar het uitgangspunt driemaal 1/3 is toegepast. Daarnaast zijn in 2017 de kaders van de Borgronden aangepast. Er komt sociale woningbouw en de wijk wordt duurzaam op het gebied van energie. Verder is in 2017 gestart met de bouw van De Krijgsman In Muiden. Ook is een begin gemaakt met de uitvoering van de werkzaamheden op de Storklocatie in Naarden. In de eerste fase wordt de Godelindeschool uitgebreid en gestart met de bouw van het nieuwe Wellantcollege. De bouw van Bensdorp in Bussum is in volle gang.

In 2017 zijn ongeveer 70 woningen opgeleverd, met name appartementen in het project 'MOB-complex' in Bussum. Daarnaast zijn enkele appartementen gerealiseerd in de 'Geweststrook' in Bussum en enkele eengezinswoningen binnen het project 'Naardereiland'.

Medio november is een oplossing gevonden voor de geurproblematiek, die werd veroorzaakt door het bedrijf Givaudan. Hierdoor konden we de bouwstop in Naarden en Bussum opheffen.

Voor de ontwikkeling van de gemeentehuizen Muiden en Naarden zijn partijen geselecteerd. Op de locatie van het gemeentehuis in Muiden komen sociale woningen en op de locatie van het gemeentehuis in Naarden een mix van middeldure en dure woningen. Beide projecten worden energieneutraal.

Tot slot zijn we in de zomer van 2017, samen met de woningcorporaties en huurdersverenigingen, gestart met het proces om tot prestatieafspraken te komen.

4.3 Effectieve en doelmatige inzet van gemeentelijke gebouwen

e. Uitvoering geven aan het in 2016 vastgestelde vastgoed- en accommodatiebeleid

In 2017 hebben we de uitgangspunten voor het gemeentelijk accommodatiebeleid vertaald in een strategisch accommodatiebeleidsplan. Daarnaast hebben we gewerkt aan het in beeld brengen van de gemeentelijke vastgoedportefeuille wat betreft de eigenschappen, het gebruik en de kosten en baten. Verder hebben we geïnvesteerd in een betere monitoring hiervan binnen de begroting. Tenslotte is in 2017 het regiokantoor afgestoten en verkocht aan de Regio Gooi en Vechtstreek.

4.4 Een omgeving met een hoge ruimtelijke kwaliteit, die tegemoet komt aan de behoeften van onze inwoners

f. Voorbereiden van de invoering van de Omgevingswet

Gooise Meren heeft zich in 2017 voorbereid op de Omgevingswet onder meer door met de raad interactieve sessies te houden. In het verlengde hiervan heeft de raad op 25 januari 2018 een ambitiedocument vastgesteld, waarin is aangegeven op welke wijze de raad invulling wil geven aan de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan, de twee hoofdinstrumenten van de raad op het terrein van het Omgevingsrecht.

g. Opstellen strategisch grondbeleid

Gooise Meren heeft zich in 2017 voorbereid op de harmonisatie van het grondbeleid. Beleidsambtenaren en wethouders hebben sessies gehouden om een strategische visie te ontwikkelen over hoe om te gaan met (gemeentelijke) gronden waarbij zowel actief als (passief) faciliterend kan worden gehandeld. Dit is uitgewerkt in het ontwerp Grondbeleid. Het ontwerp Grondbeleid wordt na de verkiezingen voor besluitvorming aangeboden aan het college en de raad.

De Krijgsman

In 2017 zijn de eerste 150 bouwaanvragen ingediend voor de Krijgsman. Hiervoor heeft de gemeente een vergunning verleend. De start van de 1e fase, en de bouw van de eerste woningen, vond plaats in november 2017. De voortgang van het project ligt op schema.

Beleidsindicatoren

Taakveld 3. Economie

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
14.	Funcziemenging	%	LISA	2015	44,4	51,3	2016	44,6	51,5	De funcziemengings-index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
16.	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2015	167,1	117,5	2016	172,0	121,7	Het aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

De indicator *Bruto Gemeentelijk Product* (15) die door de Atlas voor Gemeenten wordt geleverd, is vervallen omdat deze indicator niet duurzaam blijkt te zijn. Voortzetting van deze indicator zou een aanpassing van definities en onderliggende berekeningen betekenen, waardoor de resultaten in de loop van de tijd onvergelijkbaar worden.

Taakveld 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
35.	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2015	333	196	2017	347	201	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.
36.	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woning-voorraad	2013	0,3	6,5	2014	4,8	6,5	Het aantal nieuwbouwwoning en per 1.000 woningen.
37.	Demografische druk	%	CBS	2016	86,5	72	2017	87,5	72,7	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
38.	Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishouden	In euro's	COELO	2015	632	650	2017	551	659	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisou den betaalt aan woonlasten.
39.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishouden	In euro's	COELO	2015	751	715	2017	668	729	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuis houden betaalt aan woonlasten.

Wat heeft het gekost?

Programma 4 Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Economie	867	1.051	1.221	976
Bestemmingsplannen	468	241	241	218
Beheer gemeentelijke gebouwen	5.718	4.831	19.839	20.038
Ruimtelijke ontwikkeling	7.071	1.676	5.051	3.597
Projecten	1.753	2.078	2.630	1.838
Bouwen	1.366	1.026	1.301	1.493
Totaal Lasten	17.243	10.903	30.283	28.160
Economie	-840	-869	-1.050	-1.270
Bestemmingsplannen	-17	-90	-57	-1
Beheer gemeentelijke gebouwen	-4.124	-3.293	-13.331	-13.358
Ruimtelijke ontwikkeling	-6.751	-739	-2.800	-2.295
Projecten	-773	-830	-1.705	-1.189
Bouwen	-2.026	-1.062	-962	-991
Totaal Baten	-14.531	-6.883	-19.905	-19.103
Resultaat voor Bestemming	2.712	4.020	10.378	9.056
Mutaties Reserves				
Beheer gemeentelijke gebouwen	1.606	256	256	256
Ruimtelijke ontwikkeling	67	0	0	27
Projecten	389	830	990	1.012
Totaal Lasten	2.062	1.086	1.247	1.295
Economie	0	-6	-6	-6
Beheer gemeentelijke gebouwen	-1.077	-219	-2.249	-2.249
Ruimtelijke ontwikkeling	-454	0	0	0
Projecten	-1.178	-1.859	-1.586	-1.218
Totaal Baten	-2.709	-2.084	-3.841	-3.472
Saldo Reserves	-647	-998	-2.594	-2.177
Resultaat na Bestemming	2.065	3.022	7.784	6.879

Toelichting verschillen Programma 4 Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme Realisatie 2017 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2017 (x € 1.000)	Vershil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, conform regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en ontstaan nadelen op de overige programma's.	-352	N
<i>Erfpachtbeleid</i> In 2017 is het algemene erfpachtbeleid vastgesteld. Het bestuur streeft naar afbouw van het erfpachtbestand op locaties die niet van strategisch belang zijn. De in erfpacht uitgegeven gronden onder woningen in de Keverdijk zijn niet strategisch. Zes van deze gronden zijn in 2017 in eigendom overgedragen aan de bewoners (V 370). <i>Economie</i> De HIRB-subsidie (voor duurzaamheid en gevelrenovatie) betreft incidenteel provinciaal geld. De gemeente heeft een paar jaar de tijd om subsidies te verstrekken aan pandeigenaren. In 2017 is de regeling in gang gezet (subsidieaanvragen kunnen worden ingediend tot 31 december 2018) en zijn enkele aanvragen gehonoreerd. Er wordt echter pas vanaf 2018 geld uitgekeerd. Voorgesteld wordt dit over te hevelen naar 2018 (budgetneutraal). De Economische Visie is eind 2017 vastgesteld, waardoor er nauwelijks uitgaven hebben plaatsgevonden voor de bijbehorende projecten en activiteiten. De subsidie aan het vestingmuseum is, in afwachting van concrete onderbouwing van de aanvraag, nog niet uitbetaald (V 80). Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 100).	567	V
<i>Beheer gemeentelijke gebouwen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 180)	6	V
<i>Ruimtelijke ontwikkeling</i> De overdracht van de schootsvelden is doorgeschoven naar 2018 (480. voordeel). De grondexploitaties geven per saldo een voordeel van 164. Dit bedrag bestaat uit het voordelig saldo van de grondexploitatie Geweststrook / Bensdorp ad 316, het nadelig resultaat van de grondexploitatie Roodborstlaan(119) en de mutaties in de verliesvoorzieningen. Bij de bestemming van het resultaat wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de Algemene reserve grondexploitatie. Na afronding van het project Geweststrook medio 2017 is de naastgelegen projectlocatie Bensdorp op zichzelf geen grondexploitatie voor de gemeente Gooise Meren en wordt de grondexploitatie Geweststrook Bensdorp afgesloten. Gelet op de advies- en begeleidingskosten voor Bensdorp in 2018 en 2019, die nog ten laste van de algemene reserve grondexploitatie worden gebracht, is er sprake van een geringe positieve afwijking ten opzichte van het begrote voordelig exploitatieresultaat van circa 175. De aanleg van het fietspad Roodborstlaan is in de grondexploitatie Crailo opgenomen. Hierdoor kan de exploitatie Roodborstlaan worden afgesloten. Met name door het wegvallen van de provinciale bijdrage sluit deze grondexploitatie met een nadelig resultaat van 120. Omdat de plankosten van de grondexploitatie Crailo in 2018 worden ingebracht in de gezamenlijke grondexploitatie zijn er in 2017 geen lasten (voordeel 210). Omdat de hiertegenover staande begrote gelijke onttrekking aan de Algemene reserve op programma 9 vervalt, ontstaat op dit programma een nadeel van 210.	778	V

Het budget Centrummanagement is voor een groot deel (88) niet besteed, omdat de Economische Visie en de besluitvorming van het Kaderplan Verkeer voor het centrum van Bussum (KVC Bussum) later door de raad is vastgesteld dan voorzien. Daarnaast heeft de gemeente Gooise Meren een winstdeling ad 85 ontvangen door verkoop van drie woningen. Effect doorbelastingen (centraal toegelicht) (V 170)		
<i>Projecten</i> Het saldo van de projecten is 114 nadelig. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere kosten voor de stuurgroep De Krijgsman. Onder deze noemer zijn de externe begeleidingskosten vervat, die verbonden zijn de aan de (juridische) uitvoering en bewaking van de contractafspraken uit de VOK. De redenen dat deze post in 2017 is overschreden: - juridische bijstand door De Brauw omtrent VOK-onderwerpen komt veel hoger uit dan voorzien (ondersteuning geschillendossier en Wob-verzoek). - De uitvoering van de hertaxatie door CBRE is niet voorzien. - Hogere begeleidingskosten door Deloitte als gevolg van geschillen dossier en hertaxatie van de Krijgsman.	276	V
<i>Bouwen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 180).	15	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 65).	31	V
Totaal voor Reserves	1.322	V
Reserves		
<i>Projecten</i> De kosten van de grote projecten worden gedekt uit de reserve grote projecten. Het verschil tussen het saldo van de projecten 276 en de bijdrage 390 komt omdat de meerkosten van de stuurgroep De Krijgsman worden verrekend met het rekeningresultaat.	-390	N
<i>Overige verschillen</i>	-27	N
Totaal na Reserves	905	V

Duurzaamheid en Water

Programma 5

- 5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden tegen zo laag mogelijke kosten
- 5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke groene omgeving waar veel diversiteit is in flora en fauna
- 5.3 Begraven
- 5.4 Een kwalitatief hoogwaardige woon-, leef- en werkmilieu in evenwicht met de economische en ecologische ontwikkelingen

Programma 5 | Duurzaamheid en Water

Speerpunten

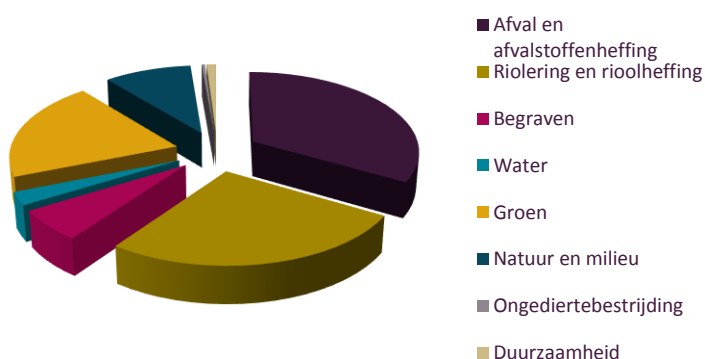
- Opstellen van kaders, beleid en meerjarige onderhoudsplannen voor groen, riolering en waterbouwkundige objecten (5.1)
- Stimuleren waterrecreatie (5.1)
- Versterken van de biodiversiteit (5.2)
- Herinrichten landschap naast de A1 (5.2)
- Uitwerken van de visie op Begraafplaatsen (5.3)
- Ontwikkelen van een integraal Duurzaamheidsbeleid (5.4)
- Opstellen van een plan voor verduurzaming van wagenpark en materieel (5.4)

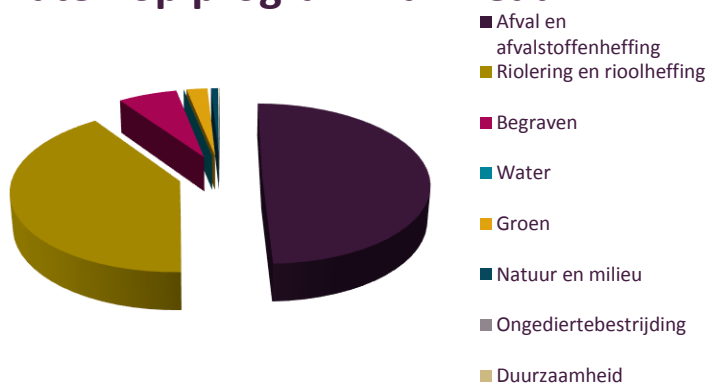
Reguliere taken

- Uitvoering geven aan de gemeentelijke rioleringszorgplichten en het beheren en onderhouden van waterbouwkundige objecten, stranden, oevers en jachthavens. Binnen de opgave uit het Bestuursakkoord Water zoeken we hierin de samenwerking met partners in de waterschapregio. (5.1)
- Beheren en verzorgen van groenvoorzieningen zoals bomen, gras, heesters et cetera. (5.2)
- Uitvoering geven volgens de Wet op de Lijkbezorging (5.3)
- Beheren, onderhouden en verzorgen van de gemeentelijke begraafplaatsen (5.3)
- Herstellen van monumentale en/of waardevolle grafmonumenten waarvan de nabestaanden niet meer te achterhalen zijn (5.3)
- Voeren van een juiste en volledige begraafplaatsadministratie (5.3)
- Communicatie en voorlichting verzorgen op het gebied van milieu en duurzaamheid (5.4)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Duurzaamheid en Water (van totale rekening)

Lasten 11,43%
Baten 9,17%

Wat hebben we bereikt?

5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden tegen zo laag mogelijke kosten

Door bij rioolvervanging gescheiden rioleringen aan te leggen en in openbaar terrein kwetsbare locaties waterbestendig in te richten is de wateroverlast in de gemeente verminderd. Ook vonden er dit jaar minder riooloverstortingen op het oppervlaktewater plaats, waardoor de waterkwaliteit verbeterde.

5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke groene omgeving met veel diversiteit in flora en fauna

Onze gemeente kent een grote variatie aan beplantingstypen, bomen en waterlopen. Dat maakt van onze gemeente een aantrekkelijke locatie om in te wonen en te werken. We proberen zoveel mogelijk door middel van beheer en het toepassen van beplantingstype de biodiversiteit van planten en dieren te versterken.

5.3 Behouden en optimaliseren van gemeentelijke begraafplaatsen

De gemeente draagt zorg voor een passende laatste rustplaats in de vier kernen. Daarbij verliezen we cultuurhistorische, groene en funeraire betekenis van de begraafplaatsen niet uit het oog.

5.4 Een kwalitatief hoogwaardig woon-, leef- en werkmilieu dat in evenwicht is met de economische en ecologische ontwikkelingen

In overleg en samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente hebben we het Actieplan Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren 2017-2022 opgesteld. Hierin worden acht belangrijke thema's benoemd om Gooise Meren toekomstbestendig te maken. Deze thema's zijn: alle gebouwen en woningen moeten in 2030 aangesloten zijn op niet-fossiele energie, slimmere en groenere mobiliteit, een afvalloze samenleving, gezond lokaal voedsel, biodiversiteit als maat der dingen, duurzaam onderwijs en een waarderende economie. Kortom, in alle facetten een duurzaam leven. Vanuit onze samenleving zijn al diverse initiatieven ontwikkeld die bovenstaande thema's ondersteunen.

Doelenboom

5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden, tegen zo laag mogelijke kosten

- a. Opstellen van kaders, beleid en meerjarige onderhouds-plannen voor groen, riolering en waterbouwkundige objecten
- b. Stimuleren van de waterrecreatie
- c. Uitvoeren van de gemeentelijke rioleringszorgplichten en het beheren en onderhouden van waterbouwkundige objecten, stranden, oevers en jachthavens. Binnen de opgave uit het Bestuursakkoord Water zoeken we hierbij de samenwerking met partners in de waterschapsregio

5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke, groene omgeving waar veel diversiteit in flora en fauna voorkomt

- d. Versterken van de biodiversiteit
- e. Herinrichten landschap naast de A1
- f. Beheren en verzorgen van groenvoorzieningen zoals bomen, gras, heesters et cetera

5.3 Behouden en optimaliseren van gemeentelijke begraafplaatsen

- g. Uitwerken van de visie op Begraafplaatsen
- h. Uitvoering geven volgens de Wet op de Lijkbezorging
- i. Beheren, onderhouden en verzorgen van gemeentelijke begraafplaatsen
- j. Herstellen van monumentale en/of waardevolle grafmonumenten waarvan de nabestaanden niet meer te achterhalen zijn
- k. Voeren van een juiste en volledige begraafplaatsadministratie

5.4 Een kwalitatief hoogwaardig woon-, leef- en werkmilieu creëren dat in evenwicht is met de economische en ecologische ontwikkelingen

- l. Ontwikkelen van een integraal Duurzaamheidsbeleid
- m. Opstellen plan voor verduurzaming van het wagenpark en het materieel
- n. Communiceren over en geven van voorlichting op het gebied van milieu en duurzaamheid

Wat hebben we daarvoor gedaan? (Speerpunten uitgewerkt)

5.1 Behoud en verbetering van het woon- en leefmilieu, water en natuurwaarden, tegen zo laag mogelijke kosten

a. Opstellen van kaders, beleid en meerjarige onderhoudsplannen voor groen, riolering en waterbouwkundige objecten

In 2017 hebben we gewerkt aan een integrale visie openbare ruimte, ter vaststelling in 2018. Daarnaast zijn er meerjarige onderhoudsplannen 1.0 in 2017 opgesteld. In 2018 gaan we deze plannen verder afstemmen op de integrale visie buitenruimte.

Behalve aan de visie openbare ruimte werd in 2017 ook gewerkt aan het gemeentelijk rioleringsplan. Ook dat wordt in 2018 vastgesteld. De gemeentelijke afval-, hemel- en grondwaterzorgplicht wordt daarmee ingevuld. Dit plan bevat ook een beheerplan met een hiervoor gedegen financiële kostendekking. Activiteiten betreffende doelmatig en klimaatbestendig waterbeheer van watersysteem en waterketen maken eveneens deel uit van het plan.

b. Stimuleren waterrecreatie

De coöperatie Gastvrije Randmeren heeft een impuls gegeven aan de landelijke en internationale positionering van het Randmeren gebied (waaronder Gooimeer). Verder wordt er vanuit deze coöperatie ingezet op het maaien van waterplanten. Dit om de bevaarbaarheid te verbeteren.

5.2 Behouden en creëren van een natuurlijke groene omgeving met veel diversiteit in flora en fauna

d. Versterken van de biodiversiteit

Om de natuurwaarden te beschermen hebben we door de Wet Natuurbescherming beschermde soorten in Gooise Meren in kaart gebracht en de leidraad flora en fauna aangepast.

Ten gunste van de wilde bij en andere insecten werd het beheer van bermen voor een groot deel aangepast. Daardoor komen er ontstaan- en groeikansen voor meer kruiden en bloemen. Op verschillende locaties in Naarden en Bussum zijn bijenbollen en kruidenmengsels aangebracht.

Samen met inwoners van Muiderberg hebben we gewerkt aan een ontwikkelingsplan voor het Echobos.

Versterking van de ecologische kwaliteit vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Daarnaast hebben we voor Landgoed Nieuw Cruysbergen een beheerplan opgesteld - uiteraard in overleg met de bewoners - om de natuurwaarden op het voormalig mobilisatieterrein te versterken.

Gooise Meren is aangesloten bij Operatie Steenbreek en er is een start gemaakt met een jaaragenda voor voorlichting en campagneacties.

e. Herinrichten landschap naast de A1

Met het oog op de cultuurhistorische waarden en de zichtlijnen op de vesting Muiden krijgt in het project

Verder met de vesting het landschap ten noorden van de nieuwe A1 een herinrichting. In nauwe samenwerking met de regio G&V, Rijkswaterstaat en de provincie NH worden diverse onderdelen in dit gebied volgens de planning van dit project opgepakt.

5.3 Behouden en optimaliseren van gemeentelijke begraafplaatsen

g. Uitwerken van de visie op Begraafplaatsen

De beleidsnota begraafplaatsen geeft invulling aan diverse varianten van een laatste rustplaats, overeenkomstig de wensen van onze inwoners.

5.4 Een kwalitatief hoogwaardig woon-, leef- en werkmilieu dat in evenwicht is met de economische en ecologische ontwikkelingen

l. Ontwikkelen van een integraal Duurzaamheidsbeleid

De Initiatiefgroep Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren heeft in juni 2017 in samenwerking en overleg met de samenleving het Actieplan Samen Sneller Duurzaam Gooise Meren 2017-2022 afgerond. Deze Initiatiefgroep bestond uit vertegenwoordigers van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Diverse groepen in de samenleving zetten zich actief in voor projecten en activiteiten die voortbouwen op de thema's uit het Actieplan. Een begeleidingsgroep met vertegenwoordigers uit de samenleving en de gemeente begeleidt en ondersteunt de uitvoering van het Actieplan.

De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed hebben we in 2017 actief en structureel opgepakt. Daartoe werd onder in januari 2018 het besluit genomen een vijftal gemeentelijke panden door een ESCo-constructie te verduurzamen. Dit traject omvat onder meer een marktconsultatie. Voor alle andere gemeentelijke panden wordt een procesplan voor structurele aandacht voor verduurzaming opgesteld. Verder maken de MeerJarenOnderhoudsPlannen inzichtelijk welke verduurzamingsmaatregelen technisch mogelijk zijn.

In het kader van de Regionale Samenwerkingsagenda (RSA) is op 24 november 2017 door Gooise Meren en de andere gemeenten in onze regio met verschillende partijen - waaronder bewoners, netbeheerders, waterschap, woningcorporaties en energiecoöperaties - de Regionale Energiestrategie getekend. De kern van de Energiestrategie luidt: in pilotwijken in samenwerking met inwoners ervaring opdoen, onderzoeken welke samenwerkingsvorm met alle betrokkenen nodig is, onderzoeken welke alternatieve warmtebronnen beschikbaar zijn, wat de ruimtelijke implicaties daarvan zijn en verkennen welke vormen van financiering op de Energietransitie van toepassing (kunnen) zijn. In samenwerking met alle partners werken we aan een programma dat inzet op een energieneutrale regio.

Ontwikkelingen op het gebied van circulaire economie vragen om een regionale strategie. Onze kijk op product, materialen en grondstoffen(ketens) verandert. Dit biedt kansen voor Gooi en Vechtstreek. De strategie van de regio Gooi en Vechtstreek is hierbij gericht op het stimuleren en ontwikkelen van circulaire bedrijvigheid en werkgelegenheid met betrekking tot herbruikbare producten, materialen en grondstoffen. Een belangrijk opgave ligt in het vinden, verbinden en uitvoeren van circulaire initiatieven op het juiste schaalniveau. Lokaal gezien is het vertrekpunt: wat mogelijk is, (boven)regionaal: als het nodig is. We bereiken onze circulaire doelstellingen vanuit de natuurlijke rollen van de overheid, namelijk door het goede voorbeeld te geven en door lokale initiatieven op het gebied van hergebruik te faciliteren. De strategie wordt samen met inwoners en lokale ondernemers verder uitgewerkt en vervolgens vertaald naar een gezamenlijke routekaart naar een circulaire Gooi en Vechtstreek.

Verschiedende initiatieven in onze samenleving die bijdragen aan een duurzame leefomgeving hebben we ondersteund met advies en/of middelen. Enkele voorbeelden: wijkactie energie besparen in Wester- en Oostereng in samenwerking met Broedplaats Gooise Meren, de werkgroep Fairtrade Gooise Meren als voorbereiding van de titelaanvraag Fairtrade gemeente, de Natuurwerkdag Muiderberg georganiseerd door Groen Muiderberg en in het basisonderwijs educatie over de boerderij, energie en Fairtrade. Dat laatste initiatief gebeurt in samenwerking met Stichting Omgevingseducatie.

De lokale media besteden regelmatig aandacht aan initiatieven met betrekking tot natuur, milieu en duurzaamheid. Voorbeelden hiervan zijn de milieu- en duurzaamheidspagina's over energie besparen, de landelijke Fairtradeweek, Samen Sneller Duurzaam en de Groenteclub.

m. Opstellen van een plan voor verduurzaming van wagenpark en materieel

De verduurzaming van het wagenpark en materieel wordt gerealiseerd door middel van inkoop. De inkooptrajecten voor de aanschaf van tractie en gereedschappen zijn in 2017 gestart en lopen door in 2018. Bij de inkoop van de tractie is tevens een oriënterend onderzoek van start gegaan naar de mogelijkheid van aanschaf van elektrische voertuigen. Bij de inkoop van de gereedschappen is het uitgangspunt het circulair inkopen van een kernassortiment. Ook bij de inkoop van het materieel voor gladheidbestrijding is verduurzaming het uitgangspunt.

Beleidsindicatoren

Taakveld 7. Volksgezondheid en Milieu

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
33.	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	2014	212	199	2015	208	196	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg)
34.	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS Klimaat-monitor	2014	0,4	7,6	2016	0,1	13,9	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Door aanscherping van de cijfers en het gebruik van extra bronnen zijn diverse waarden van de indicator 'hernieuwbare elektriciteit' gewijzigd.

Wat heeft het gekost?

Programma 5 Duurzaamheid en Water (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Afval en afvalstoffenheffing	5.984	4.923	5.474	5.461
Riolering en rioolheffing	4.378	4.116	4.134	4.366
Begraven	1.229	984	984	1.028
Water	1.146	516	441	432
Groen	3.955	3.444	3.460	3.296
Natuur en milieu	2.062	1.526	2.025	1.568
Ongediertebestrijding	145	40	40	59
Duurzaamheid	47	224	224	168
Totaal Lasten	18.945	15.773	16.782	16.379
Afval en afvalstoffenheffing	-7.123	-6.104	-6.654	-6.602
Riolering en rioolheffing	-5.324	-5.679	-5.697	-5.442
Begraven	-999	-969	-970	-865
Water	-21	-11	-11	-3
Groen	-420	-296	-392	-306
Natuur en milieu	-105	-26	-409	-105
Ongediertebestrijding	0	-1	-1	0
Duurzaamheid	-3	0	0	-12
Totaal Baten	-13.996	-13.086	-14.134	-13.334
Resultaat voor Bestemming	4.949	2.687	2.648	3.045
Mutaties Reserves				
Begraven	0	25	25	0
Totaal Lasten	0	25	25	0
Begraven	-137	-31	-31	0
Natuur en milieu	-21	-21	-21	-21
Totaal Baten	-159	-52	-52	-21
Saldo Reserves	-159	-27	-27	-21
Resultaat na Bestemming	4.790	2.660	2.621	3.024

Toelichting verschillen Programma 5 Duurzaamheid en Water Realisatie 2017 ten opzichte van Begroting (inclusief wijzigingen) 2017 (x € 1.000)	Vershil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, volgens de regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en ontstaan nadelen op de overige programma's.	-245	N
<i>Riolering en rioolheffing</i> Het onderzoek naar de kostendekkendheid van de riooltarieven is eind 2017 afgerond. Volgens het uitgangspunt van kostendekkendheid wordt een exploitatie-overschot gestort in de egalisatievoorziening. Omdat de uitkomsten van dat onderzoek nog niet bekend zijn, is deze storting nog niet opgenomen in de Begroting van 2017. Daardoor ontstaat nu een nadeel. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (V 65)	-551	N
<i>Begraven</i> Uitkomst: lagere baten (101), omdat er in 2017 minder begrafenissen plaatsvonden dan begroot Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 100).	-47	N
<i>Groen</i> Omdat de in 2017 geplande aanbesteding voor onderhoud bomen pas in 2018 wordt afgerond, is alleen het noodzakelijke onderhoud uitgevoerd. Vooral hierdoor is er onderuitputting ontstaan van het beschikbare budget. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 85).	160	V
<i>Natuur en milieu</i> Omdat de werkzaamheden asbesttaken per 1 september zijn gestart en er minder kosten werden gemaakt voor de uitvoering van de Energy Efficiency Directive (EED) viel de gemeentelijke bijdrage ad 54 aan de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek (OFGV) lager uit. Als gevolg van restitutie resultaatsbestemming OFGV 2016 ontstonden extra baten van 44. In de begroting is abusievelijk geen rekening gehouden met de doorgeschoven BTW van het Gooisch Natuurreservaat. Gooise Meren kan die compenseren bij het BTW Compensatiefonds. (voordeel 58) Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 40).	192	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 85).	94	V
Totaal voor Reserves	-397	N
Reserves		
<i>Overige verschillen</i>	-6	N
Totaal na Reserves	-403	N

Werk en Inkomen

Programma 6

- 6.1 Als inwoners daarvoor in aanmerking komen, ondersteunen wij ze met wettelijke inkomensvoorzieningen
- 6.2 We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren in de arbeidsmarkt met een werkvoorziening
- 6.3 Armoede en sociaal isolement tegengaan

Programma 6 | Werk en Inkomen

Speerpunten

- Verminderen van het aantal inwoners dat geheel of gedeeltelijk afhankelijk is van een inkomensvoorziening (6.1)
- Invoeren van de nieuwe fraudewetgeving (6.1)
- Optimaliseren procesgang en organisatie USD (6.1)
- Uitvoeren van het intensiveringprogramma om zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen (6.2)
- Invoeren van nieuwe aanvullende regels voor beschut werk (6.2)
- Bijdragen aan de Wet banenafpraak (6.2)
- Breder inzetten van social media in het kader van armoedebestrijding (6.3)

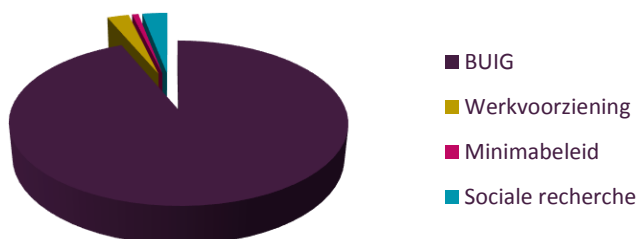
Reguliere taken

- Verstrekken van inkomensvoorzieningen op het gebied van de Participatiewet, IOAW/IOAZ en WsW (6.1)
- Voorzien in arbeidstoeleiding, re-integratie en werkgeversdienstverlening (6.2)
- Uitvoeren van minimabeleid en armoedebestrijding (6.3)
- Uitvoeren van (preventieve) schuldhulpverlening (6.3)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Werk en Inkomen (van totale rekening)

Lasten 15,03%

Baten 9,48%

Wat hebben we bereikt?

6.1 Als inwoners daarvoor in aanmerking komen, ondersteunen wij ze met wettelijke inkomensvoorzieningen

Het aantal lopende uitkeringen Participatiewet en IOAW/-Z steeg in 2017 met 1,3 % naar 868 uitkeringen. De stijging van het bijstandsvolume vlakke hierdoor verder af. Dit jaar ontving ongeveer 25 % minder inwoners een uitkering, maar kwam er procentueel iets bij. De meeste aanvragen hadden betrekking op verhuizingen naar Gooise Meren en op hier gevestigde statushouders. Beëindigingen kwamen vooral voort uit het vinden van werk, verhuizing naar elders en het niet, niet juist of onvolledig verstrekken van inlichtingen. De uitgaven zijn echter hoger dan de inkomsten van het Rijk. Daarom moeten we aanspraak maken op de Vangnetregeling 2016 van het Rijk. Deze is in 2017 toegekend en wordt in 2018 ontvangen en toegevoegd aan de reserve sociaal domein om een buffer te creëren. Omdat we de vangnetuitkering 2017 pas in 2019 ontvangen, kan het begrotingstekort over 2017 ten laste komen van de reserve sociaal domein.

6.2 We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren in de arbeidsmarkt met een werkvoorziening

Inwoners met een bijstandsuitkering ondersteunen we met een werkvoorziening. Dat gebeurt via het intensiveringprogramma Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). De uitvoering daarvan ligt in handen van het team Werk van de Uitvoeringsdienst sociaal domein. Werkvoorzieningen worden via maatwerk toegekend. Voorbeelden daarvan zijn een sollicitatietraining en –begeleiding, een leer-werktraject, een extern re-integratietraject of een loonkostensubsidie.

6.3 Armoede en sociaal isolement tegengaan

Het gewijzigde Doe-budget heeft er toe geleid dat het aantal toegekende aanvragen in 2016 is gestegen ten opzichte van 2015 met 7.5%. 2017 laat een ongeveer gelijk aantal toekenningen zien. Voor de nieuw ingevoerde regeling Tegemoetkoming aanvullende ziektekostenverzekering zijn 586 aanvragen toegekend.

Doelenboom

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

6.1 Als inwoners daarvoor in aanmerking komen, ondersteunen wij ze met wettelijke inkomensvoorzieningen

a) Verminderen van het aantal inwoners dat geheel of gedeeltelijk afhankelijk is van een Inkomensvoorziening

Om uitgaven op de inkomensvoorzieningen te verminderen zijn we bij nieuwe aanvragen direct het gesprek aangegaan over werkmogelijkheden en hebben we doorverwezen naar het MVO-programma. Om fraude te voorkomen heeft de unit handhaving zogenaamde quick-scans uitgevoerd op nieuwe aanvragen. Hierdoor konden 2 aanvragen direct worden afgewezen en ontvingen na nader onderzoek bij 33 aanvragers een afwijzing of werden de verzoeken buiten behandeling gesteld.

b) Invoeren van de nieuwe fraudewetgeving

Als er sprake is van schending van de inlichtingenplicht kunnen we een waarschuwing geven of een boete opleggen. In 2017 zijn er 254 boeteprocessen afgehandeld. Daarbij zijn 169 waarschuwingen gegeven en 43 boetes opgelegd. De boetes betroffen voornamelijk niet of niet tijdig gemelde inlichtingen over inkomen en/of de aanschaf van voertuigen.

c) Optimaliseren procesgang en organisatie Uitvoeringsdienst Sociaal domein

In 2017 is de raad geïnformeerd over de definitieve organisatie-inrichting en formatie van de afdeling Uitvoeringsdienst sociaal domein. De formatie is in het najaar voltooid waardoor het aantal inhuurkrachten drastisch kon worden verlaagd. Diverse teams werken al volgens de nieuwe (proces)structuur en het regiesysteem voor vraagverheldering is inmiddels ondergebracht in de basisapplicatie.

6.2 We ondersteunen inwoners die niet op eigen kracht kunnen participeren in de arbeidsmarkt met en werkvoorziening

e) Uitvoeren van het intensiveringprogramma om zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen

In 2017 hebben we het programma MVO Gooise Meren verder vorm gegeven. We hebben daartoe de werkmethode van 'het prettige gesprek' ingevoerd, de werkacademie ontwikkeld, de formatie consultants versterkt, een sociaaleconomisch platform met lokale werkgevers opgericht, een actieweek georganiseerd en de samenwerking met het regionaal werkgevers-servicepunt geoptimaliseerd. In het najaar van 2017 is de voortgang aan de gemeenteraad gerapporteerd en besproken in een thema-uur. We zullen nog meer maatregelen nemen om de inwoners nóg beter te kunnen ondersteunen en het effect te vergroten. De beleidsindicator voor het aantal lopende re-integratievoorzieningen wijkt af van het landelijke gemiddelde. De oorzaak lag in een systeemfout waardoor niet al onze lopende voorzieningen doorgegeven werden aan het CBS.

f) Invoeren van nieuwe aanvullende regels voor beschut werk

In 2017 is een nieuwe re-integratieverordening inclusief bepalingen over beschut werk vastgesteld. Er zijn vorig jaar nog geen mensen op een beschutte werkplek geplaatst.

g) Bijdragen aan de Wet banenafpraak

Gemeenten in de regio hebben in 2017 door het aanstellen van twee aanjagers extra ingezet op de banenafpraak. Dit kwam om allerlei redenen echter laat op gang. Vanaf december is vanuit de regionale

Werkkamer voor drie dagen per week een extra consulent beschikbaar. We maken nu een inhaalslag met het invoeren van mogelijke kandidaten in de landelijke 'banenverkenner'. Werkgevers kunnen daar dan vervolgens kijken of er voor hen geschikte kandidaten tussen zitten. Gooise Meren voldeed in 2017 als werkgever aan de taakstelling banenafspraken.

6.3 Armoede en sociaal isolement tegengaan

i) Breder inzetten van social media voor armoedebestrijding

Met de afdeling communicatie is overleg gaande of het mogelijk is om voor de armoedebestrijding social media breder te kunnen inzetten. Om dit te kunnen doen moet eerst worden onderzocht of social media wel het juiste instrument zijn om de deze doelgroep te bereiken. In 2017 hebben we diverse folders ontwikkeld waarbij een waarin alle inkomensondersteunende regelingen en het Jeugdsport- en Jeugdcultuurfonds staan vermeld. Onze ketenpartners hebben de folders ook ontvangen.

j) Uitvoeren minimabeleid en armoedebestrijding

In 2017 hebben we voor armoedebestrijding bij kinderen de bijdragen aan het Jeugdsportfonds (JSF) en het Jeugdcultuurfonds (JCF) verhoogd. We hebben hiervoor de extra middelen die wij van het rijk hebben ontvangen - de zogenaamde Klijnsmagelden - gebruikt. Vorig jaar hebben 218 kinderen daardoor kunnen sporten en 27 kinderen hebben deelgenomen aan cultuurlessen. Dit is 20% meer dan in 2016.

Inwoners kunnen via een intermediair, zoals een leerkracht of jeugdhulpverlener, een aanvraag voor een bijdrage in sport- en cultuurlessen indienen bij het JSF en JCF. Deze twee instellingen hebben in 2017 een mailing verstuurd naar organisaties, scholen, welzijnswerk et cetera. Het doel hiervan is via deze organisaties meer intermediairs aan te trekken.

In het derde kwartaal van 2017 is gestart met het opzetten van het Kindpakket. We willen namelijk de kindbudgetten uit de regeling Doe-Budget en de PC-regeling toevoegen aan het Kindpakket. Het Kindpakket wordt naar verwachting per 1 juli 2018 ingevoerd. Deze datum valt samen met de einddatum van het loopjaar van de regeling Doe-budget. Dat sluit dus mooi op elkaar aan.

Beleidsindicatoren

Taakveld 6. Sociaal Domein

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
21.	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	2015	619,9	735,3	2016	619,5	740,1	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
23.	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	2,47	5,18	2015	2,80	6,22	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstands-uitkering moet rondkomen.
24.	Netto arbeids-participatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2015	65,8	65,2	2016	66,8	65,6	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.

26.	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	0,81	1,34	2015	1,04	1,50	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
27.	Personen met een bijstands-uitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2015	253	386	2017	259	400	Het aantal personen met een bijstands-uitkering van 18 jaar en ouder, per 10.000 inwoners.
28.	Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2e halfjaar 2015	45	258	1e halfjaar 2017	59	294	Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Wat heeft het gekost?

Programma 6 Werk en Inkomen (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
BUIG	15.635	13.109	14.048	14.172
Werkvoorziening	4.175	3.633	3.727	4.011
Minimabeleid	2.326	2.192	2.408	2.717
Sociale recherche	418	503	503	642
Totaal Lasten	22.553	19.436	20.685	21.541
BUIG	-10.821	-12.466	-11.521	-11.463
Werkvoorziening	-726	-1	-1	-353
Minimabeleid	-54	-28	-28	-104
Sociale recherche	-350	-413	-413	-407
Totaal Baten	-11.951	-12.908	-11.963	-12.326
Resultaat voor Bestemming	10.602	6.528	8.722	9.215

Mutaties Reserves				
Totaal Lasten	0	0	0	0
BUIG (Sociaal domein)	0	0	1.468	1.468
Totaal Baten	0	0	1.468	1.468
Saldo Reserves	0	0	-1.468	-1.468
Resultaat na Bestemming	10.602	6.528	7.254	7.747

Toelichting verschillen Programma 6 Werk en Inkomen Realisatie 2017 ten opzichte van Begroting (inclusief wijzigingen) 2017 (x € 1.000)	Verskil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017 volgens de regelgeving deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel, maar op de overige programma's ontstaan nadelen.	-561	N
<i>BUIG</i> Door de toename van het bijstandsvolume viel het saldo baten en lasten nog wat lager uit dan de al eerder bijgestelde raming (N 190). Daar tegenover stonden lagere lasten bijstand aan zelfstandigen (V 40) en de schuldhelpverlening (V 175). Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 210).	24	V
<i>Werkvoorziening</i> In 2017 waren er hogere uitgaven door het intensiveringsprogramma MVO en door correctie van eerder gecompenseerde BTW over re-integratietrajecten. De hogere uitgaven werden echter ruimschoots gecompenseerd door extra (rijks)bijdragen voor statushouders, dividenduitkering van de Tomingroep en diverse mutaties bij de arbeids- en WSW-voorziening door de Tomingroep. Per saldo laat het totaal van baten en lasten een voordeel zien. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 100).	168	V
<i>Minimabeleid</i> De regeling Tegemoetkoming aanvullende zorgverzekering werd eind 2016 van kracht. Een gedeelte van de kosten over 2016 is daarom in 2017 geboekt. Daarnaast konden meer mensen een beroep doen op de regeling Doebudget en werden de budgetten voor kinderen verhoogd. De kosten voor het Jeugdsportfonds voor 2016 zijn eveneens geboekt in 2017. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 165).	-65	N
<i>Sociale Recherche</i> Het feitelijke resultaat van de regionale sociale recherche is positief, maar door de doorbelasting van overhead viel het rekeningresultaat negatief uit. In de begroting 2019 wordt dit aangepast. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 85).	-59	N
Totaal	-493	N

Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd

Programma 7

- 7.1 We ondersteunen inwoners met individuele voorzieningen als dit nodig is om zelfstandig aan de samenleving te kunnen deelnemen
- 7.2 Een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie voor onze inwoners in alle levensfasen om deel te nemen aan de samenleving
- 7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving
- 7.4 Het realiseren en in stand houden van voldoende en adequate huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs
- 7.5 Het bieden van aanvullende en aansluitende voorzieningen op het onderwijsaanbod om de talenten van leerlingen zo optimaal mogelijk te ontplooiën

Programma 7 | Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd

Speerpunten

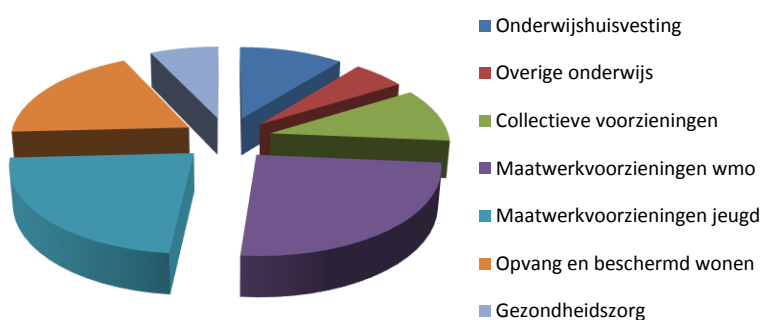
- Doorontwikkelen van de collectieve voorzieningen waardoor we ook het beroep op de individuele maatwerkvoorzieningen kunnen verminderen (7.1)
- Herijken van het subsidiebeleid waardoor een verschuiving naar een meer participatieve invulling centraal staat (7.2)
- Zorgdragen voor een goede integratie van statushouders op het gebied van onderwijs, werk en zorg (7.2)
- Opstellen van een Integraal Huisvestingsplan Gooise Meren aan de hand van een meerjarig investeringsschema (7.4)
- Realiseren van de huisvesting voor onderwijs (7.4)
- Harmoniseren van het peuterspeelzaalwerk en het onderwijsachterstandenbeleid (7.5)

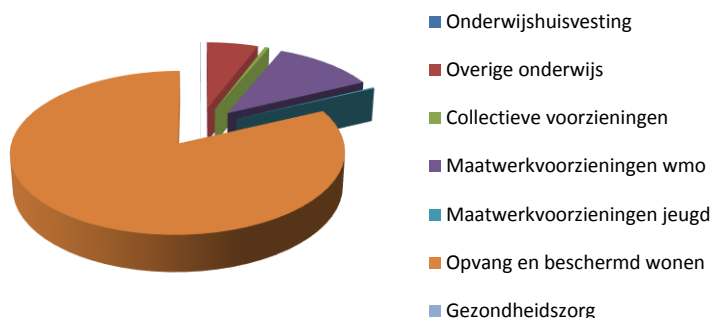
Reguliere taken

- Uitvoeren van bewustwordingscampagnes voor een gezonde leefstijl. Uiteraard na afstemming met de GGD en netwerkpartners, zoals het onderwijs en eerstelijnszorg (7.3)
- Beheren van de accommodaties bewegingsonderwijs (7.4)
- Uitvoeren van het onderwijsachterstandenbeleid (7.5)
- Tegengaan van het schoolverzuim en schooluitval vanuit het regionaal bureau leerlingzaken (7.5)
- Afstemmen van het aanbod volwassenenonderwijs met het ROC en andere partijen (7.5)
- Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda voor passend onderwijs (7.5)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Zorg, Welzijn, Onderwijs en Jeugd (van totale rekening)

Lasten 23,83%

Baten 5,04%

Doelenboom

7.1 Ondersteuning van inwoners met individuele voorzieningen als dit nodig is om zelfstandig aan de samenleving te kunnen deelnemen

a. Doorontwikkelen van de collectieve voorzieningen waarmee we ook het beroep op de individuele maatwerkvoorzieningen verminderen

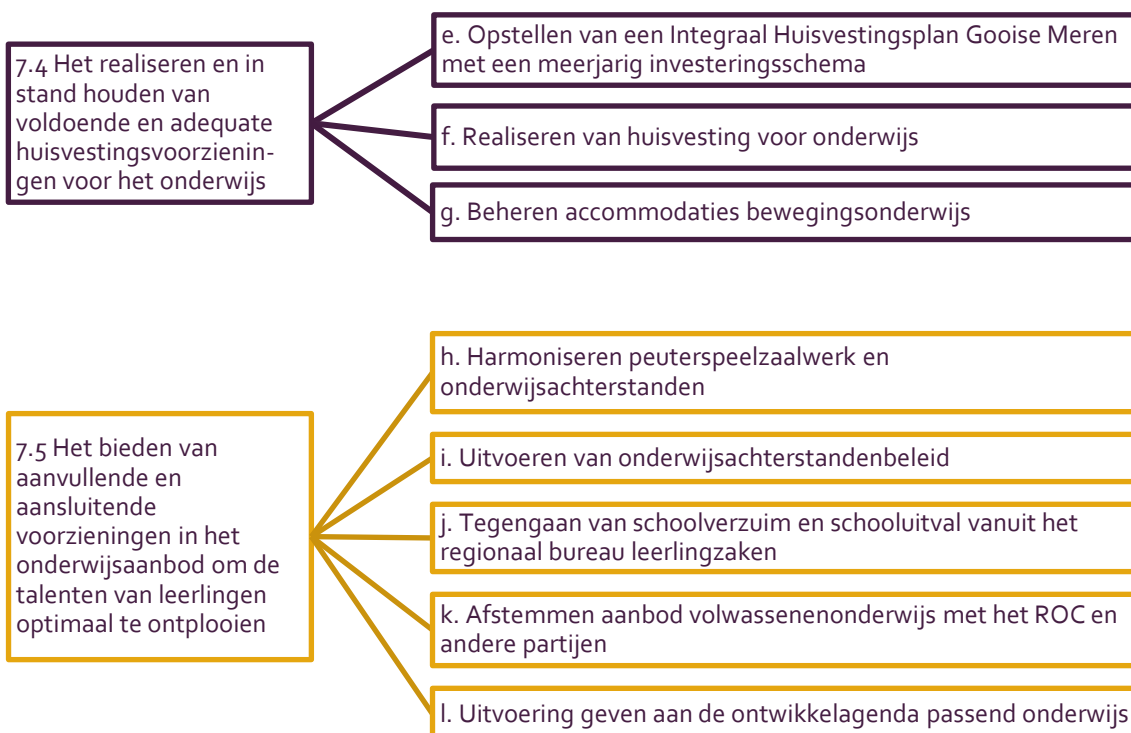
7.2 Een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie voor onze inwoners in alle levensfasen om deel te nemen aan de samenleving

b. Herijken van het subsidiebeleid waarin een verschuiving naar een meer participatieve invulling centraal staat

c. Zorgdragen voor een goede integratie van statushouders op het gebied van onderwijs, werk en zorg

7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving

d. Uitvoeren bewustwordingscampagnes afgestemd op een gezonde leefstijl. Dit in overleg met de GGD en netwerkpartners, zoals het onderwijs en eerstelijnszorg

Wat hebben we bereikt?

7.1 We ondersteunen inwoners met individuele voorzieningen als dit nodig is om zelfstandig aan de samenleving te kunnen deelnemen.

We hebben inwoners die dit nodig hadden ondersteund met een passende individuele maatwerkvoorziening, nadat consulent en inwoner samen hebben bepaald wat de best passende voorziening is. Verder hebben we in 2017 onder meer gezorgd voor een verbreed aanbod Jeugd GGZ en het versterken van de informatiepositie van inwoners. Concreet is in 2017 onder andere bereikt:

- De webapplicaties Kieszo en Mijn zorg en ondersteuning zijn gelanceerd. Hiermee krijgen inwoners zelf meer regie in handen en kunnen zij op basis van waarderingen zelf een keuze maken voor de meest geschikte aanbieder.
- Door wachtlijstbeheer Beschermd Wonen vinden we sneller een passende woonvoorziening voor de meest kwetsbare GGZ-doelgroep
- De verordeningen Jeugd en Wmo zijn in 2017 geactualiseerd waardoor de regelgeving voor inwoner en gemeente transparanter is.
- De eigen bijdrage regeling Wmo in de verordening Wmo is aangepast zodat de ergste knelpunten zijn weggenomen.

7.2 Een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie voor onze inwoners in alle levensfasen om deel te nemen aan de samenleving

We hebben verschillende resultaten behaald die bijdragen aan een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie voor alle inwoners om deel te nemen aan de samenleving.

- De aanbesteding Jeugd GGZ is afgerond en daarmee kwam een breed aanbod van lichte tot specialistische GGZ beschikbaar voor kinderen en jongeren in onze gemeente.
- Voor statushouders zijn uitgangssituatie en afstand tot de arbeidsmarkt verbeterd. Het resultaat van een betere samenwerking van ondersteunende organisatie en de inzet van sleutelpersonen en jongerenwerk.
- Er is een plan van aanpak met meerdere partijen opgezet om laaggeletterdheid tegen te gaan (Taalakkoord).
- Voor daklozen zijn er twee pilots gestart: voor briefadres en straatdokter.

7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving

In het afgelopen jaar is het concept positieve gezondheid regionaal en lokaal versterkt en vormt daardoor een stevige pijler onder het preventiebeleid. Door te werken vanuit het nieuwe gezondheidsconcept hebben we een bijdrage geleverd aan een gezondere levensstijl.

7.4 Het realiseren en in stand houden van voldoende en adequate huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs

Samen met de schoolbesturen hebben we gewerkt aan het opstellen van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

7.5 Het bieden van aanvullende en aansluitende voorzieningen aan onderwijs om zo de talenten van leerlingen optimaal te ontplooiën.

Er is een doorgaande ontwikkelingslijn voor het jonge kind ingezet waarbij school, opvang en andere activiteiten op elkaar aansloten en elkaar versterkten en zoveel mogelijk in samenhang met elkaar werden uitgevoerd. Uiteraard met extra aandacht voor kinderen met een achterstand.

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

7.1 We ondersteunen inwoners met individuele voorzieningen als dit nodig is om zelfstandig aan de samenleving te kunnen deelnemen

a. Doorontwikkelen van de collectieve voorzieningen waarmee we het beroep op de individuele maatwerkvoorzieningen verminderen.

We hebben het collectieve aanbod uitgebreid en met onze partners werken we aan een goede toeleiding. Daardoor werd de ondersteuning voor inwoners laagdrempeliger en hoeft niet altijd een aanvraagprocedure bij de gemeente gestart te worden om ondersteuning te krijgen.

Voorbeelden van laagdrempelige voorzieningen:

- de inloop voor volwassenen met GGZ-problematiek
- het huiskamerproject /geheugenhuis in de Uitwijk voor mensen met dementie
- Jeugd en Gezin als hét aanspreekpunt voor vragen over opvoeden en opgroeien

De samenwerking met de volgende partners is in 2017 van de grond gekomen of verder geïntensiveerd:

- wijkcoaches
- buurtspportcoach
- bibliotheek
- ervaringsdeskundigen GGZ

In 2017 zagen we het aantal nieuwe aanvragen voor begeleiding of dagbesteding binnen de WMO (nog) niet dalen, maar juist stijgen ten opzichte van 2016. Hiervoor zijn diverse verklaringen mogelijk. Ten eerste zijn de effecten van de ontwikkelingen in het voorveld nog niet meteen zichtbaar. Daarnaast weten inwoners met een begeleidingsvraag de gemeente steeds beter te vinden, wat resulteert in meer aanvragen.

7.2 Een zo gunstig mogelijke Ausgangssituatie voor onze inwoners - in alle levensfasen - om deel te nemen aan de samenleving

b. Herijken van het subsidiebeleid waarin een verschuiving naar een meer participatieve invulling centraal staat

In 2017 is een hernieuwd Beleidskader Financiering tot stand gekomen. Samen met organisaties in het maatschappelijk voorveld hebben we uitgangspunten geformuleerd die de gemeenteraad in september 2017 heeft vastgesteld. Deze uitgangspunten zijn verwerkt in het Beleidskader Financiering. Het Beleidskader bevat een afwegingskader en een instrumentarium voor het opzetten van een vernieuwde structuur om subsidies of andere vormen van financieren in te zetten. Daardoor sluiten die zowel aan bij gemeentelijke doelstellingen als bij initiatieven vanuit inwoners en organisaties. Het Beleidskader is in december 2017 ter vaststelling (in het eerste kwartaal van 2018) aangeboden aan de gemeenteraad.

c. Zorgdragen voor een goede integratie van statushouders op het gebied van onderwijs, werk en zorg

Er werden netwerkbijeenkomsten georganiseerd om de situatie van statushouders te verbeteren. We hebben sleutelpersonen ingezet om nieuwkomers (in hun eigen taal) te informeren over de gezondheid(szorg), (vrijwilligers-)werk en voorzieningen in de wijk. Kwetsbare jonge nieuwkomers worden naar een opleiding of via jongerenwerk naar werk gecoacht. Er bestaat één aanspreekpunt voor statushouders bij MVO. Voor nieuwkomers in de basisschoolleeftijd is er eerste opvangonderwijs. De regiogemeenten en schoolbesturen hebben een convenant opgesteld waarin afspraken staan over de samenwerking, onderwijshuisvesting en financiering van deze eerste opvang onderwijsvoorzieningen.

7.3 Een optimale gezondheid van onze inwoners zodat zij in staat zijn om mee te doen aan de samenleving

d. In het afgelopen jaar is het concept positieve gezondheid regionaal en lokaal versterkt en vormt daardoor een stevige pijler onder het preventiebeleid.

Onze bijdrage aan een gezondere levensstijl bestond vooral in het werken vanuit het nieuwe gezondheidsconcept. In dit concept ligt de nadruk niet alleen het voorkómen van ziekten, maar ook op het versterken van factoren die bijdragen aan een goede gezondheid. In 2017 hebben we geïnvesteerd in het inspireren en creëren van draagvlak voor dit concept onder de netwerkpartners en onze inwoners. Samen met de GGD hebben we een gesprekstoel positieve gezondheid ontwikkeld die door netwerkpartners wordt gebruikt bij gesprekken met inwoners. In 2017 hebben we eveneens de resultaten van de gezondheidsmonitor verwerkt zoals die in 2016 onder inwoners is uitgevoerd. De resultaten zijn voor het eerst op wijkniveau uitgewerkt en omgezet in infographics. De afronding van deze zogenoemde wijkscans zal in het eerste kwartaal van 2018 plaatsvinden. Om de senioren in onze gemeente bewuster te maken van hun leefstijl en beter te laten anticiperen op de toekomst hebben we een fitheidstest, beweegactiviteiten vanuit de buurtsportcoaches, valpreventie, dialoogbijeenkomsten en de seniorenmarkt aangeboden. Bij deze inwonersgroep is eenzaamheid vaak een groot probleem. Preventie is daarbij belangrijk. Daarvoor zijn er gespreksgroepen, maar werden ook vrijwilligers getraind op het signaleren en bespreekbaar maken van eenzaamheid.

7.4 Het realiseren en in stand houden van voldoende en adequate huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs

e. Opstellen van een Integraal Huisvestingsplan Gooise Meren met een meerjarig investeringsschema

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) hebben we samen met de schoolbesturen opgesteld. Na een intensief traject is het eindproduct voorgelegd aan de raad. Inmiddels heeft de raad het IHP op 24 januari vastgesteld.

f. Realiseren van huisvesting voor onderwijs

- Na een aanbestedingstraject is gestart met de bouwwerkzaamheden voor de Emmaschool in Bussum. Het gebouw zal zoals het er nu uit ziet in het 3^e kwartaal 2018 worden opgeleverd.
- Na een aanbestedingstraject is gestart met de uitbreiding van de Godelindeschool in Naarden. De uitbreiding wordt naar verwachting opgeleverd in oktober 2018.
- Het project vervangende nieuwbouw Sint Vituscollege is voorbereid en aanbesteed in 2017. De oplevering staat gepland in het 3e kwartaal van 2018.

7.5 Het bieden van aanvullende en aansluitende voorzieningen aan het onderwijs om zo de talenten van leerlingen optimaal te ontplooien

h. Harmoniseren peuterspeelzaalwerk en onderwijsachterstandenbeleid

Door een wetswijziging in de kinderopvang zijn peuterspeelzalen in Gooise Meren op 1 januari automatisch kinderdagverblijven geworden en zodanig opgenomen in het landelijk register kinderopvang. Ouders met recht op kinderopvangtoeslag kunnen die nu ook aanvragen voor opvang op deze (voormalige) peuterspeelzalen.

Het ministerie van OCW is bezig met een nieuwe bekostigingssystematiek voor het onderwijsachterstandenbeleid. Deze wordt niet per 2018, maar per 1 januari 2019 ingevoerd. De huidige specifieke uitkering voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid wordt daarom verlengd tot deze datum. Dit betekent dat we in 2018 met de betrokken partijen een nieuw onderwijsachterstandenbeleid gaan opstellen voor de periode 2019 en daarna.

Beleidsindicatoren

Taakveld 4. Onderwijs

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
17.	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar	Ingrado	2014	0,2	3,47	2016	0,29	1,87	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners in de leeftijd. 5-18 jaar.
18.	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar	Ingrado	2014	14,35	31,98	2016	20,20	28,59	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd. 5-18 jaar.
19.	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers)	% deelnemers aan het VO en MBO	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	2014	1,2	2,0	2014	1,2	2,0	Het percentage van het totale aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Taakveld 6. Sociaal Domein

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
29.	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS – Beleids-informatie Jeugd	2015	7,8	10,6	2017	6	8,7	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
30.	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS – Beleids-informatie Jeugd	2015	0,5	1,2	2016	0,6	1,3	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren in die leeftijdscategorie
31.	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS – Beleids-informatie Jeugd	2015	-	0,4	2017	0,1	0,4	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren in die leeftijdscategorie.
32.	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	2015	-	580	2017	600	570	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de WMO. Voor de WMO-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

In de programmabegroting Gooise Meren 2017-2020 was de indicator 'percentage achterstandsl leerlingen' (nr.25) opgenomen. De indicator *Achterstandsl leerlingen* (25) die het Verwey-Jonker Instituut aanlevert, staat niet meer in de volgende uitgave van het databoek *Kinderen in Tel*. Doordat ouders steeds vaker hoogopgeleid zijn, loopt het aantal achterstandsl leerlingen sterk terug en heeft deze indicator aan zeggingskracht ingeboet.

Wat heeft het gekost?

Programma 7 Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Onderwijshuisvesting	4.074	3.843	3.726	3.680
Overige onderwijs	2.371	2.025	1.985	1.863
Collectieve voorzieningen	5.453	5.521	3.844	3.468
Maatwerkvoorzieningen Wmo	8.571	10.426	11.813	8.590
Maatwerkvoorzieningen jeugd	7.882	8.999	8.047	7.737
Opvang en beschermd wonen	5.459	5.661	5.661	6.393
Gezondheidszorg	2.335	2.253	2.502	2.420
Totaal Lasten	36.145	38.728	37.578	34.153
Onderwijshuisvesting	0	-13	-13	-1
Overige onderwijs	-418	-388	-473	-423
Collectieve voorzieningen	-23	-133	-133	-37
Maatwerkvoorzieningen Wmo	-1.072	-1.697	-764	-845
Maatwerkvoorzieningen jeugd	51	0	0	-18
Opvang en beschermd wonen	-5.653	-5.300	-5.300	-6.005
Gezondheidszorg	-74	0	0	1
Totaal Baten	-7.190	-7.531	-6.683	-7.329
Resultaat voor Bestemming	28.955	31.197	30.894	26.824
Mutaties Reserves				
Overige onderwijs	105	0	0	0
Collectieve voorzieningen	4.818	38	83	0
Opvang en beschermd wonen	0	1.400	0	0
Totaal Lasten	4.923	1.438	83	0
Overige onderwijs	-53	-3	-3	-2
Collectieve voorzieningen	-3.781	-887	-1.063	-861
Opvang en beschermd wonen	-228	0	0	0
Totaal Baten	-4.062	-890	-1.066	-863
Saldo Reserves	860	548	-984	-863
Resultaat na Bestemming	29.815	31.745	29.911	25.961

Toelichting verschillen Programma 7 Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd Realisatie 2017 ten opzichte van Begroting (inclusief wijzigingen) 2017 (x € 1.000)	Vershil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, volgens de regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en zien we nadelen op de overige programma's.	-518	N
<i>Overig onderwijs</i> De uitgaven voor leerlingenvervoer vielen in 2017 lager uit (V 90) <i>Effect doorbelasting (wordt centraal toegelicht) (N15).</i>	88	V
<i>Collectieve voorzieningen</i> De beschikbare middelen hoefden in 2017 niet volledig te worden gebruikt (V 250). Het extra budget voor de Toegankelijke Samenleving (130) werd in 2017 nog niet gerealiseerd. We stellen voor dit door te schuiven naar 2018 (Budgetneutraal in verband met de dekking vanuit de reserve Sociaal Domein). Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 105).	384	V
<i>Maatwerkvoorzieningen Wmo</i> Bij de Wmo-voorzieningen (met name rolstoelen, woningaanpassingen, huishoudelijke hulp en PGB's) daalden de lasten ten opzichte van 2016. Vermoedelijk gaat het om een na-ijleffect van de herindicaties in 2016. Als gevolg van de interne doorbelastingen, na te betalen posten over 2016 en incidentele inhuurkosten vielen de lasten desondanks wat hoger uit dan in 2016. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 190).	3.495	V
<i>Maatwerkvoorzieningen jeugd</i> Bij de jeugdhulpvoorzieningen nam het financiële volume aan in 2017 verleende zorg toe, met name bij de producten begeleiding en verzorging, dagbesteding en vervoer, specialistische GGZ en pleegzorg. Door de DBC-systematiek vertaalt het jaarlijkse volume aan verleende zorg zich nog niet direct naar het rekeningresultaat. Vooralsnog bleef de financiële last 2017 nog binnen budget. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 95).	423	V
<i>Opvang en beschermd wonen</i> Er vond dit jaar een positieve afrekening plaats over 2016 (V 90). Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 75)	48	V
<i>Gezondheidszorg</i> Extra ambulant jongerenwerk werd abusievelijk geboekt op product Collectieve Voorzieningen (V60). Kosten JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) zijn doorgeschoven naar 2018 en vanaf januari 2018 gekoppeld aan de buurtsportcoachregeling (V 20). Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 15).	95	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 20).	55	V
Totaal voor Reserves	4.071	V

Reserves		
<i>Collectieve voorzieningen</i> Het extra budget voor de Toegankelijke Samenleving (130) is in 2017 nog niet gerealiseerd. We stellen voor dit door te schuiven naar 2018 (Budgetneutraal in verband met de dekking vanuit de reserve Sociaal Domein).	-120	N
<i>Overige verschillen</i>	-1	N
Totaal na Reserves	3.950	V

A photograph of two children sitting on a stone ledge next to a fountain. The child on the left is a girl with long brown hair, wearing a dark jacket and grey pants. The child on the right is a boy with blonde hair, wearing a blue shirt and grey pants, holding a small white cup. A large, shaggy grey dog is standing to the right. In the background, there is a large brick building with arched windows and a fountain with water spraying. The text 'Sport, Cultuur en Recreatie' is overlaid in white.

Sport, Cultuur en Recreatie

Programma 8

- 8.1 Een breed aanbod van kunst- en culturele voorzieningen
- 8.2 Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed
- 8.3 Voldoende en betaalbare faciliteiten voor sport en recreatie, voor jong en oud uit alle bevolkingsgroepen
- 8.4 De openbare recreatieve ruimte biedt gelegenheid en stimuleert inwoners en bezoekers om te bewegen en zich te vermaken in de openbare ruimte

Programma 8 | Sport, Cultuur en Recreatie

Speerpunten

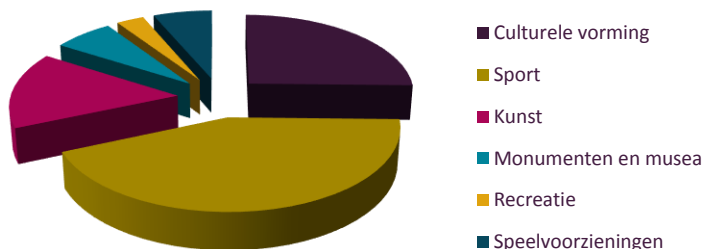
- Bijdragen aan het opstellen van een regionale cultuurvisie (8.1)
- Onderzoeken van het gemeentelijke historische vastgoed, met een eventuele overdracht aan de Stichting Goois Erfgoed (8.2)
- Ontwikkelen van het herstelplan Echobos samen met inwoners en belanghebbenden (8.2)
- Opstellen van een langetermijnvisie sport (8.3)
- Uitvoeren van projecten voor sportbeoefening (8.3)
- Onderzoek doen naar een effectievere exploitatie van de zwembaden in Gooise Meren (8.3)
- Bewegen in de openbare ruimte stimuleren (8.4)

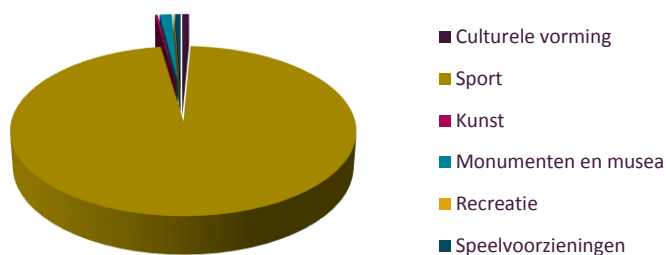
Reguliere taken

- Verstrekken van subsidies voor culturele voorzieningen en activiteiten (8.1)
- Beheer, onderhoud en herstel van cultuurhistorisch landschappelijk erfgoed, waaronder het Echobos (8.1)
- Het uitvoeren van de sport- en cultuurcarroussel (8.1)
- Gelegenheid bieden voor het vieren of herdenken van nationale (feest)dagen en het stimuleren van activiteiten voor het verbeteren van de integratie van groepen met verschillende culturele achtergronden (8.1)
- Het stimuleren en onderhouden van kunst in de openbare ruimte (8.1)
- Het beheren van een aantal gemeentelijke openluchtaccommodaties door dagelijks en groot onderhoud (8.3)
- Ondersteunen van sportactiviteiten door subsidie of met andere middelen voor inwoners met een beperking (8.3)
- Beheer en onderhoud van speelplaatsen, speeltoestellen en recreatieterreinen (8.4)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

Aandeel Sport, cultuur en Recreatie (van totale rekening)

Lasten 4,28%
Baten 0,21%

Wat hebben we bereikt?

8.1 Een breed aanbod van kunst- en culturele voorzieningen

Samen met de gemeenten uit de Gooi en Vechtstreek en de Regio hebben we een regionaal 'Kwaliteitsbeeld Cultuur & Erfgoed' opgesteld. De kernwaarden van de regio – groen, creatief en monumentaal – vormen de basis voor dit plan. We hebben de cultuur- en erfgoedkwaliteiten van de regio in hoofdlijnen uitgewerkt in vijf kwaliteitsplekken, te weten Kustlijn en havens langs de Zuiderzee, Fortenland, Landgoederen en buitenplaatsen, Kunstdorpen en Mediastad. Het Kwaliteitsbeeld is definitief en wordt nu verder uitgewerkt. Er is ook een regionale cultuurconservator aangesteld.

8.2 Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed

In het concept Strategisch Accommodatiebeleidsplan staan de uitgangspunten voor het gemeentelijke monumentaal vastgoed. Eigendomsoverdracht om niet aan een externe partij gericht op bescherming van monumenten is in algemene zin niet reëel om de fiscale en financiële consequenties. In december 2017 vond er inspraak plaats over het concept van het Toekomstbeeld Echobos. Vaststelling van de definitieve nota vindt naar verwachting in maart 2018 plaats.

8.3 Voldoende en betaalbare faciliteiten voor sport en recreatie, voor jong en oud en uit alle bevolkingsgroepen

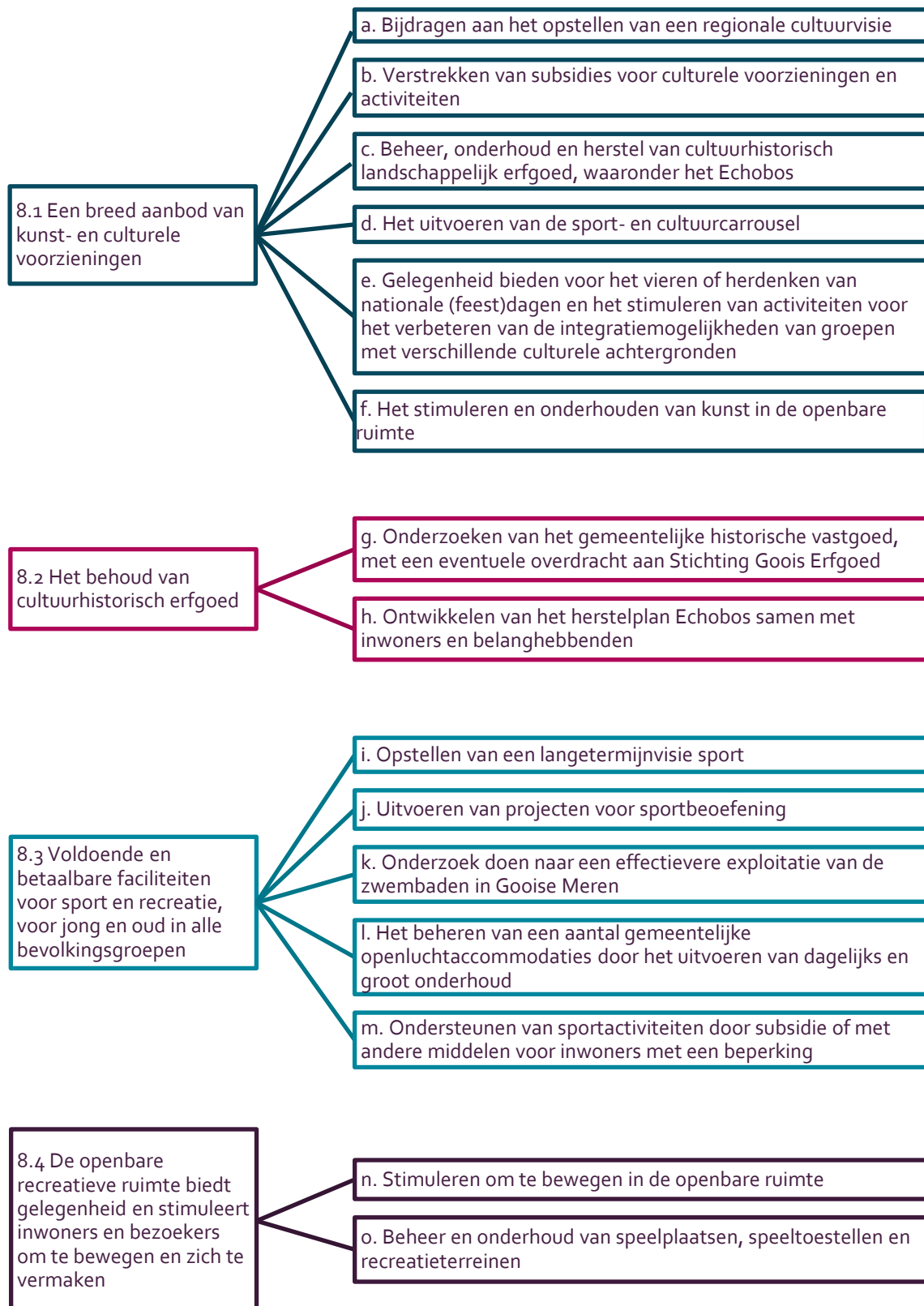
Met de vaststelling van de sportvisie hebben we een wegingskader neergelegd voor de sportfaciliteiten in Gooise Meren. Op de Bredius in Muiden werden tweevelden en een accommodatie (inclusief was- en kleedruimte) gerealiseerd voor SC Muiden. Het betreft hier een natuur- en een kunstgrasveld.

8.4 De openbare recreatieve ruimte biedt gelegenheid en stimuleert inwoners en bezoekers om te bewegen en zich te vermaken

In regionaal verband is het bestek voor wandelnetwerk Gooi en Vecht en Diemerscheg vastgesteld. We willen in de loop van 2018 tot uitvoering overgaan. Voor het Echobos in Muiderberg hebben we een toekomstbeeld opgesteld om daarvan onder andere de recreatieve waarde te vergroten.

Doelenboom

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

8.1 Een breed aanbod van kunst- en culturele voorzieningen

a. Bijdragen aan het opstellen van een regionale cultuurvisie

Diverse culturele instellingen en amateurgezelschappen hebben subsidie ontvangen om hun activiteiten te ondersteunen. Ondersteuning vond ook plaats door partijen met elkaar te verbinden en te adviseren over de aanpak en uitvoering van initiatieven.

8.2 Het behoud van cultuurhistorisch erfgoed

g. Onderzoeken van het gemeentelijke historische vastgoed, met eventueel een overdracht aan de Stichting Goois Erfgoed

We hebben in het verleden een aantal beschermde monumenten dat in eigendom is van de gemeente, laten onderzoeken (de waarde, restauratiekosten en onderhouds-, beheers- en gebruiksmogelijkheden). Jaarlijks wordt nu met rijkssubsidie een gemeentelijk beschermd monument gerestaureerd. In 2017 zou het streekarchief aan de Cattenhagestraat aan de beurt zijn. In verband met de fusie van de archiefdiensten en het tegelijkertijd plaatsvinden van een interne verbouwing hebben we dit opgeschort tot 2018. Omdat de Stichting Goois Erfgoed zichzelf heeft opgeheven kwam de eigendomsoverdracht aan de stichting te vervallen.

h. Ontwikkelen van het herstel plan Echobos samen met de inwoners en belanghebbenden

Samen met inwoners van Muiderberg en vertegenwoordigers van cultuur- en natuurorganisaties is het toekomstbeeld voor het Echobos opgesteld. De uitkomsten van de inspraak komen in een definitief toekomstbeeld.

8.3 Voldoende en betaalbare faciliteiten voor sport en recreatie, voor jong en oud in alle bevolkingsgroepen

i. Opstellen van een langetermijnvisie sport

Een langetermijnvisie sport is door de raad vastgesteld en wordt in een uitvoeringsprogramma samen met de sportverenigingen nader ingevuld.

j. Uitvoeren van projecten voor sportbeoefening

Daar waar dat noodzakelijk en wenselijk is, hebben we volgens de meerjarenonderhoudsplannen onderhoud aan velden en was- en kleedruimtes verricht. Daarnaast werd de veldcapaciteit uitgebreid bij SC Muiden. Ook bij de beide zwembaden is planmatig groot onderhoud uitgevoerd.

k. Onderzoek naar een effectievere exploitatie van de zwembaden in Gooise Meren

In 2017 hebben we het onderzoek gestart naar de mogelijkheden de exploitatie van beide zwembaden te combineren. Een van de scenario's biedt de gemeente uitzicht op lagere kosten.

8.4 De openbare recreatieve ruimte biedt gelegenheid en stimuleert inwoners en bezoekers om te bewegen en zich te vermaken

n. Stimuleren bewegen in de openbare ruimte

Voor de onderbouwing van de begroting 2019-2023 werd een beheerplan spelen opgesteld. We blijven met bewoners in gesprek over het speel- en beweegvriendelijk maken van de omgeving. In het project Westereng werd de speelplaats aan de Weidehof geheel vernieuwd en in het project Noordwest gebeurde dat met de speelplaats aan de Constantijn Huygenslaan.

Beleidsindicatoren

Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie

Nr.	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Begroting 2017			Jaarstukken 2017			Beschrijving
				Begr. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	Rek. jaar bron	Gem. GM	Gem. tussen 50.000-100.000 inw.	
20.	Niet-sporters	%	Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD, CBS en RIVM	2012	43,0	48,4	2016	40,0	50,4	Het percentage niet-wekelijks sporters ten opzichte van bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

De bron voor de indicator *Niet-sporters* (20) is voortaan de Gezondheidsenquête van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Die enquête wordt om de vier jaar wordt uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Programma 8 Sport, Cultuur en Recreatie (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Culturele vorming	1.455	1.608	1.558	1.554
Sport	2.894	2.422	2.830	2.650
Kunst	985	993	993	944
Monumenten en musea	610	408	401	404
Recreatie	329	311	311	185
Speelvoorzieningen	273	418	397	395
Totaal Lasten	6.546	6.160	6.490	6.132
Culturele vorming	-12	-27	-27	-2
Sport	-343	-448	-448	-303
Kunst	0	-117	-117	-1
Monumenten en musea	-47	-66	-66	-4
Recreatie	-84	-113	-12	0
Speelvoorzieningen	0	-1	-1	-2
Totaal Baten	-487	-771	-671	-313
Resultaat voor Bestemming	6.059	5.388	5.819	5.819
Mutaties Reserves				
Sport	336	0	0	0
Totaal Lasten	336	0	0	0
Sport	-194	-173	-337	-246
Totaal Baten	-194	-173	-337	-246
Saldo Reserves	142	-173	-337	-246
Resultaat na Bestemming	6.201	5.216	5.482	5.573

Toelichting verschillen Programma 8 Sport, Cultuur en Recreatie Realisatie 2017 ten opzichte van Begroting (inclusief wijzigingen) 2017 (x € 1.000)	Verschil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, volgens de regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en zien we nadelen ontstaan op de overige programma's.	-220	N
<i>Sport</i> Minder uitgaven bij buurtsportcoaches doordat werkgeverschap is gewijzigd en de uitvoering volgens de landelijk richtlijnen is aangepast. Daardoor liet pas de tweede helft van het jaar groei zien Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 60).	97	V
<i>Kunst</i> Gedurende 2017 heeft een administratieve verandering plaatsgevonden bij de registratie van baten en lasten van de Vastgoedportefeuille. Dat moest gebeuren om aan de fiscale regelgeving te voldoen. Hierdoor is de huur niet op dit product terecht gekomen. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 15).	-50	N
<i>Recreatie</i> Er is een voordeel ontstaan doordat een subsidiebetaling is geboekt op programma 7 (Collectieve voorzieningen) 67 en er minder onderhoud is verricht 47. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 10).	125	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen wordt centraal toegelicht (N 135).	48	V
Totaal voor Reserves	0	V
Reserves		
<i>Sport</i> Er vond minder onttrekking aan de reserve buurtsportcoaches plaats doordat het werkgeverschap is gewijzigd en de uitvoering volgens de landelijke richtlijnen is aangepast. Daardoor liet de tweede helft van het jaar pas groei zien.	-91	N
Totaal na Reserves	-91	N

Programma 9 | Algemene baten en lasten

Speerpunten

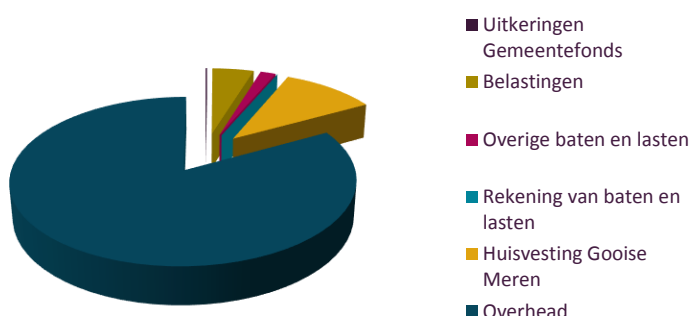
- Monitoren en tot uitvoering brengen van de besparingen uit Gooise Meren in Balans (GMiB) (9.1)
- Verhogen van het financieel bewustzijn (9.1)
- Harmoniseren van de belastingverordeningen (9.2)
- Uitwerken van de financiële verordeningen en de nadere spelregels die bijdragen aan een financieel gezond Gooise Meren (9.3)

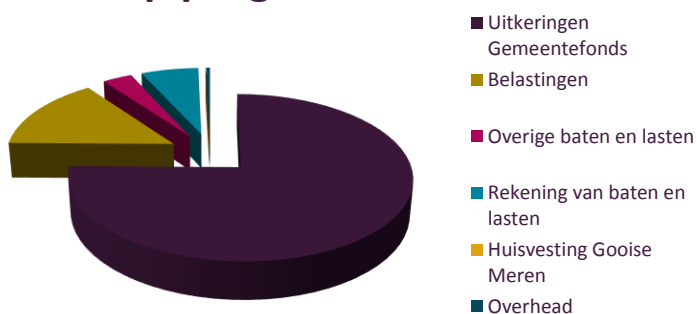
Reguliere taken

- Realiseren van de Planning en Control producten, tijdig en van betrouwbare kwaliteit (9.1)
- Treasury (9.1)
- Adviseren over financiële consequenties van beleidsvoorstellen (9.1)
- Jaarlijks bepalen van de waarde van woningen en niet-woningen (9.2)
- Uitvoeren van een analyse op het 100% kostendekkend zijn van de leges en tarieven (9.2)

Lasten op programmaniveau

Baten op programmaniveau

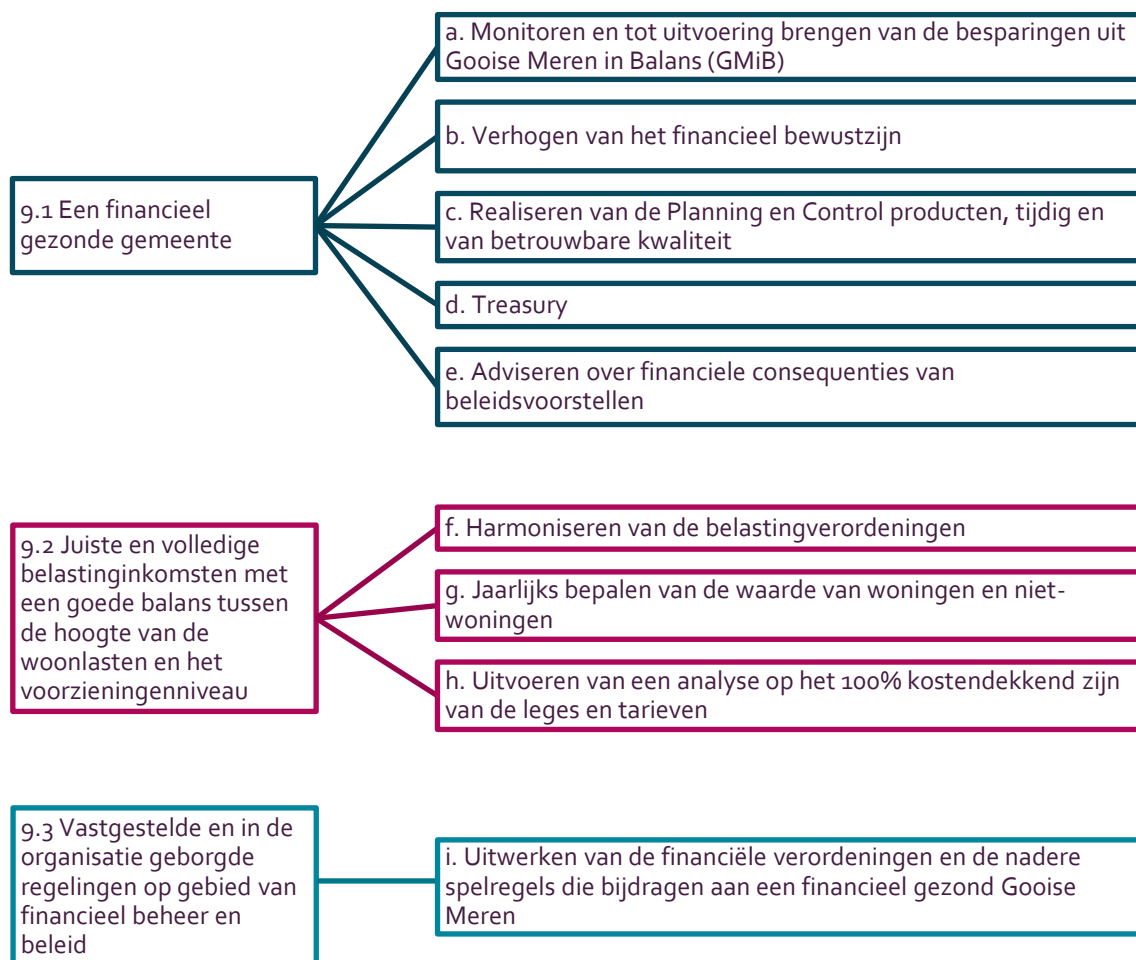
Aandeel Algemene baten en lasten (van totale rekening)

Lasten 10,54%

Baten 59,29%

Doelenboom

Wat hebben we bereikt?

9.1 Een financieel gezonde gemeente

Gooise Meren is in 2017 een financieel gezonde gemeente. Het beleid dat in 2016 is ingezet om te komen tot een structureel sluitende begroting heeft zijn vruchten afgeworpen. De provincie deelt deze mening, hetgeen betekent dat we ook weer voor de begroting 2018 kunnen rekenen op repressief (minder scherp) toezicht regime.

Bij een financieel gezonde gemeente hoort ook een degelijk weerstandsvermogen, waarbij tegenvallers uit risico's kunnen worden opgevangen, zonder dat het nodig is om te snijden in voorzieningen of de lasten voor de burger te vergroten. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is te lezen dat de verhouding tussen het beschikbare weerstandsvermogen en de benodigde ruimte nog steeds uitstekend is.

9.2 Juiste en volledige belastinginkomsten

Gooise Meren had na de fusie op basis van de wet Arhi twee jaar de tijd om de belastingen te harmoniseren zodat in de kernen gelijke belastingregels gelden. Gedurende 2017 zijn de resterende belastingverordeningen geharmoniseerd.

De uitvoering door de gemeente van de Wet waardering onroerende zaken (Wet Woz) is eind 2017 door de landelijke toezichthouder de Waarderingskamer als 'goed' beoordeeld.

9.3 Vastgestelde en in de organisatie geborgde regelingen op gebied van financieel beheer en beleid

De belangrijkste financiële regelingen die gelden voor de gemeente zijn vastgesteld door de raad en toegankelijk voor medewerkers.

Wat hebben we daarvoor gedaan? (speerpunten uitgewerkt)

9.1 Een financieel gezonde gemeente

a. Monitoren en tot uitvoering brengen van de besparingen uit Gooise Meren in Balans (GMiB)

In 2017 zijn er veel inspanningen verricht om de ingeboekte bezuinigingen te realiseren. Een aantal taakstellingen zijn op latere momenten heroverwogen en is besloten om deze niet geheel of voor een deel door te zetten. Bijvoorbeeld de bezuiniging op de bibliotheek. Van de totale (nieuwe) bezuinigingstaakstelling in 2017 van € 2 miljoen is in 2017 81% gehaald. Ook voor de jaren 2018 en verder is de verwachting dat het grootste deel van de bezuinigingen worden gerealiseerd. Zie voor een totaaloverzicht de bijlage GMiB.

b. Verhogen van het financieel bewustzijn

Na het eerste hectische jaar na de fusie hebben we in 2017 meer tijd kunnen besteden aan het structureel op orde brengen van de budgetten. Budgetten zijn beter toegedeeld aan medewerkers en de medewerkers zijn meer vertrouwd geraakt met de budgetten die bij hun taken horen. Financiële overzichten zijn verbeterd en meer toegankelijk gemaakt. Helder is geworden welke financiële informatie in college- en raadsvoorstellen een plek moet krijgen.

9.2 Juiste en volledige belastinginkomsten met een goede balans tussen de hoogte van de woonlasten en het voorzieningenniveau

f. Het harmoniseren van de belastingverordeningen

Om in alle drie de kernen gelijke belastingen te hebben zijn, na een wettelijke overgangstermijn van twee jaar, alle belastingen en overige heffingen geharmoniseerd in 2017.

De uitspraak van de Hoge Raad over de precariobelasting op ondergrondse kabels- en leidingen van 2012 (voormalige gemeente Naarden), is geheel in het voordeel van de gemeente uitgevallen. Dit betekent dat deze inkomsten, na een jarenlange juridische procedure, definitief geworden zijn.

De leges en de mate van waarin deze kostendekkend zijn is in 2017 onderzocht. Voor het merendeel van de leges gold een correcte kostendekkendheid. Slechts bij enkele leges zullen aanpassingen moeten plaatsvinden, die zullen wij in 2018 aan u voorleggen.

9.3 Vastgestelde en in de organisatie geborgde regelingen op gebied van financieel beheer en beleid

i. Uitwerken van de financiële verordeningen en de nadere spelregels die bijdragen aan een financieel gezond Gooise Meren

Gooise Meren heeft in 2016 en 2017 de meest urgente regelingen op het gebied van financieel beleid en beheer vastgesteld. De, in de begroting aangekondigde, nota reserves en voorzieningen en het activabeleid zijn uitgesteld naar de eerste helft van 2018.

Wat heeft het gekost?

Programma 9 Algemene baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Uitkeringen Gemeentefonds	41	19	19	23
Belastingen	1.197	810	638	695
Overige baten en lasten	1.178	478	204	256
Rekening van baten en lasten	0	0	0	0
Huisvesting Gooise Meren	644	19	1.680	1.594
Overhead	0	12.878	16.108	12.540
Totaal Lasten	3.060	14.203	18.649	15.108
Uitkeringen Gemeentefonds	-66.594	-62.339	-64.803	-64.852
Belastingen	-11.583	-12.655	-12.665	-12.703
Overige baten en lasten	-2.592	-2.375	-2.744	-2.823
Rekening van baten en lasten	0	0	-5.479	-5.479
Huisvesting Gooise Meren	0	0	0	0
Overhead	0	-24	-193	-378
Totaal Baten	-80.769	-77.393	-85.884	-86.235
Resultaat voor Bestemming	-77.709	-63.190	-67.235	-71.127
Mutaties Reserves				
Overige baten en lasten	3.066	3.488	5.838	5.562
Totaal Lasten	3.066	3.488	5.838	5.562
Overige baten en lasten	-4.083	-4.003	-9.211	-5.342
Totaal Baten	-4.083	-4.003	-9.211	-5.342
Saldo Reserves	-1.017	-515	-3.374	220
Resultaat na Bestemming	-78.726	-63.705	-70.608	-70.907

Toelichting verschillen Programma 9 Algemene baten en lasten Realisatie 2017 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2017 (x € 1.000)	Verschil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Overige baten en lasten</i> Van de post onvoorzien is in 2017 geen gebruik van gemaakt. Dit geeft een voordeel van 50. In de meicirculaire zijn er extra middelen ontvangen van het gemeentefonds. Van deze middelen is een bedrag van 100 opgenomen voor loonontwikkeling als gevolg van cao afspraken, maar niet besteed. Tenslotte heeft er een nadelige afrekening van BTW over 2013-2016 plaatsgevonden van per saldo 178. Overige betreft kleinere verschillen.	26	V
<i>Huisvesting Gooise Meren</i> Afronding project Huisvesting GM loopt nog door tot en met Q1-2018, waardoor een deel van het budget niet in 2017 is gebruikt. Dit deel van het budget wordt overgeheveld naar 2018. Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 5)	89	V
<i>Overhead / Doorbelastingen</i> Tot en met 2016 werden afwijkingen op afdelingskosten gepresenteerd onder het programma Algemene Baten en Lasten. Omdat vanaf 2017, conform regelgeving, deze afwijkingen moeten worden verdeeld over alle producten en programma's, ontstaat op het product overhead (Programma 9) een voordeel en ontstaan nadelen op de overige programma's. In onderstaande tabel 'toelichting verschillen doorbelastingen per programma' wordt dit nader onderbouwd.	3.710	V
<i>Overige verschillen</i> Effect doorbelastingen (wordt centraal toegelicht) (N 40)	66	V
Totaal voor Reserves	3.892	V
Reserves		
<i>Overige baten en lasten</i> In de oorspronkelijke begroting en voortgangsverslagen was met een nadelig saldo van 2.600 rekening gehouden. Dit is niet geboekt, omdat het werkelijke rekeningresultaat wordt geboekt, nadat de jaarrekening gereed is. Het restant verschil betreft niet onttrokken gelden voor "onderhoud Zandzee", "schootsvelden" en "onderzoekskosten Crailo" ten bedrage van totaal 1.100.	-3.594	N
Totaal na Reserves	299	V

Toelichting verschillen doorbelastingen per programma Realisatie 2017 t.o.v. Begroting inclusief wijzigingen 2017 (x € 1.000)		Verschil (bedrag)	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
<i>Programma 1</i>	Inwoners en Bestuur	-257	N
<i>Programma 2</i>	Veiligheid	-87	N
<i>Programma 3</i>	Openbare Ruimte en Verkeer	-321	N
<i>Programma 4</i>	Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	-352	N
<i>Programma 5</i>	Duurzaamheid en Water	-245	N
<i>Programma 6</i>	Werk en Inkomen	-561	N
<i>Programma 7</i>	Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	-518	N
<i>Programma 8</i>	Sport, Cultuur en Recreatie	-220	N
Totaal doorbelastingen programma 1 t/m 8		-2.561	N

Programma 9			
<i>Saldo doorbelastingen programma's 1 t/m 8</i>		2.561	V
<i>Onderschrijding personeelslasten</i> Er is sprake van een onderschrijding op de personeelslasten die verdeeld over de programma's is terug te vinden. Deze onderschrijding van circa 4% is ontstaan doordat in 2017 een aantal vacatures (tijdelijk) niet zijn ingevuld en omdat er voorzichtig is uitgegeven in verband met onbekendheid met de uitwerking van het eerste jaar van het Individueel keuze budget (IKB)		1.087	V
<i>Overige verschillen</i>		62	V
Totaal doorbelastingen programma 9		3.710	V

Algemene dekkingsmiddelen

Programma 9 Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Uitkeringen Gemeentefonds	L	19	19	23
	B	-62.339	-64.803	-64.852
Saldo		-62.321	-64.784	-64.829
Belastingen	L	810	638	695
	B	-12.655	-12.665	-12.703
Saldo		-11.845	-12.027	-12.008
Overige baten en lasten	L	478	204	256
	B	-2.375	-2.744	-2.823
Saldo		-1.897	-2.540	-2.567
Rekening van baten en lasten	L	0	0	0
	B	0	-5.479	-5.479
Saldo		0	-5.479	-5.479
Huisvesting Gooise Meren	L	19	1.680	1.594
	B	0	0	0
Saldo		19	1.680	1.594
Totaal		-76.044	-83.150	-83.289

Overhead

Programma 9 Overhead (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Overhead	L	12.878	16.108	12.540
	B	-24	-193	-378
Totaal		12.854	15.916	12.162

Vennootschapsbelasting

Programma 9 Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting*	L	0	0	7
	B	0	0	0
Totaal		0	0	7

* is binnen programma 9 gerealiseerd onder het product 'belastingen'

Fiscaal (voorlopig) resultaat 2016 € 18.700

Fiscaal van toepassing zijnde belastingpercentage 20%

Voorlopige VPB aanslag € 3.740

Fiscaal (voorlopig) resultaat 2017 (o.b.v. voorlopige aanslag) € 18.649

Fiscaal van toepassing zijnde belastingpercentage 20%

Voorlopige VPB aanslag € 3.696

Totaal opgenomen in exploitatie 2017 € 7.436

Onvoorzien

Programma 9 Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Onvoorzien**	L	50	50	0
	B	0	0	0
Totaal		50	50	0

** is binnen programma 9 gerealiseerd onder het product 'overige baten en lasten'

Financiële recapitulatie

Financiële Recapitulatie Programma's (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Inwoners en Bestuur	L	10.013	5.415	5.814	5.998
	B	-2.437	-1.431	-1.429	-2.023
Resultaat voor Bestemming		7.577	3.984	4.385	3.975
Veiligheid	L	5.451	5.156	6.625	6.684
	B	-94	-129	-99	-231
Resultaat voor Bestemming		5.358	5.027	6.526	6.453
Openbare ruimte en verkeer	L	10.050	9.260	9.333	9.154
	B	-3.566	-2.948	-3.047	-3.084
Resultaat voor Bestemming		6.484	6.312	6.286	6.070
Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	L	17.243	10.903	30.283	28.160
	B	-14.531	-6.883	-19.905	-19.103
Resultaat voor Bestemming		2.712	4.020	10.378	9.056
Duurzaamheid en Water	L	18.945	15.773	16.782	16.379
	B	-13.996	-13.086	-14.134	-13.334
Resultaat voor Bestemming		4.949	2.687	2.648	3.045
Werk en inkomen	L	22.553	19.436	20.685	21.541
	B	-11.951	-12.908	-11.963	-12.326
Resultaat voor Bestemming		10.602	6.528	8.722	9.215
Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	L	36.145	38.728	37.578	34.153
	B	-7.190	-7.531	-6.683	-7.329
Resultaat voor Bestemming		28.955	31.197	30.894	26.824
Sport, Cultuur en Recreatie	L	6.546	6.160	6.490	6.132
	B	-487	-771	-671	-313
Resultaat voor Bestemming		6.059	5.388	5.819	5.819
Algemene dekkingsmiddelen	L	3.060	1.326	2.541	2.568
	B	-80.769	-77.369	-85.691	-85.857
Resultaat voor Bestemming		-77.709	-76.044	-83.150	-83.289
Overhead	L	0	12.878	16.108	12.540
	B	0	-24	-193	-378
Resultaat voor Bestemming		0	12.854	15.916	12.162
Totaal Lasten	L	130.007	125.035	152.239	143.308
Totaal Baten	B	-135.022	-123.081	-143.815	-143.978
Gerealiseerd Resultaat voor Bestemming		-5.014	1.954	8.423	-670
Toevoegingen in reserves	L	10.766	6.417	7.572	7.237
Onttrekkingen reserves	B	-11.230	-8.371	-15.995	-11.422
Gerealiseerd Resultaat na Bestemming		-5.479	0	0	-4.856

Paragraaf Lokale heffingen

Overzicht lokale heffingen

Lokale heffingen zijn algemeen of hebben betrekking op een bestemming.

Algemene heffingen

- Onroerende zaakbelasting (OZB)
- Roerende zaakbelasting (RZB)
- Hondenbelasting
- Precariobelasting buizen, kabels en leidingen
- Precariobelasting overige zaken
- Toeristenbelasting
- Watertoeristenbelasting
- Reclamebelasting
- Parkeerbelasting

Bestemmingsheffingen

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Lijkbezorgingsrechten
- Liggelden
- Marktgelden
- Vermakelijkhedenretributie
- Bouwleges
- Overige leges

Voor bestemmingsheffingen geldt dat de vast te stellen tarieven niet mogen leiden tot geraamde opbrengsten die hoger zijn dan de geraamde kosten (maximaal kostendekkende tarieven).

In deze paragraaf leggen wij op één centrale plaats in het Programmaverslag de lokale heffingen vast en willen wij u inzicht geven in de diverse ontwikkelingen op het gebied van gemeentelijke belastingen/heffingen.

Beleid lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in verschillende verordeningen.

In 2017 is de verordening rioolheffing geharmoniseerd, waarbij de eigenaren van woningen de heffing verschuldigd zijn. Voor niet-woningen geldt dat de gebruiker de heffing verschuldigd is. Deze aangepaste verordening treedt in 2018 in werking. In 2017 is in de kern Bussum geen rioolheffing geheven, conform raadsbesluit. Voor Naarden en Muiden zijn de verordeningen rioolheffing 2016 geldend gebleven in 2017. Ook de legesverordening is in 2017 geheel geharmoniseerd.

Kwijtscheldingsbeleid

Belastingplichtigen die de belastingschuld niet kunnen voldoen door het ontbreken van (voldoende) vermogen of inkomen kunnen kwijtschelding aanvragen. Het beleid dat hierbij gehanteerd wordt, ligt vast in de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2016. Voor de afvalstoffen- en rioolheffing is in 2017 kwijtschelding verleend tot maximaal het tarief behorende bij een meerpersoonshuishouden. Voor de hondenbelasting is in 2017 kwijtschelding verleend voor maximaal één hond. Voor andere gemeentelijke belastingen is geen kwijtschelding verleend. In 2017 is in circa 1.000 gevallen kwijtschelding verleend.

Belastingen op onroerende zaakbelastingen Gooise Meren 2017 (OZB)

Onderstaand de gecorrigeerde WOZ-waarde per 1 januari 2016 en de gerealiseerde OZB-opbrengst 2017:

Tariefgroepen	Gerealiseerde		Percentage
	OZB-opbrengst	WOZ-waarde	
Woningen eigenaar	7.797.206	8.676.845.000	0,0877%
Niet-woningen eigenaar	1.283.649	1.018.700.000	0,1319%
Niet-woningen gebruiker	866.115	878.342.455	0,1124%
Totaal	9.946.970		

Met deze OZB-tarieven is een netto-opbrengst, inclusief roerende zaakbelasting (RZB) van € 9.960.177 gerealiseerd.

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten Gooise Meren 2017 (RZB)

Naast de onroerende zaakbelastingen biedt de Gemeentewet de mogelijkheid om ook voor roerende zaken een belasting te heffen: belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten (RZB). De tarieven RZB zijn gelijk aan de OZB-tarieven. Reeds in 2016 zijn vier woonboten in Bussum in de geharmoniseerde heffing betrokken. In Muiden zijn echter circa tien woonboten verplaatst of weggesleept vanwege de verschuiving van de A1. De totale opbrengst voor deze belastingen is daarmee in 2017 lager uitgekomen.

Lokale belastingdruk voor huishoudens

De lokale belastingdruk voor huishoudens is gerelateerd aan het wonen. Dit betekent berekeningen van de belastingdruk per (meerpersoons-)huishouden aan de hand van de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor gebruikers en eigenaren van woningen. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de lokale belastingdruk, gerelateerd aan de gemiddelde waarde van de woning (de gemiddelde (WOZ)-waarde van een woning in Gooise Meren is circa € 350.000). Onderstaande berekening betreft derhalve een indicatie voor een meerpersoonshuishouden.

waarde woning	€ 350.000
<i>Woonlasten</i>	
Afvalstoffenheffing	€ 267,34
Rioolheffing ¹	€ 230,82
Onroerende zaakbelasting	€ 306,95
totaal	€ 805,11

Tarieven Gooise Meren 2017

In onderstaande tabel worden de tarieven voor het jaar 2017 weergegeven.

Heffing	Grondslag	Tarief 2017
<i>algemene heffingen</i>		
OZB woning eigenaar	% WOZ-waarde woning	0,0877%
OZB niet-woning eigenaar	% WOZ-waarde niet-woning	0,1319%
OZB niet-woning gebruiker	% WOZ-waarde niet-woning	0,1124%
RZB	Zie OZB	Zie OZB
Hondenbelasting	Eerste hond	€ 76,44
Hondenbelasting	Twee of meer honden. per hond	€ 132,12
Hondenbelasting	Kennel	€ 387,00
Precariobelasting	Buizen, kabels, draden of leidingen per strekkende m	€ 2,50
Toeristenbelasting	Per overnachting	€ 1,60
Watertoeristenbelasting	Per etmaal	€ 1,60

¹ Gemiddelde van de kernen Naarden en Muiden (kern Bussum in 2017 vrijgesteld)

Heffing	Grondslag	Tarief 2017
<i>Bestemmingsheffingen</i>		
Rioolheffing woning gebruiker Naarden	Per aansluiting op de riolering	€ 214,08
Rioolheffing woning gebruiker Muiden	Per aansluiting op de riolering	€ 273,60
Rioolheffing niet-woning gebruiker ²	Niet meer afgevoerd dan 1.000 m ³	€ 189,72
Rioolheffing niet-woning gebruiker	1.001-2.000 m ³	€ 569,16
Rioolheffing niet-woning gebruiker	2.001-5.000 m ³	€ 1.328,03
Rioolheffing niet-woning gebruiker	5.001-10.000 m ³	€ 2.845,78
Rioolheffing niet-woning gebruiker	> 10.000 m ³	€ 5.691,57
Afvalstoffenheffing gezinnen	Eénpersoonshuishouden	€ 170,10
Afvalstoffenheffing gezinnen	Meerpersoonshuishouden	€ 267,34

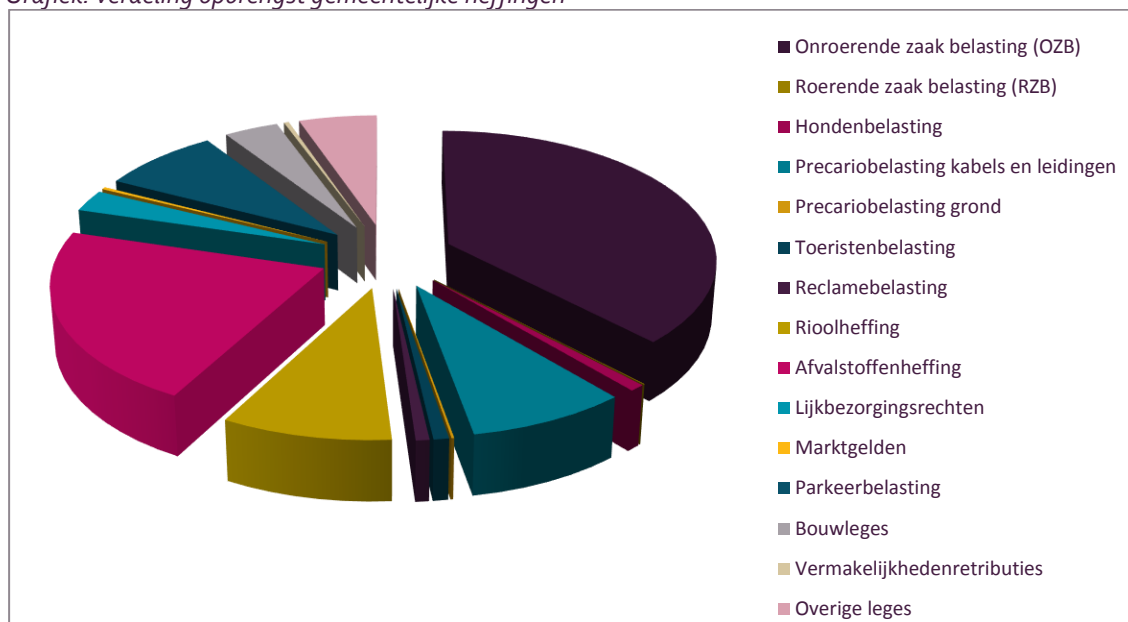
Opbrengsten en tarieven lokale heffingen

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in 2017 een totale belastingopbrengst geraamd en gerealiseerd van circa € 26 miljoen. De samenstelling ziet er als volgt uit:

Heffing	%	Opbrengst 2017	
		Realisatie	Begroot
Onroerende zaak belasting (OZB)	37,9%	9.946.970	9.917.750
Roerende zaak belasting (RZB)	0,1%	13.207	35.552
Hondenbelasting	0,8%	217.344	257.500
Precariobelasting kabels en leidingen	8,5%	2.231.769	2.197.480
Precariobelasting grond	-0,1%	-37.700	-43.491
Toeristenbelasting	0,8%	214.611	200.339
Reclamebelasting	0,7%	191.116	204.100
Rioolheffing	9,0%	2.363.897	2.357.750
Afvalstoffenheffing	21,7%	5.697.372	5.660.000
Lijkbezorgingsrechten	2,7%	712.160	812.882
Marktgeden	0,3%	79.618	94.039
Parkeerbelasting	8,1%	2.132.969	2.093.070
Bouwleges	3,7%	970.116	961.713
Vermakelijkhedenretributies	0,3%	88.580	70.300
Overige leges	5,3%	1.394.248	1.476.133
Totaal	100%	26.216.278	26.295.117

² Gebaseerd op gemiddeld verbruik

Grafiek: verdeling opbrengst gemeentelijke heffingen

Kostendekkende heffingen

In onderstaande overzichten worden voor afvalstoffenheffing en rioolheffing de aansluitingen gepresenteerd op basis van kostendekkendheid. Het saldo wordt onttrokken (dekking < 100%) uit dan wel gestort (dekking > 100%) in de egalisatievoorziening. BTW is een toegestaan onderdeel van het tarief.

Berekening van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing	Realisatie 2017 (in € x 1.000)	Begroot 2017 (in € x 1.000)
Kosten taakveld afval	4.976	4.803
Inkomsten taakveld afval, exclusief heffingen	-	-
Netto kosten taakveld	4.976	4.803
Toe te rekenen kosten kwijtschelding	216	234
Overhead	66	89
BTW op exploitatie en investeringen	935	1.003
Totale kosten	6.194	6.129
Opbrengst heffingen	5.697	5.660
Dekkingspercentage	92%	92%

Berekening van kostendekkendheid van de rioolheffing	Realisatie 2017 (in € x 1.000)	Begroot 2017 (in € x 1.000)
Kosten taakveld riolering	3.678	3.915
Inkomsten taakveld riolering, exclusief heffingen	-	1
Netto kosten taakveld	3.678	3.916
Toe te rekenen kosten kwijtschelding	83	-
Overhead	309	249
BTW op exploitatie en investeringen	680	804
Totale kosten	4.750	4.968
Opbrengst heffingen ³	5.369	5.363
Dekkingspercentage	113%	108%

³ In deze opbrengst is rekening gehouden met een onttrekking aan de egalisatievoorziening van € 3 miljoen, in verband met de vrijstelling voor Bussum, conform amendement bij de vaststelling van de Programmabegroting 2017.

In onderstaand overzicht wordt voor de begraafrechten de aansluiting gepresenteerd op basis van kostendekkendheid. Door de terugloop van het aantal uitvaarten (asbestemming blijft stabiel) is het niet mogelijk om het saldo te onttrekken (dekking < 100%) uit de egalisatiereserve.

Berekening van kostendekkendheid van de begraafrechten	Realisatie 2017 (in € x 1.000)	Begroot 2017 (in € x 1.000)
Kosten taakveld begraven	1.022	892
Inkomsten taakveld begraven excl. Heffingen	-	-
Netto kosten taakveld	1.022	892
Overhead	370	298
Totale kosten	1.393	1.189
Opbrengst heffingen	712	813
Dekkingspercentage	51%	68%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

Door inzicht in de risico's is de organisatie in staat om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's die gerelateerd zijn aan toekomstige activiteiten in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's te verkrijgen worden er risico-inventarisaties uitgevoerd. De inventarisatie wordt gedurende het jaar bijgewerkt. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente risico-inventarisatie om een zo actueel mogelijk beeld te geven. Risico's zijn meestal niet jaargebonden. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van de cijfers per 31 december 2017.

Risicoprofiel

Om de risico's van gemeente Gooise Meren in kaart te brengen, is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem), waarmee risico's systematisch in kaart zijn gebracht en beoordeeld. In totaal zijn 66 risico's in beeld gebracht. De geïnventariseerde risico's zijn in klassen ingedeeld en geplaatst in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico met een risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve of reducerende maatregelen kunnen de kans of het gevolg terugbrengen naar een niveau dat een meer acceptabele waarde heeft.

Financieel

$x > € 1.000.000$	2	3	1		
$€ 500.000 < x < € 1.000.000$	2	2	1	3	4
$€ 100.000 < x < € 500.000$	2	4	4	10	3
$€ 10.000 < x < € 100.000$	2	6	4	3	2
$x < € 10.000$					
Geen financiële gevolgen of PM	6	1			1
Kans	1%	10%	25%	50%	75%

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd, die de hoogste bijdrage hebben aan de benodigde weerstandscapaciteit. In deze tabel leest u een korte omschrijving van het risico, een beschrijving van het verwachte financiële gevolg en het bijbehorende invloed percentage. Dit percentage geeft aan hoeveel procent dit risico bijdraagt bij het verwachte totale financiële gevolg. Dit zijn de tien risico's die de grootste verwachte financiële impact hebben.

In de laatste kolom is aangegeven of het risico ten opzichte van de laatste gepresenteerde stand (Programmabegroting 2018) is vervallen, gewijzigd of nieuw is. De stand van de laatste risico-inventarisatie wordt gebruikt om een zo actueel mogelijk beeld te geven.

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed	Wijziging
1	Schade aan de infrastructuur buiten UVO-gebied (Tracébesluit) door zware voertuigen.	Gemeente moet voor het grootste deel van de kosten opdraaien, omdat het buiten het gebied valt waarover afspraken zijn gemaakt.	7.14%	N
2	BUIG: Toename last door toegenomen bijstandsvolume, terwijl het Rijk pas later een deel daarvan compenseert.	Er wordt bij ongewijzigd bestandsvolume een financieel tekort verwacht.	6.46%	O
3	Garantie- en vaststellingsovereenkomsten Gooiberg: Eigenaren van woningen op Gooiberg doen bij verkoop van hun woning een beroep op deze overeenkomst met de gemeente.	De gemeente dient per woning het verschil tussen de marktwaarde (onvervuld) en de verkoopprijs bij te passen inclusief taxatie- en veilingkosten.	6.43%	O
4	Onderhoud: Mogelijk onvoldoende middelen om het noodzakelijk groot onderhoud uit te voeren (openbare ruimte).	Budgetoverschrijding	6.35%	O
5	Grondwatervervuiling Chemicaterrein: De gemeente is probleemeigenaar van de verontreiniging en moet deze, voor de verkoop van de ontwikkellocatie, afkopen binnen de kaders van het gebiedsgericht grondwaterbeheer het Gooi.	Budgetoverschrijding	6.24%	O
6	WIKRO leiding: Claim van AGV wordt door de rechter toegewezen en de gemeente is aansprakelijk voor verdragingschade.	Vertragingschade	4.79%	O
7	Crailo: De huidige geurcirkel van de manege wordt gehandhaafd, waardoor er minder ontwikkelmogelijkheden zijn.	Verminderde inkomsten	4.13%	O
8	Ontwikkeling Stationsgebied: Definitieve toekenning subsidie voor herontwikkeling is nog onzeker.	Budgetoverschrijding	3.92%	O
9	De Krijgsman: In een uitvoeringsovereenkomst van eind december 2016 zijn afspraken vastgelegd tussen KNSF en gemeente over de onderdelen en discussiepunten die nog niet waren beslecht. Daarmee zijn de grootste risico's tussen de gemeente en de KNSF/ Krijgsman als contractpartner gemitigeerd.	Financiële risico's bij de definitieve ontwerpen/ uitvoering van verschillende dossiers rond De Krijgsman	3.56%	-
10	AVG (Algemene verordening gegevensbescherming): Het niet voldoen aan de regels van deze wet per mei 2018. Mogelijk lekken van persoonsgegevens.	Mogelijke boete van het AP (Autoriteit Persoonsgegevens)	1.49%	N

+ = Gestegen, - = Gedaald, N = Nieuw in top 10, O = Ongewijzigd

Ten opzichte van de risico-inventarisatie bij de begroting 2018 is de totale financiële impact van de financiële risico's toegenomen van € 38.357.500 naar € 56.192.000. Hieronder volgt een overzicht van de grootste wijzigingen:

Vervallen:

- Precario: De Hoge Raad heeft uitspraak gedaan inzake de aanslag precariobelasting 2012 van Naarden. De gemeente is in het gelijk gesteld, hiermee vervalt het risico voor 2012. De aangehouden bezwaren van de andere jaren lopen nog wel, maar de kans dat de gemeente ook hier in het gelijk wordt gesteld is groot.
- IHP (Integraal Huisvestingsplan): Het IHP is vastgesteld door de raad. Er is ingestemd met een hoger normbedrag voor de bouw van schoolgebouwen. Hierdoor zijn er minder financiële risico's.

Nieuw:

- AVG: De grote toename van het maximale risicobedrag heeft met de mogelijke boete vanuit de nieuwe wet Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) te maken. Deze boetes kunnen in theorie oplopen tot € 20.000.000. De kans op een dergelijke boete schatten we vooralsnog laag in, mede op basis van de ingevoerde en voorgenomen beheersmaatregelen.
- Schade infrastructuur: We lopen het risico dat er schade ontstaat aan de wegen, bermen en bruggen als gevolg van de uitvoering van het project SAAOne (A1/A6) buiten het gebied van het Tracébesluit. Dit wordt niet vergoed/hersteld door SAAOne. Oorzaak hiervan is dat bij aanvang van het project niet is voorzien dat de invloed van het project op omliggend wegennet zo omvangrijk (geografisch) en ernstig (intensiteit) zo groot zou zijn.

Risicosimulatie

Op basis van de ingevoerde risico's is een Monte-Carlo risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie berekent duizenden keren per risico het gevolg maal de kans. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale risicobedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande tabel toont de resultaten van de risicosimulatie.

Zekerheidspercentage	Bedrag
75%	€ 4.813.197
80%	€ 5.086.944
85%	€ 5.426.917
90%	€ 5.936.196
95%	€ 6.798.658

In bovenstaande tabel wordt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit aangegeven, verbonden aan de mate van betrouwbaarheid van de simulatie. Uit bovenstaande tabel volgt dat met een zekerheid van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5.936.196.

Beschikbare weerstandscapaciteit

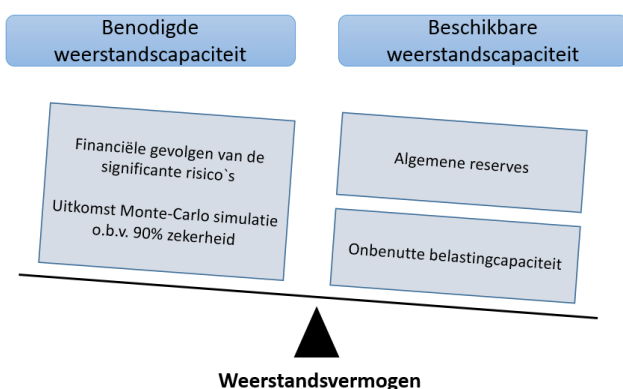
De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente Gooise Meren bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. De samenstelling en omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is in de onderstaande tabel opgenomen. In gemeente Gooise Meren is een aantal reserves dat (ten dele) herbestemd kan worden. In totaal bedrag van € 39.455.343.⁴

Weerstandscapaciteit	
Algemene reserve per 31 december	€ 18.888.430
Onbenutte belastingcapaciteit 2017	PM
Stelpost onvoorzien	€ 50.000
Vrij besteedbare bestemmingsreserves	€ 20.516.913
Totale weerstandscapaciteit (exclusief onbenutte belastingcapaciteit)	€ 39.455.343

⁴ Eigen vermogen = Algemene Reserve + vrij besteedbare bestemmingsreserves + niet vrij besteedbare bestemmingsreserves + jaarrekeningresultaat: 18,9+20,5+8,2+4,8=52,4

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}^5}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 39.455.343}{€ 5.936.196} = 6,65$$

Tabel: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente en biedt een waardering van het berekende ratio. Het ratio van Gooise Meren valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. Bij de begroting 2017 (4.36) en begroting 2018 (5.8) was de waardering ook uitstekend. De reden dat de waardering nu nog hoger uitkomt, heeft te maken met het wegvallen van een aantal risico's.

Kengetallen

Verloop van de kengetallen	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017
Netto schuldquote	59,97%	103,23%	58,14%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	59,81%	103,23%	58,01%
Solvabiliteitsratio	27,87%	21,33%	25,07%
Structurele exploitatieruimte	5,12%	1,13%	5,54%
Grondexploitatie	0,79%	1,90%	1,13%
Belastingcapaciteit	97,07%	112%	112%

⁵ Exclusief onbenutte belastingcapaciteit

De hieronder gebruikte categorieënindeling voor de financiële kengetallen wordt gehanteerd door de provincie. Dit is gebaseerd op de signaleringswaarden, zoals die bij stresstesten voor 100.000+ gemeenten worden gehanteerd.

Netto gecorrigeerde schuldquote

Netto gecorrigeerde schuldquote (= schuldlast ten opzichte van eigen middelen). De nettoschuld betreft de totale schuldlast (aangegane leningen). De schuldlast verminderd met alle doorgeleende/verstrekte leningen leidt tot een gecorrigeerde nettoschuld.

Categorie A = kleiner dan 90% het minst risicovol

Categorie B = 90-130% matig risico

Categorie C = groter dan 130% zeer risicovol

Met circa 60% valt Gooise Meren onder categorie A. Door verkoop van vastgoed hoefde de gemeente minder leningen aan te gaan dan was begroot. Omdat de leningenportefeuille niet sterk is gestegen, drukt de rentelast niet extra op de exploitatie.

Solvabiliteit

Solvabiliteitsratio (= in hoeverre is de gemeente in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen).

Categorie A = groter dan 50% het minst risicovol

Categorie B = 20-50% matig risico en

Categorie C = kleiner dan 20% zeer risicovol

Met 25% valt Gooise Meren onder categorie B. Dit percentage is redelijk stabiel en wordt niet als risico gezien, omdat onze reservepositie ruim voldoende is.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (= welke structurele ruimte heeft de gemeente om haar eigen lasten te dragen).

Categorie A = groter dan 0% het minst risicovol

Categorie B = 0% matig risico

Categorie C = kleiner dan 0% zeer risicovol

Met 5,54% valt Gooise Meren onder categorie A.

Grondexploitatie risico

Grondexploitatie (= hoe verhoudt de waarde van de grond zich tot de totale (geraamde) baten)

Categorie A = kleiner dan 20% het minst risicovol

Categorie B = 20-35% matig risico

Categorie C = groter dan 35% zeer risicovol

Met 1,13% valt Gooise Meren onder categorie A. Dit risico is voor Gooise Meren erg laag, omdat de gemeente weinig grondexploitaties heeft en ook de financiële omvang klein is.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit (= hoe verhoudt de belastingdruk zich ten opzichte van het landelijke gemiddelde).

Categorie A = kleiner dan 95% het minst risicovol

Categorie B = 95-105% matig risico

Categorie C = groter dan 105% zeer risicovol

Met 112% valt Gooise Meren onder categorie C. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De gemiddelde woonlasten liggen net iets hoger dan gemiddeld in Nederland en komt voornamelijk door de hogere WOZ-waarden van de woningen in Gooise Meren die zorgen voor een gemiddeld hogere OZB (onroerendezaakbelasting). Het percentage van de OZB in Gooise Meren ligt onder het gemiddelde van Nederland.

De lokale heffingen en belastingen kunnen nog worden verhoogd en daardoor zien wij het kengetal 'belastingcapaciteit' niet als risico.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen

Op basis van bovenstaande uitkomsten kunnen we stellen dat de financiële positie van de gemeente goed is. Alleen het kengetal belastingcapaciteit valt onder zeer risicovol, maar geeft een vertekend beeld in de situatie van Gooise Meren en wordt niet als een risico gezien.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten die daarmee gepaard gaan. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

Het gaat hierbij om de volgende kapitaalgoederen:

1. Riolering
2. Wegen
3. Kunstwerken
4. Openbare verlichting
5. Speelvoorzieningen
6. Gebouwen
7. Groen en natuur
8. Sportvelden en accommodaties
9. Waterwegen
10. Exploitatie onroerende zaken
11. Sportfondsen Naarden
12. MFA De Zandzee

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:

1. Het beleidskader
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het beleid, beheer en de financiële gegevens over het onderhoud van kapitaalgoederen zijn in het volgende schema samengevat.

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplannen	Voormalig gemeente	Looptijd t/m	Achterstallig onderhoud	Begrote exploitatielast 2017 ²	Werkelijke exploitatielast 2017 ²	Boekwaarde 31-12-2017 ²
1	Riolering	GRP 2013-2016	Bussum	2016	Nee	4,134	4,366	45,255
1	Riolering	GRP 2013-2016	Naarden	2016	Nee			
1	Riolering	GRP 2012	Muiden	2017	Nee			
2	Wegen	Beheerplan Wegen 1.0	Heel GM	2022	Ja*	3,694	3,762	19,285
3	Kunstwerken	Beheerplan 1.0	Heel GM	2022	Nee	0,537	0,433	1,309
4	Openbare verlichting	Duurzame openbare verlichting 2011-2016	Bussum	2016	Nee	0,687	0,560	1,862
4	Openbare verlichting	Beleidsnota openbare verlichting 2004-2013	Naarden	2013	Nee			
4	Openbare verlichting	Openbaar verlichtingsplan 2009	Muiden	2013	Ja**			
5	Speelvoorzieningen	Nota Speelruimte 2013–2020	Bussum	2020	Nee	0,395	0,397	0,409
5	Speelvoorzieningen	Speelruimteplan 2007-2016	Naarden	2016	Nee			
6	Gebouwen	MJOP	Bussum	2018	Nee	14,493	14,424	3,397
6	Gebouwen	MJOP	Naarden	2022	Nee			
6	Gebouwen	MJOP 2013	Muiden	2022	Nee			
7	Groen	Groen 2005	Bussum	N.v.t.	Nee	3,392	2,996	1,953
7	Groen	Nota Bomen 2014	Bussum	2019	Nee			
7	Groen	IBOR	Bussum	2018	Nee			
7	Groen	Beeldkwaliteitsplan 2013-2018	Bussum en Naarden	2018	Nee			
7	Groen	Groenstuctuurplan Naarden	Naarden	2024	Nee			
7	Groen	Bomenbeleidsplan Naarden	Naarden	2024	Nee			
7	Groen	Beeldkwaliteitsplan 2015-2018	Muiden	2018	Nee			
7	Groen (inclusief sportfaciliteiten)	Groenbeheerplan	Muiden	2014	Nee			
8	Sportvelden en accommodaties	Sportnota 2012-2016	Bussum	2016	Nee	1,883	1,798	9,105
8	Sportvelden en accommodaties	Voorzieningennota 2012-2020	Naarden	2020	Nee			
8	Sportvelden en accommodaties	Sportnota 2015	Muiden	2027	Nee			
8	Gymnastieklokalen	MJOP	Bussum	2018	Nee			

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplannen	Voormalig gemeente	Looptijd t/m	Achterstallig onderhoud	Begrote exploitatielast 2017 ²	Werkelijke exploitatielast 2017 ²	Boekwaarde 31-12-2017 ²
9	Waterwegen	Waterplan Naarden-Bussum 2008-2014	Bussum	2014	Nee	0,441	0,432	0,464
9	Waterwegen	Waterplan Naarden-Bussum 2008-2014	Naarden	2014	Nee			
9	Water (inclusief beschoeiing en baggeren)	Loopt via Waternet	Muiden	N.v.t.	N.v.t.			
10	Exploitatie onroerende zaken	MJOP	Naarden	2024	Nee	1,100	0,945	8,286
11	Sportfondsen Naarden	MJOP	Naarden	2021	Nee	0,420	0,397	2,028
12	MFA De Zandzee	MJOP	Bussum	2031	Nee	2,693	2,774	7,829
Totaal						33,869	33,284	101,182

* Enig achterstallig onderhoud

** Er is in deze begroting budget gereserveerd om de achterstand in Muiden weg te werken

² Begrote en werkelijke bedragen 2017 voor Gooise Meren x € 1 miljoen.

Ontwikkeling/uitgevoerd in 2017:

1. Riolering

Op het gebied van de riolering zijn in 2017 diverse werkzaamheden uitgevoerd. Het uitvoeren van het jaarlijks onderhoud aan het hoofdriool, straat- en trottoirkolken, pompgemalen en drukriolering, de dagelijkse storingsafhandeling en het verder op orde brengen van de basisgegevens van Muiden, Muiderberg, Naarden en Bussum. We hebben de gehele rioleringszorg in Muiden en Muiderberg in eigen beheer overgenomen van Waternet. Dit betekent dat vanaf 2017 de gehele rioleringszorg van de gemeente Gooise Meren nu in eigen beheer is.

Samen met omliggende gemeenten zijn enkele uitvoeringstaken gezamenlijk aanbesteed. Dit gebeurt nu al voor het leegzuigen en reinigen van de straat- en trottoirkolken.

Verder zijn er grote riool vervangingsprojecten uitgevoerd, zoals het Westereng deelplan 5, de aanleg van overstortleiding 't Spiegel, de herinrichting van Muiden Noord-West.

Ook zijn in 2017 oude contracten van de woonkernen opgezegd en zijn lopende contracten samengevoegd voor de gehele gemeente Gooise Meren.

2. Wegen

Beleid - Visie openbare Ruimte

In 2017 is gestart met het opstellen van een integrale visie voor de openbare ruimte. De beleidsuitgangspunten voor wegen worden op basis van deze visie vertaald naar de (toekomstige) beheerplannen Wegen.

Beheer – Beheerplan Wegen 1.0

Eind september 2017 is het eerste beheerplan Wegen voor de gemeente Gooise Meren gereed gekomen: Beheerplan Wegen, versie 1.0. In dit plan besteden we naast het groot onderhoud, ook aandacht aan het klein of dagelijks onderhoud (dat rechtstreeks bekostigd wordt vanuit de exploitatie) en vervangingen (die worden gezien als een investering met kapitaallasten voor de exploitatie). Beheerplan Wegen versie 1.0 betreft een eerste versie van een beheerplan voor de gehele gemeente Gooise Meren en geeft een nadere toelichting op de onderhoudsplanning en de financiële vertaling daarvan. De inhoudelijke en beleidsmatige kaders zijn in Beheerplan Wegen versie 1.0 nog beperkt uitgewerkt, omdat deze op het moment van gereedkomen van deze versie nog in ontwikkeling waren.

In het vierde kwartaal van 2017 is tevens gestart met een verdere optimalisatie naar het Beheerplan Wegen, versie 2.0. In versie 2.0 worden naast een verdere uitdieping van de onderhoudsplanning en de financiële vertaling daarvan, ook de beleidsmatige kaders (die in 2017 zijn opgesteld) verwerkt. Tevens is er in deze versie meer aandacht voor een integrale benadering van het kapitaalgoed Wegen, doordat ook aspecten als gladheidbestrijding en straatreiniging worden betrokken. Het beheerplan Wegen versie 2.0 komt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018 gereed.

Grootschalige vervangingen – herinrichtingsprojecten

In februari 2017 is gestart met het project 'Herinrichting Muiden-Noordwest'. Gelijktijdig met de vervanging van de riolering wordt de bovengrondse weginrichting in deze wijk gewijzigd en alle verharding totaal vernieuwd. Het project wordt naar verwachting medio 2018 opgeleverd.

In 2017 is de uitvoering van het project 'Overstortleiding 't Spiegel' afgerond. Gelijktijdig met het vervangen van de riolering en realiseren van een sterk verbeterde afvoer van hemelwater dat valt op de openbare verharding in het gebied, is de weginrichting van een groot deel van de Meerweg (omgeving sportvelden) gewijzigd en nagenoeg alle verharding hier volledig vernieuwd.

Voor het MOB-complex is de bouwrijpfase afgerond. Het beoogde wegenpatroon is aangelegd en alle tijdelijke verhardingen zijn aangebracht. De definitieve deklagen volgen in 2018.

De uitvoering van de herinrichting van het Jac.P. Thijssepark is gereedgekomen. Gelijktijdig met de rioolvervanging is alle verharding volledig vernieuwd.

Voor het project 'Naardereiland' zijn na eerder gereedkomen van de bouwrijpfase, de werkzaamheden voor de woonrijpfase grotendeels uitgevoerd.

Onderhoud

In en rondom de kernen Muiden en Muiderberg is nog niet gestart met uitvoering van de werkzaamheden die voortkomen uit het Wegenbeheerplan Muiden. Dit komt met name doordat er vanwege de integrale aanpak meer voorbereidingstijd nodig is. Omdat het onderhoud aan de wegen wordt gecombineerd met onderhoud aan de riolering, groenvoorzieningen, openbare verlichting en speelplaatsen, is er extra tijd nodig voor onderzoeken en inventarisaties ten behoeve van het onderhoud aan deze kapitaalgoederen. Tevens is er meer tijd nodig vanwege de bestuurlijke wens om participatie meer vorm te geven binnen de onderhoudsprojecten. Aan deze wens is voor het deelproject 'Mariahoeve (Muiden) & Eikenlaan (Muiderberg)' in 2017 ook uitvoering gegeven. Bewoners van deze wijk en straat zijn in het 3^e/4^e kwartaal 2017 via enquêtes bevroegd. Momenteel wordt voor dit deelproject gewerkt aan de uitwerking van een Voorlopig Ontwerp dat recht doet aan de resultaten van de enquêtes en opgehaalde reacties.

Voor de benodigde ingenieursdiensten voor de deelprojecten in het kader van het groot onderhoud in Muiden en Muiderberg (deelprojecten 'Muiderberg', 'Vesting & Zuidwest', 'Buitenwegen' en 'Zuidpolderweg') is vanwege ons Inkoopbeleid in 2017 een uitgebreide Europese aanbesteding gehouden. Naar aanleiding hiervan is uiteindelijk één ingenieursbureau geselecteerd dat ons assisteert bij de voorbereiding van het benodigd onderhoud in alle genoemde deelprojecten. Hiermee hopen wij het onderhoud in de komende periode sneller te kunnen uitrollen. Ook voor deze deelprojecten is participatie een belangrijk uitgangspunt.

Omdat de voorbereiding van het groot onderhoud meer tijd in beslag neemt dan oorspronkelijk gedacht, is er in 2017 tussentijds wel gestuurd op de uitvoering van klein onderhoud in Muiden en Muiderberg, om de wegen veilig en begaanbaar te houden.

Nadat de wegen in Bussum en Naarden in 2016 zijn geïnspecteerd, is de uitvoering van het wegonderhoud in deze kernen in 2017 voortvarend opgepakt. Hoewel uit de inspecties is gebleken dat de kwaliteit van onze wegen in Naarden en Bussum grotendeels op orde is, is het wel noodzakelijk om een inhaalslag te maken. Er is daarom veel onderhoud uitgevoerd aan zowel de elementenverhardingen (klinkers, tegels) als asfaltverhardingen. Daarbij is er in 2017 meer dan voorheen gestuurd op uitvoering van groot onderhoud aan de wegen. Al in 2016 is namelijk geconstateerd dat de voormalige gemeenten vóór de fusie hun wegen beheerden door vooral klein onderhoud uit te voeren. Daarmee kunnen veel schades aan wegen meestal redelijk hersteld worden en ontstaat voor de korte termijn wel een goed beheersbare situatie, maar voor de lange termijn is dit niet voldoende. Langzaam maar zeker takelen de wegen dan 'onderhuids' af, waardoor op termijn grootschalige degeneratie van de wegen optreedt. Belangrijke constatering (die wordt bevestigd in het beheerplan Wegen versie 1.0) is dat er (ook de komende jaren) meer budget ingezet moet worden voor groot onderhoud vanuit de Voorziening Wegen.

3. Kunstwerken

Er is in 2017 groot onderhoud gepleegd aan de brugdekken van de Hakkelaarsbrug en de Prinses Irenebrug.

Verder is er een langjarig onderhoudscontract afgesloten voor het dagelijks onderhoud van de beweegbare bruggen. Onderdeel van dit contract is dat dit jaar de bruggen zijn gereinigd en mechanisch op orde gebracht.

Van de fietsbruggen aan de Oud Blaricummerweg zijn de leuningen vervangen. De data van de geplande renovatie van de boogbrug en de vervanging van de complete fietsbruggen zijn nog niet bekend.

4. Openbare verlichting

Geheel 2017 is er onderhoud en storingsafhandeling aan de openbare verlichting verricht. We hebben veel aandacht en werk verricht om de areaalgegevens op peil te krijgen. Er is een gezamenlijke Europese aanbesteding in de regio gehouden voor het vervangen, onderhoud en beheer van de openbare verlichting. Hieraan deden de gemeenten Hilversum, Wijdmeren, Weesp en Gooise Meren mee. In 2017 zijn in Muiden en Muiderberg lampen vervangen die aan het einde van hun theoretische levensduur zijn. In Bussum is daarmee ook een begin gemaakt. Dit is gedaan om een nulmeting te kunnen maken. Voor Naarden was dit niet nodig.

Omdat de lampen zijn vervangen, verwachten we minder lampstoringen en veel lagere onderhoudskosten. In heel Gooise Meren wordt de openbare verlichting nu wekelijks op storingen gecontroleerd. Voorheen was dit in Bussum tweewekelijks en in Muiden maandelijks. Door de nieuwe aanbesteding is wekelijkse controle mogelijk voor lagere kosten dan voorheen.

5. Speelvoorzieningen

In 2017 zijn er door Beheer en Service twee interne inspecties bij alle speelplaatsen en speeltoestellen uitgevoerd en heeft er een veiligheidsinspectie door een extern bedrijf plaatsgevonden. Alle benodigde vervangingen en reparaties zijn uitgevoerd, zodat we voldoen aan de wettelijke eisen en kinderen veilig kunnen spelen.

Zandreiniging

Bij alle speelplaatsen met een zandondergrond is het zand gezeefd en gereinigd.

Houtsnippers

Op de speelplaatsen met een ondergrond van houtsnippers zijn de houtsnippers aangevuld.

6. Gebouwen

De verbouwing van het voormalige gemeentehuis Bussum tot het nieuwe gemeentehuis Gooise Meren is gedurende het jaar 2017 uitgevoerd. De verbouwing is opgeleverd in december 2017 en mag als geslaagd worden beschouwd. Met een groot feest voor de medewerkers op 15 december 2017 is de verbouwing formeel afgerond.

De laatste fase van het vernieuwde gemeentehuis is de herinrichting van het buitenterrein. Met een uitgebreid co-creatieproces wordt in 2018 gestart om ook het buitenterrein zo vorm te geven dat de nieuwe entree goed te gebruiken is voor alle gewenste activiteiten en een passende uitstraling krijgt bij het verbouwde gemeentehuis. De herinrichting van het buitenterrein zal vermoedelijk vanaf begin 2019 plaatsvinden.

In 2017 heeft de overdracht van het regiokantoor plaatsgevonden. Gooise Meren heeft het kantoor verkocht aan de Regio Gooi en Vechtstreek.

7. Groen

In het jaar 2017 hebben we het openbaar groen als één gemeente onderhouden. Om achterstallig onderhoud aan het groen weg te werken, is een nulmeting voor Gooise Meren uitgevoerd. Aan de hand hiervan is een renovatieplanning gemaakt en gestart met het renoveren van het groen. De groenrenovaties lopen door in 2018. Veel van deze werkzaamheden worden in projecten integraal meegenomen.

8. Sportvelden en accommodaties

In 2017 zijn voor SC Muiden een kunstgrasveld en een tijdelijke accommodatie aangelegd.

Op alle sportparken is regulier onderhoud gepleegd. Bij Sportpark-Zuid is gestart met de renovatie van de kleedkamers.

9. Waterwegen

Reguliere taken

- Beheren en onderhouden van gemeentelijke waterbouwkundige objecten, zoals beschoeiingen, watergangen, stranden en oevers.
- Contacten onderhouden en samenwerken met partners in de waterketen.

In 2017 hebben we regulier jaarlijks onderhoud uitgevoerd aan watergangen.

Niet-voorziene uitgaven

Uit de inventarisatie / inspectie beschoeiingen van ingenieursbureau Westenberg (uitvoeringsdatum 9 maart 2017) kwam naar voren dat er twee damwanden (één in Muiden en één in Muiderberg) in 2017 moesten worden vervangen. Dit is uitgevoerd in september en was niet voorzien.

De fontein in de Kadesloot (wijk Muiden Noord/ West) was defect en is vervangen.

10. Exploitatie roerende zaken

MFA de Rijver: Geen bijzonderheden.

MFA de Kazerne: Met ingang van 2017 is er geen servicepunt van Gooise Meren meer in de bibliotheek.

MFA Breeduit: In 2017 is het consultatiebureau weggegaan uit Breeduit. Naar aanleiding hiervan heeft er een kleine aanpassing plaatsgevonden. Stichting Elan heeft de vrijgekomen ruimte in gebruik genomen.

MFA Muizenfort: Geen bijzonderheden.

11. Sportfondsen Naarden

Naast het reguliere onderhoud zijn er in 2017 geen bijzonderheden.

12. MFA De Zandzee

Naast het reguliere onderhoud zijn er in 2017 geen bijzonderheden.

Paragraaf Financiering

Algemene ontwikkelingen

De paragraaf Financiering besteedt aandacht aan de financieringsfunctie (of treasuryfunctie) en gaat in op de financiering van het beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. In deze paragraaf wordt ingegaan op de verantwoording die wettelijk verplicht is volgens de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de verantwoording over het gevoerde beleid in 2017.

Financieringsbeleid

De treasury functie bestaat uit de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer met als doel de organisatie te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Het financieringsbeleid van de gemeente Gooise Meren stelt dat maximaal gebruikt wordt gemaakt van kortlopende financieringsmiddelen. In normale marktverhoudingen geldt immers: hoe korter de looptijd, des te lager de te betalen rente. Hierbij worden de kaders, de kasgeldlimiet en renterisiconorm van de Wet financiering decentrale overheden, in acht genomen. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de netto vlottende schuld (korte schuld). De renterisiconorm beperkt het renterisico op de vaste schuld.

In 2017 is er gebruik gemaakt van kortlopende financieringen. Dit omdat de rente op korte leningen in 2017 lager was (zelfs negatief) dan de rente op langlopende leningen. Zoals hieronder verder wordt aangegeven heeft dit plaatsgevonden binnen de wettelijke randvoorwaarden.

Renteontwikkeling 2017

De ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn in 2017 wederom gedomineerd door de Europese Centrale Bank. Om de economie aan te jagen en de inflatiedoelstelling van 2% te bereiken, houdt de ECB de rentetarieven nog op een zeer laag niveau.

Op de geldmarkt is de door de ECB vastgestelde depositorente bepalend geweest voor de tariefstelling voor de gemeenten. De depositorente is een van de drie rentetarieven die de ECB maandelijks vaststelt. De depositorente is de rente waartegen banken kortlopend bij de centrale bank geld in bewaring kunnen geven. Deze rente is sinds juni 2014 negatief en in 2017 op minus 0,4% vastgesteld. De herfinancieringsrente is in 2017 0%. De herfinancieringsrente is de rente waartegen banken bij de ECB geld kunnen lenen. Met beide rentes beïnvloedt de ECB de geldmarkt voor haar inflatiedoelstelling.

Op de kapitaalmarkt is door de opkoopacties van de ECB de rente op langlopende leningen het gehele jaar laag geweest (range van de tienjaars benchmarklening in 2017 : 0,2% - 0,7%).

Financieringsbehoefte

De behoefte aan nieuwe financiering wordt sterk bepaald door nieuwe investeringen, het inzetten van reserves en voorzieningen, de voortgang van de grondexploitaties en het eventueel verstrekken van leningen aan derden.

Bij het voorzien in de behoefte aan financiering via langlopende leningen wordt nadrukkelijk gekeken waar die behoefte uit voortkomt en dat bepaalt ook veelal de termijn waarvoor een lening wordt aangetrokken.

In de loop van het jaar 2017 hebben wij één langlopende lening afgesloten.

In onderstaand schema worden de mutaties van de leningenportefeuille (exclusief leningen voor woningbouw) voor het begrotingsjaar 2017 met de werkelijke cijfers 2017 vergeleken.

Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2017	Gemiddelde rente	Jaarrekening 2017	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2017	119.952	2,92%	103.377	3,02%
Nieuwe leningen	20.600		11.500	
Reguliere aflossingen	8.145		6.983	
Vervroegde aflossingen			-	

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet ziet erop toe, dat de gemeente tijdig in de behoefte aan langlopende financiering voorziet en dus niet ongebreideld blijft teren op de veelal lagere rente van kort geld en onverhoopt uiteindelijk moet gaan lenen tegen veel te hoge langlopende rentes. Voor 2017 was er een kasgeldlimiet van € 10.518.750. In de onderstaande tabel is te zien dat er in 2017 geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet is overschreden.

No.	Omschrijving (x € 1.000)	Begroting 2017	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
	Omvang begroting	123.750				
1	Toegestane kasgeldlimiet					
	in procenten	8,5%				
	in bedrag	10.519				
2	Omvang vlottende schuld		5.583	54	3.615	4.457
3	Omvang vlottende middelen		6.386	804	25	10
	Toets kasgeldlimiet					
4	Totaal gemiddelde netto vlottende schuld (2-3)		-802	-750	3.590	4.447
5	toegestane kasgeldlimiet (1)		10.519	10.519	10.519	10.519

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gericht op het beheersen en eventueel voorkomen van risico's. Deze richt zich op de reeds afgesloten langlopende leningen. Het risico bestaat namelijk dat op enig moment veel herfinanciering moet plaatsvinden tegen een veel hogere rente. In de Wet Fido zijn normen gesteld om risico's te bewaken. De renterisiconorm houdt in dat het totaal aan renteherzieningen en aflossingen in een jaar niet hoger mag zijn dan 20% van het begrotingstotaal. In de onderstaande tabel is te zien dat in 2017 de renterisiconorm niet wordt overschreden.

No	Omschrijving	Begroting 2017	Jaarrekening 2017	2018	2019	2020
1	Renteherzieningen				1.200	
2	Aflossingen	8.145	6.983	7.483	6.885	6.687
3	Renterisico (1+2)	8.145	6.983	7.483	8.085	6.687
4	Renterisiconorm (4a*4b)	24.750	24.750	26.041	25.346	25.200
4a	Begrotingstotaal	123.750	123.750	130.203	126.730	125.998
4b	Percentage	20%	20%	20%	20%	20%
5	Ruimte onder de renterisiconorm	16.605	17.767	18.558	17.261	18.513

EMU-saldo

Met het EMU-saldo wil het rijk de begroting en de jaarrekening van de gemeenten monitoren om te kunnen voldoen aan de afspraken die zijn gemaakt binnen de Economische en Monetaire Unie. Het EMU-saldo van gemeenten is gebaseerd op het kasstelsel en bestaat uit het saldo van alle inkomsten en uitgaven op kasbasis. Dit betekent dus dat investeringen voor het volle bedrag meetellen en dat kosten die ten laste komen van voorzieningen ook ten volle meetellen. Het EMU-saldo voor 2017 (begroting en rekening) komt als volgt uit:

no.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2017	
		Begroting	Rekening
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.569	2.138
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	7.515	6.751
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.840	4.734
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	18.594	11.892
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-
6	Desinvesteringen in (im-)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im-)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	-	-
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken en dergelijke (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	8.502
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	-	-
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	852	994
10	Lasten in verband met transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-
11	Verkoop van effecten:		
	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee
	EMU-saldo (1+2+3-4+5+6-7+8-9-10-11).	-7.523	-7.766

Paragraaf bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

In 2017 lag het accent op de modernisering van de bedrijfsvoering, het flexibel en activiteitgericht werken, het digitaliseren van het werk, het project-, proces- en programmatisch werken en de verdere ontwikkeling van een lerende organisatie (continu verbeteren, competentieontwikkeling, houding/gedrag medewerkers bij burgerinitiatieven).

Bij het organisatieontwikkelingsprogramma 'GroeiTee!' hebben we gewerkt aan de interne bewustwording van onze nieuwe manier van werken. De kern daarvan is: aansluiten bij wat leeft in de samenleving. Dit hebben we samengevat in de slogan: 'Hoe is het mogelijk? Daar gaan we samen voor zitten'. De bewustwording is gericht op het inhoud geven aan de organisatiemissie en de kernwaarden Samenwerken, Vertrouwen en Ondernemen. In mei zijn we gestart met een GroeiTee! festival in de Grote Kerk.

Onderdeel van het GroeiTee! programma is GroeiTee! Talent. Hierin bieden we individuele coaching, teamcoaching en opleidingen/trainingen aan. Met als doel dat medewerkers 'toekomstproof' zijn en in staat zijn te werken volgens onze visie en missie. De boodschap richting de medewerkers luidt: "De ontwikkelingen om ons heen gaan snel, waardoor ons werkveld ook verandert. Bijblijven in je functie of vakgebied is in deze tijd een must. GroeiTee! Talent helpt je om voor jou de juiste aanpak te vinden." Het doel van GMT is het realiseren van een organisatiebreed leer- en ontwikkelaanbod, waarmee individuele medewerkers en teams in hun ontwikkeling gefaciliteerd worden. Dit bestaat uit drie onderdelen:

1. Individuele coaching: een interne coach is het eerste aanspreekpunt voor de medewerkers bij ontwikkelingsvragen en -wensen. In 2017 zijn 26 trajecten afgerond, variërend van een paar gesprekken tot begeleiding naar een andere baan in of buiten de organisatie. Er zijn geen medewerkers in de WW gekomen.
2. Teamcoaching: wanneer bij teams de behoefte bestaat om de teamontwikkeling nadrukkelijk te koppelen aan de te behalen teamdoelen kan gebruik gemaakt worden van teamcoaching. In 2017 zijn meer dan 45 teams begeleid en meer dan 200 Belbinprofielen (persoonlijkheidsprofielen) opgesteld. Vanwege het succes van de teamcoaching zijn we een aantal teamcoaches aan het opleiden om beter aan de vraag te kunnen voldoen.
3. GroeiTee! Academie: intern wordt een gevarieerd aanbod van opleidingen, workshops en trainingen aangeboden via de GroeiTee! Academie.

Vanuit de kernwaarde Vertrouwen en het uitgangspunt 'verantwoordelijkheden laag in de organisatie', hebben we een aantal regels afgeschaft en procedures vereenvoudigd. Een voorbeeld hiervan is het declareren van reiskosten en het zelf verantwoordelijk zijn voor de verlofregistratie.

Control

Het team control is in 2017 gestart met het opstellen van een meerjarig intern controleplan. Dit plan zal begin 2018 worden vastgesteld door het college. In dit plan staat beschreven hoe de gemeente Gooise Meren haar interne beheersorganisatie gedurende een begrotingsjaar zal uitvoeren. Belangrijk element van dit plan zijn de Verbijzonderde Interne Controles (VIC), die worden gebruikt door de accountant bij de controle van de jaarrekening.

Binnen de reguliere planning en controlcyclus is gerapporteerd over het traject Gooise Meren in Balans. Het college heeft 'de evaluatie van het wijkwethouderschap' als onderwerp voor het 213a college-onderzoek aangemerkt. Binnen het team Strategie & Control vindt de uitvoering plaats van dit onderzoek. De uitkomsten worden in het eerste kwartaal van 2018 gepresenteerd aan het college.

Huisvesting

Eind 2017 is het gemeentehuis formeel in gebruik genomen door de organisatie en de inwoners van Gooise Meren. Het nieuwe huisvestingsconcept zorgt ervoor dat we flexibel en activiteitgericht kunnen werken op basis van de afgesproken 0,7 fte/werkplek. Behalve werkplekken met bureaus worden de werkactiviteiten gefaciliteerd met overlegplekken, stilteplekken et cetera. Het gemeentehuis is nu een transparant en laagdrempelig huis van de gemeente geworden.

Informatisering & Automatisering

Om de continuïteit van onze ICT-voorzieningen verder te borgen, is in 2017 met gemeente Hilversum een gezamenlijke ICT-servicedesk ingericht. Tevens is gestart met de aanleg van een glasvezelverbinding tussen beide gemeenten, om elkaar te voorzien van een gedegen uitwijkvoorziening. Met het Masterplan Digitalisering is de bedrijfsvoering verder geautomatiseerd en gedigitaliseerd. Er is onder andere een centrale ontsluiting van de landelijke basisregistraties gerealiseerd, we hebben de beschikking over obliekfoto's, zijn aangesloten op govroom (Wifi-netwerk voor ambtenaren) en hebben de projecten Digitaal Zaakgericht Werken en Digitalisering USD gestart.

Informatiebeveiliging en privacy

De gemeente geeft hoge prioriteit aan het zorgvuldig omgaan met gegevens en in het bijzonder gegevens van inwoners en bedrijven. Het belang van informatiebeveiliging en bescherming van privacy wordt een steeds belangrijker aandachtspunt voor gemeenten.

In 2017 heeft Gooise Meren hierin aanzienlijke vorderingen gemaakt. Na het beleidskader voor informatiebeveiliging in 2016 te hebben vastgesteld is in 2017 een GAP-analyse (nul-meting) op basis van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten) uitgevoerd ten aanzien van informatieveiligheid. Op basis van de resultaten zijn er diverse verbetertrajecten opgezet waaronder i-bewustwording, verantwoordelijkheden/verplichtingen en het IDU (in dienst, doorstroom en uit dienst) proces. Om met informatiebeveiliging zo veel mogelijk 'in control' te komen is gestart met de inrichting van een managementsysteem (ISMS).

De gemeentelijke organisatie is eind 2017 gestart met de ENSIA zelfevaluatie inzake informatieveiligheid. Dit is een nieuwe audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). ENSIA betekent een eenmalige informatieverstrekking over informatieveiligheid aan toezichthouders en een eenmalige IT-audit.

Met de Regio is gezamenlijk een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld en heeft Gooise Meren een Privacy Officer ingehuurd om op privacygebied verbeteringen te realiseren, zoals het voorbereiden van de gemeente op de nieuwe Europese privacywetgeving, de AVG, die op 25 mei 2018 wordt ingevoerd.

Doorontwikkeling afdelingen M&O en USD

De afdeling Samenlevingszaken en Ruimtelijke Ontwikkeling en Beleid zijn in 2017 samengevoegd tot de afdeling Mens & Omgeving. Tijdens deze doorontwikkeling is gekeken naar de opbouw van de afdeling en de taakverdeling. Iedere medewerker is in de nieuwe afdeling geplaatst in de eigen functie. Waar dit nodig bleek, zijn vacatures opengesteld. Deze procedures zijn doorlopen en een aantal functies zijn ingevuld.

Op basis van het Raadsbesluit van 12 juli 2017 zijn bij de Uitvoeringsdienst Sociaal Domein formatie en structuurwijzigingen doorgevoerd. Wijzigingen betreffen een te evalueren managementstructuur, centralisatie van functioneelbeheerfuncties, het vervallen van de functie van ketenregisseur, werken in taakgroepen en het werven van een aantal nieuwe collega's binnen de formatie van de USD (Uitvoeringsdienst Sociaal domein).

Paragraaf Verbonden partijen

Een verbonden partij is een rechtspersoon, waarin de gemeente zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen verhaald kunnen worden op de gemeente. In praktijk is deelname in NV's, BV's, VOF's, CV's en Gemeenschappelijke Regelingen (per definitie) een verbonden partij. Ook stichtingen en (coöperatieve) verenigingen kunnen onder verbonden partijen vallen, als de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Voor de raad is inzicht in de verbonden partijen belangrijk, aangezien het gaat om afwegingen over de taken en activiteiten waartoe de raad de kaders uitzet. Voor het aangaan en onderhouden van contacten met verbonden partijen is het van belang om af te wegen wat de meest doelmatige wijze is om een taak uit te voeren, welke manier de meeste garantie geeft dat de taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente voor ogen staat en hoe er voldoende inhoudelijk en financieel inzicht in het uitvoeren van een taak wordt gekregen. Eventuele financiële risico's van de verbonden partijen zijn meegenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de belangrijkste ontwikkelingen die zich binnen verbonden partijen voordoen. Voor een volledig overzicht van verbonden partijen verwezen we naar de bijlage. De volgende gegevens moeten worden weergegeven:

1. de naam en de vestigingsplaats.
2. het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
3. de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente onderscheidenlijk provincie in de verbonden partij heeft.
4. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar.
5. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

Ontwikkelingen

Regio Gooi en Vechtstreek

Het Algemeen Bestuur en de raden in de regio hebben ingestemd met de nieuwe gemeenschappelijke regeling. Deze regeling maakt een andere governance mogelijk met een integrale rol van het Algemeen Bestuur en een andere stemverhouding (van gewogen stemmen naar one man – one vote). De regeling treedt na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 in werking. Ook op ander vlakken zijn er voorbereidingen getroffen voor nieuwe samenwerkingsvormen. Er zijn plannen gemaakt voor de intensivering van de samenwerking met de RAV Flevoland (Regionale Ambulancevoorziening). Hiermee wordt de ambulancevoorziening minder kwetsbaar. Er is werk gemaakt om het sociaal domein en het veiligheidsdomein te verbinden. Dit krijgt vorm door het Zorg- en Veiligheidshuis onder de Regio te plaatsen. Dit wordt begin 2018 geëffectueerd. Tenslotte heeft in 2017 de overdracht van het regiokantoor plaatsgevonden. Gooise Meren heeft het kantoor verkocht aan de Regio.

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

In 2017 hebben de veiligheidsbesturen van de Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek een intentieverklaring ondertekend voor de verkenning van een fusie van de veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek en de GGD-en.

Stichting Goois Natuurreservaat

Naast gemeente Amsterdam heeft ook provincie Noord-Holland besloten om uit de Samenwerkingsovereenkomst te treden. Dit heeft tot gevolg dat de Gooise gemeenten het financiële gat door de uittreding van Amsterdam en de provincie op termijn moeten opvangen.

Momenteel wordt onderhandeld over de hoogte van de uittreedsom van deze partijen en andere maatregelen die de gevolgen voor de Gooise gemeenten moeten verzachten. Het Goois Natuurreservaat (GNR) kan evenwel haar taken op het gebied van natuur en recreatie uitvoeren en de transitie volgens het beleidsplan uitvoeren.

Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek

In 2017 heeft het Algemeen Bestuur, na uitgebreide voorbereiding, de zogenaamde Kostprijsystematiek (KPS) vastgesteld. Dit vervangt de financieringswijze zoals die tot dusverre werd gehanteerd. Op grond van een lumpsumbijdrage die reeds bij de start van de Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV) per deelnemer is vastgesteld, werden alle ingebrachte taken van de betreffende deelnemer uitgevoerd. In de KPS zijn de prijzen per product vastgesteld, waarbij deelnemers ook bijdragen voor wat zij afnemen. Met ingang van 2018 wordt de financiële bijdrage bepaald aan de hand van de KPS. Voor Gooise Meren betekent dit een financieel voordeel. Voor 2018 betreft dit een voordeel van ruim € 40.000, vanaf 2019 is dat een verdubbeling hiervan. Ook heeft Gooise Meren in 2017 haar takenpakket bij de OFGV verruimd. Met ingang van 1 september 2017 zijn ook de asbesttaken bij de OFGV ondergebracht.

Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.

Gastvrije Randmeren is een samenwerkingsverband van de Randmeren in de vorm van een coöperatieve vereniging. Vanuit deze coöperatie zorgen de gemeenten gelegen aan de Randmeren voor het beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen in de Randmeren. Naast deze taak streeft de coöperatie naar het versterken van de natuurwaarden in het gebied en zet het gebied op de recreatieve kaart via gebiedspromotie.

Als gevolg van een verbeterde waterkwaliteit in het Gooimeer neemt de hoeveelheid waterplanten toe. Op een aantal locaties wordt daardoor het recreatief gebruik van het water gehinderd. In 2017 zijn daarom in opdracht van de Coöperatie Gastvrije Randmeren waterplanten gemaaid. In 2017 heeft de Coöperatie het te maaien areaal incidenteel uitgebreid. Naast deze onderhoudstaak heeft de Coöperatie zich in 2017 gericht op de verdere uitwerking van de (inter-)nationale gebiedspositionering van de Randmeren.

Werkvoorzieningschap Tomingroep

De gemeenschappelijke regeling richt zich van oudsher op het bieden van werk aan mensen met een wsw-dienstverband. In 2017 is de regeling aangepast om de verhouding en de samenwerking binnen het werkvoorzieningsschap af te stemmen op de huidige situatie en de tijdsgeest en op de eisen van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Met de inwerkingtreding van de Participatiewet in 2015 neemt het aantal wsw'ers jaarlijks af. Daarbij heeft de gemeente ook verantwoordelijkheid gekregen voor andere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeenten zetten in op een positie van Tomin als inclusieve werkgever die werkgelegenheid biedt aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (zie Raadsmededeling 312693). Dat vraagt aanpassing van het bedrijfsplan van Tomingroep, waartoe het Algemeen Bestuur in december 2017 opdracht heeft gegeven. Daarbij is het ook wenselijk dat de gemeenten werk voor deze doelgroepen gemakkelijker kunnen investeren bij Tomingroep, wat enige aanpassing van de structuur van de BV vraagt. In december 2017 heeft het Algemeen Bestuur daartoe besloten.

Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)

Talent Primair oefent alle taken en bevoegdheden van het bevoegd gezag uit wat betreft de openbare basisscholen in de gemeenten Gooise Meren, Wijdmeren, Huizen, de BEL-gemeenten en Weesp. Gelet op de beperkte zeggenschap van de gemeenten over het primair onderwijs in combinatie met de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (collegeleden mogen daarin niet langer zitting hebben), hebben de aan de GR-deelnemende gemeenteraden in 2017 besloten om de Gemeenschappelijke Regeling Primair onderwijs op te heffen. Om de regie op de werkzaamheden van de stichting te behouden, is een samenwerkingsovereenkomst aangegaan.

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

Geen bijzonderheden in 2017

Risico's

Regio Gooi en Vechtstreek

Voor de risico's wordt verwezen naar de jaarrekening 2017 van de Regio. In de risicoparagraaf heeft men de risico's uitgebreid toegelicht.

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

Voor de risico's wordt verwezen naar de jaarrekening 2017 van de Veiligheidsregio. Hierin heeft men een uitgebreid risicoprofiel opgesteld.

Stichting Goois Natuurreservaat

Bij faillissement van het GNR zullen de participanten als eigenaren van de stichting de financiële gevolgen voor hun rekening krijgen. Het faillissement kan gevolgen hebben voor het beheer van de natuur en de recreatieve voorzieningen.

Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek

Gooise Meren heeft al haar milieutaken ondergebracht bij de Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV). Op grond van een wettelijke verplichting (Wet VTH) zijn gemeenten verplicht om een groot aantal milieutaken bij een uitvoeringsdienst, in dit geval de OFGV, onder te brengen. Dit zijn de zogenaamde basistaken. Daarnaast staat het gemeenten vrij om ook andere taken bij deze dienst onder te brengen, de zogenaamde plustaken. Gooise Meren heeft zowel basistaken als plustaken op milieugebied bij de OFGV ondergebracht. Bij een eventueel faillissement van de OFGV loopt Gooise Meren het maatschappelijke risico dat milieutaken niet meer uitgevoerd zullen worden. Dit kan ook niet overgenomen worden door eigen medewerkers aangezien er binnen het ambtelijk apparaat geen milieukennis (meer) aanwezig is. Aangezien in ieder geval de wettelijke verplichting bestaat om basistaken bij een uitvoeringsdienst onder te brengen (binnen de eigen regio) zal Gooise Meren, net als de andere partners bij de OFGV, ook financieel moeten ingrijpen om het voortbestaan van de OFGV, en daarmee de uitvoering van de wettelijke milieutaken, te garanderen.

Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)

Een exploitatietekort en/of faillissement is een zorgelijke zaak voor de gemeenten waarin Talent Primair actief is. De gemeenten zijn wettelijk verplicht openbaar onderwijs aan te bieden. De gemeenten hebben er dus groot belang bij dat de scholen met openbaar onderwijs goed worden bestuurd. De Raad van Toezicht als interne toezichthouder en de Regiegroep (portefeuillehouders namens de gemeenteraden binnen het werkgebied van Talent Primair) als externe toezichthouder zien toe op de financiële situatie van Talent Primair.

Tabel: Verbonden partijen

Naam verbonden partij	Vestigingsplaats	Bijdrage
Regio Gooi en Vechtstreek	Bussum	€ 9.204.437
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	Hilversum	€ 3.913.390
Stichting Goois Natuurreservaat	Hilversum	€ 477.693
Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Lelystad	€ 787.504
Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.	Harderwijk	€ 21.524
Werkvoorzieningschap Tomingroep	Hilversum	€ 2.046.750
Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)	Huizen	pm
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Den Haag	pm
Totaal		€ 16.451.298

De specifieke informatie per verbonden partij is opgenomen in de Bijlage Verbonden Partijen.

Paragraaf Grondbeleid

De hoofdlijnen van het grondbeleid

Het grondbeleid omvat de activiteiten en calculaties voor de grondverwerving, toekomstige ontwikkelingen, beheer en uitgifte van de gronden. In de door de gemeenteraad nog vast te stellen nota Grondbeleid zullen de hoofdlijnen voor het beleid worden vastgelegd.

In deze paragraaf wordt rekening gehouden met de uitwerking van de voorstellen van de commissie BBV zoals verwoord in het Rapport Grondexploitaties. De hierin uitgewerkte voorstellen, die leiden tot meer transparantie, eenduidigheid en vermindering van de administratieve lasten, gelden vanaf 1 januari 2016.

Exploitaties

Vanaf 1 januari 2016 kunnen alleen de bouwgronden in exploitatie (BIE) onder de grondexploitaties worden opgenomen. Binnen de gemeente Gooise Meren is een beperkt aantal complexen in exploitatie.

Uitgangspunten grondexploitaties:

- De rente die wordt toegerekend aan de grondexploitaties is 2%.
- De prijzen (zowel lasten als baten) zijn nominaal, zonder indexering.
- Voor de grondexploitaties met negatieve resultaten zijn verliesvoorzieningen getroffen.

Bouwgronden in exploitatie

Roodborstlaan

Doel grondexploitatie	Verkoop kavels en realisering langzaam verkeerontsluiting naar Crailo
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Bussum RV 2012.111
Jaar van start ontwikkeling	2013
Verwacht jaar van afsluiting	2019

Begrote en werkelijke financiële ontwikkeling 2017

Omschrijving (in €)	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Vershil
boekwaarde per 1-1-2017	799.639	799.639	0
lasten 2017	25.993	74.616	48.623
baten 2017	-779.000	-754.417	24.583
boekwaarde per 31-12-2017	46.632	119.838	73.206
Eindresultaat (N)		119.838	

Toelichting:

De grondexploitatie van de herontwikkeling Roodborstlaan 30 (drie villa's en een fietspad naar de nieuwe ontwikkeling Crailo met auto te gast voor de drie aanliggende woningen) is afgesloten. Het nadelig saldo is circa € 120.000 in plaats van € 15.000. Reden is met name dat de provinciale bijdrage in de ontwikkeling van deze locatie voor de ruimtelijke reservering (compensatie grondkosten) en de realisatie van de ontsluiting van Crailo vervalt nu de gemeenten Hilversum, Laren en Gooise Meren Crailo hebben aangekocht. Het fietspad naar Crailo is uiteraard nog steeds nodig. De compensatie van de ruimtelijke reservering (grondkosten) en de aanleg van het fietspad zijn dan ook als kostenpost geborgd in de planontwikkeling Crailo.

Geweststrook Bensdorp

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Bussum RV 2013.016
Jaar van start ontwikkeling	2013
Jaar van afsluiting	2017

Begrote en werkelijke financiële ontwikkeling 2017

Omschrijving (in €)	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Verschil
boekwaarde per 1-1-2017	-357.150	-357.150	0
lasten 2017	115.000	48.283	-66.717
baten 2017	-7.143	-7.143	0
boekwaarde per 31-12-2017	-249.293	-316.010	-66.717
Eindresultaat (V)		316.000	

Toelichting:

Medio 2017 is het project Geweststrook afgerond. Omdat de naastgelegen projectlocatie Bensdorp op zichzelf geen grondexploitatie is voor de gemeente Gooise Meren wordt de grondexploitatie Geweststrook Bensdorp eind 2017 afgesloten. In de grondexploitatie was rekening gehouden met advies- en begeleidingskosten voor Bensdorp in 2018 en 2019. In het eerste voortgangsverslag van 2018 wordt de raad gevraagd deze kosten (totaal circa € 132.000) te dekken uit de Algemene reserve grondexploitatie. Na aftrek van deze kosten bedraagt de bijdrage aan de reserve circa € 184.000. Begroot was een voordelig exploitatie resultaat van circa € 175.000.

MOB-complex / Landgoed Nieuw Cruysbergen (LNC)

Doel grondexploitatie	Het realiseren van een natuurterrein en woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Bussum RV 2013.056
Jaar van start ontwikkeling	2013
Verwacht jaar van afsluiting	2018

Begrote en werkelijke financiële ontwikkeling 2017

Omschrijving (in €)	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Verschil
boekwaarde per 1-1-2017	-596.596	-596.596	0
lasten 2017	350.000	243.080	-106.920
baten 2017	-11.932	-11.932	0
boekwaarde per 31-12-2017	-258.528	-365.448	-106.920
Te verwachten eindresultaat (N)		7.000	

Toelichting:

Met name door de gestegen kosten voor het woonrijp maken is het verwachte eindresultaat met circa € 26.000 gedaald.

Stork-locatie

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	Naarden RV 15.026
Jaar van start ontwikkeling	2009
Verwacht jaar van afsluiting	2020

Begrote en werkelijke financiële ontwikkeling 2017

Omschrijving (in €)	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Verschil
boekwaarde per 1-1-2017	1.265.076	1.265.076	0
lasten 2017	35.302	47.787	12.485
batens 2017			0
boekwaarde per 31-12-2017	1.300.377	1.312.863	12.485
Te verwachten eindresultaat (N)		127.000	

Toelichting:

Het verwachte eindresultaat is circa € 41.000 nadeliger dan begroot door actualisatie van de interne uren voor de jaren 2017 tot met 2019.

Crailo

Doel grondexploitatie	Het realiseren van woningbouw
Raadsbesluit vaststelling exploitatieplan	
Jaar van start ontwikkeling	2017
Verwacht jaar van afsluiting	2029

Begrote en werkelijke financiële ontwikkeling 2017

Omschrijving (in €)	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Verschil
boekwaarde per 1-1-2017	0	0	0
lasten 2017	0	818.340	0
batens 2017			0
boekwaarde per 31-12-2017	0	818.340	818.340
Te verwachten eindresultaat (V)		1.682.000	

Toelichting:

De gepresenteerde lasten betreffen plankosten voor de intergemeentelijke grondexploitatie Crailo.

De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben op 18 december 2017 De

Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo vastgesteld.

Voor de samenwerking zal een gezamenlijke privaatrechtelijke entiteit worden ingericht. De kapitaals-/risicodeelname voor de gemeente Hilversum, Gooise Meren, Laren bedraagt respectievelijk 45%, 45% en 10%. In 2017 was de gemeente Gooise Meren penvoerder voor de voorbereidingskosten. Met ingang van 2018 is de gemeente Hilversum penvoerder tot het moment dat de Gemeenschappelijke Exploitatiemaatschappij (GEM) Crailo een feit is. Nadat in 2018 de GEM is ingericht, worden de gemaakte plankosten ingebracht in de grondexploitatie Crailo.

Financiële positie

De reserve grondexploitatie vormt een buffer voor de financiële fluctuaties en risico's die samenhangen met de grondexploitaties. De verliesvoorzieningen voor de complexen Roodborstlaan, MOB-complex / Landgoed Nieuw Cruysbergen (LNC) en Stork-locatie worden van de reserve grondexploitatie afgeschreven.

Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de programmarekening (inclusief toelichting) en de balans. De onderdelen zijn opgebouwd op basis van de geldende voorschriften. Hierna wordt een korte toelichting gegeven op de verschillende onderdelen.

4.1 Balans

In de jaarrekening presenteren we de balans per 31 december 2017. De balans bestaat uit de bezittingen, vorderingen, liquide middelen (activa) en eigen vermogen en de schulden (passiva).

4.2 Overzicht van baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten toont de betreffende lasten en baten per programma. In het programmaverslag worden ze dan ook per programma gepresenteerd. In het overzicht van baten en lasten staan de totalen per programma in één overzicht. Dit overzicht geeft de cijfers weer uit het programmaverslag 2017, de programmabegroting 2017 en de werkelijke cijfers 2016. De gegevens per programma zijn exclusief eventuele mutaties in de reserves. Die mutaties staan apart vermeld waardoor het resultaat voor en na inzet van reserves gepresenteerd kan worden.

4.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

In de waarderingsgrondslagen staat per onderdeel van de balans aangegeven via welke methode deze is opgenomen en gewaardeerd in de balans. Bij de vaste activa staat een overzicht waarin per soort investering de afschrijvingstermijn wordt vermeld.

4.4 Toelichting op de balans

Bij de toelichting op de balans worden per onderdeel een of meer gedetailleerdere overzichten gepresenteerd, zoals de voorschriften dat vereisen. De toelichting is verdeeld in de vaste en vlottende activa en de vaste en vlottende passiva. Verder is er een verloopoverzicht toegevoegd.

4.5 Toelichting op overzicht van baten en lasten

In de toelichting gaan we in op de incidentele baten en lasten, onvoorziene uitgaven en begrotingsrechtmatigheid. Tot slot hebben we een verplicht onderdeel opgenomen over topinkomens.

4.6 SISA verantwoording

Tot de bijlagen behoort ook de SISA verantwoordinginformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking SiSa.

4.1 Balans per 31 december 2017

Activa (x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2017
Vaste Activa		
Materiele Vaste Activa	€ 162.014	€ 161.502
▪ Investerings met een economisch nut	€ 90.253	€ 88.034
▪ Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	€ 44.850	€ 46.272
▪ Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een Maatschappelijk Nut	€ 26.911	€ 27.196
Financiële vaste activa	€ 25.578	€ 25.479
▪ Kapitaalverstrekkingen aan:		
▪ Deelnemingen	€ 257	€ 252
▪ Overige langlopende leningen	€ 199	€ 188
▪ Overige uitzettingen met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer	€ 25.122	€ 25.039
Totaal Vaste Activa	€ 187.592	€ 186.981
Vlottende Activa		
Voorraden	€ 1.025	€ 1.647
▪ Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	€ 1.016	€ 1.638
▪ Gereed product en handelsgoederen	€ 9	€ 9
Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar	€ 14.502	€ 16.446
▪ Vorderingen op openbare lichamen	€ 7.704	€ 8.775
▪ Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar	€ 500	€ 0
▪ Overige vorderingen	€ 6.298	€ 7.671
Liquide Middelen	€ 52	€ 12
▪ Kassaldi	€ 7	€ 9
▪ Banksaldi	€ 45	€ 3
Overlopende Activa	€ 5.733	€ 4.206
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
▪ Nog te ontvangen bedragen van Europese overheidslichamen		€ 0
▪ Nog te ontvangen bedragen van het Rijk	€ 466	€ 71
▪ Nog te ontvangen bedragen van Overige Nederlandse overheidslichamen	€ 1.140	€ 749
▪ Overige nog te ontvangen voorschotbedragen	€ 4.086	€ 3.262
▪ Overige vooruitbetaalde bedragen	€ 41	€ 124
Totaal Vlottende Activa	€ 21.311	€ 22.311
Totaal Activa	€ 208.903	€ 209.293
Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat	€ 7	€ 7

Passiva (x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2017
Vaste Passiva		
Eigen Vermogen	€ 57.279	€ 52.470
▪ Algemene reserve	€ 18.669	€ 18.888
▪ Bestemmingsreserves	€ 33.131	€ 28.726
▪ Resultaat	€ 5.479	€ 0
▪ Gerealiseerd resultaat lopend boekjaar	€ 0	€ 4.856
Voorzieningen	€ 26.588	€ 23.635
▪ Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 10.647	€ 8.330
▪ Onderhoudsegalisatievoorzieningen	€ 5.131	€ 7.053
▪ Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	€ 10.811	€ 8.253
Vaste Schulden met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer	€ 98.932	€ 103.440
▪ Onderhandse leningen van:		
▪ Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 83.859	€ 88.377
▪ Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	€ 15.000	€ 15.000
▪ Waarborgfondsen	€ 73	€ 63
Totaal Vaste Passiva	€ 182.798	€ 179.545
Vlottende Passiva		
Netto - Vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan 1 jaar	€ 15.736	€ 12.764
▪ Overige kasgeldleningen	€ 3.000	€ 0
▪ Banksaldi	€ 3.515	€ 1.896
▪ Overige schulden	€ 9.221	€ 10.868
Overlopende Passiva	€ 10.369	€ 16.984
▪ Nog te betalen bedragen	€ 7.181	€ 14.519
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van:		
▪ Vooruit ontvangen bedragen van het Rijk	€ 1.010	€ 1.217
▪ Vooruit ontvangen bedragen overige Nederlandse overheidslichamen	€ 2.009	€ 996
▪ Overige vooruit ontvangen bedragen	€ 169	€ 252
Totaal Vlottende Passiva	€ 26.105	€ 29.748
Totaal Passiva	€ 208.903	€ 209.293
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	€ 151.100.250	€ 131.889.987

4.2 Overzicht van baten en lasten

In de financiële rekening vindt u de lasten en baten van de programma's 1 tot en met 8 en de algemene baten en lasten. In de tabel ziet u als saldo het resultaat voor en na de bestemming van de reserves.

Financiële Recapitulatie Programma's (bedragen x €1.000)	Lasten/ Baten	Realisatie 2016	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017	Verschil (Bedrag) 2017	V/N (V=Voordeel N=Nadeel)
Inwoners en Bestuur	L	10.013	5.415	5.814	5.998	-184	N
	B	-2.437	-1.431	-1.429	-2.023	594	V
Resultaat voor Bestemming		7.577	3.984	4.385	3.975	410	V
Veiligheid	L	5.451	5.156	6.625	6.684	-59	N
	B	-94	-129	-99	-231	132	V
Resultaat voor Bestemming		5.358	5.027	6.526	6.453	73	V
Openbare ruimte en verkeer	L	10.050	9.260	9.333	9.154	179	V
	B	-3.566	-2.948	-3.047	-3.084	37	V
Resultaat voor Bestemming		6.484	6.312	6.286	6.070	216	V
Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme	L	17.243	10.903	30.283	28.160	2.123	V
	B	-14.531	-6.883	-19.905	-19.103	-801	N
Resultaat voor Bestemming		2.712	4.020	10.378	9.056	1.322	V
Duurzaamheid en Water	L	18.945	15.773	16.782	16.379	403	V
	B	-13.996	-13.086	-14.134	-13.334	-800	N
Resultaat voor Bestemming		4.949	2.687	2.648	3.045	-397	N
Werk en inkomen	L	22.553	19.436	20.685	21.541	-856	N
	B	-11.951	-12.908	-11.963	-12.326	363	V
Resultaat voor Bestemming		10.602	6.528	8.722	9.215	-493	N
Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd	L	36.145	38.728	37.578	34.153	3.425	V
	B	-7.190	-7.531	-6.683	-7.329	645	V
Resultaat voor Bestemming		28.955	31.197	30.894	26.824	4.071	V
Sport, Cultuur en Recreatie	L	6.546	6.160	6.490	6.132	358	V
	B	-487	-771	-671	-313	-358	N
Resultaat voor Bestemming		6.059	5.388	5.819	5.819	0	V
Algemene dekkingsmiddelen	L	3.060	1.326	2.541	2.568	-27	N
	B	-80.769	-77.369	-85.691	-85.857	166	V
Resultaat voor Bestemming		-77.709	-76.044	-83.150	-83.289	139	V
Overhead	L	0	12.878	16.108	12.540	3.569	V
	B	0	-24	-193	-378	185	V
Resultaat voor Bestemming		0	12.854	15.916	12.162	3.754	V
Totaal Lasten	L	130.007	125.035	152.239	143.308	8.931	V
Totaal Baten	B	-135.022	-123.081	-143.815	-143.978	163	V
Gerealiseerd Resultaat voor Bestemming		-5.014	1.954	8.423	-670	9.093	V
Toevoegingen in reserves	L	10.766	6.417	7.572	7.237	335	V
Onttrekkingen reserves	B	-11.230	-8.371	-15.995	-11.422	-4.573	N
Gerealiseerd Resultaat na Bestemming		-5.479	0	0	-4.856	4.856	V

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	L	0	0	7
	B	0	0	0
Totaal		0	0	7

Onvoorzien

Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Lasten/ Baten	Primitieve Begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Onvoorzien	L	50	50	0
	B	0	0	0
Totaal		50	50	0

Van de post onvoorzien is in 2017 geen gebruik gemaakt.

4.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening 2017 is opgemaakt met inachtneming van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden. Is dat anders dan staat dat bij het desbetreffende balanshoofd.

Voor de jaarrekening hanteren wij het baten- en lastenstelsel, waarbij uitgaven en ontvangsten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden alleen meegenomen als zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Dit stelsel maakt het mogelijk om de integrale (= allesomvattende) kosten en opbrengsten af te leiden uit de administratie. Dat resulteert in een doelmatiger beheer.

Dividendopbrengsten van deelnemingen gelden als baat op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten vallen in principe onder het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Door het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden door aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moeten we bijvoorbeeld denken aan componenten als ziektekostenpremie voor gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Balans

Vaste Activa

Materiële vaste activa

In de balans worden, zoals artikel 35 BBV aangeeft, onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- investeringen met een economisch nut
- investeringen met een economisch nut, waarvoor om de kosten te drukken een heffing kan plaatsvinden
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Bij de materiële vaste activa staat vermeld welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de boekwaarde. Dat is de verkrijgingprijs met aftrek van eventuele investeringsbijdragen en de cumulatieve afschrijvingen. De geschatte levensduur vormt de basis voor de afschrijvingen.

Gronden en terreinen vallen niet onder afschrijvingen.

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (in dit geval de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening gold).

Afschrijven

De afschrijving van de geactiveerde kosten voor een bepaald actief begint in het jaar dat volgt op het jaar waarin het actief in gebruik werd genomen.

Afschrijftermijnen

De afschrijvingsbedragen van de vóór 2016 gerealiseerde investeringen zijn gebaseerd op de afschrijftermijnen zoals vermeld staan in de financiële verordeningen van de voormalige gemeenten Bussum, Naarden en Muiden. Voor investeringen in 2017 is de termijn van afschrijving bij de aanvraag van de investering gemotiveerd en vastgelegd. De verwachte levensduur speelt daar uiteraard een rol bij.

Financiële vaste activa

Op grond van artikel 36 BBV vallen onder financiële activa:

- de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen
- verstrekte langlopende leningen aan deelnemingen, woningbouwcorporaties en overige verbonden partijen
- overige langlopende leningen
- overige uitzettingen (verstrekkingen) met een looptijd langer dan een jaar
- bijdragen aan activa die eigendom van derden zijn.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen uitstaande geldleningen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Mocht de waarde van de aandelen onverhoopt structureel tot onder de verkrijgingprijs dalen, dan vindt afwaardering plaats.

Is afwaardering van financiële activa noodzakelijk dan staat het verschil in één keer als een last in de rekening van lasten en baten.

Vlottende activa

Vorraden

Bouwgronden die nog niet in de exploitatie zijn opgenomen staan gewaardeerd of tegen de verkrijgingprijs of tegen een lagere marktwaarde.

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Bouwgronden in exploitatie die als onderhanden werken zijn opgenomen, worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel tegen de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die daar rechtstreeks aan kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Ook een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten vallen onder de vervaardigingsprijs. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als de realisatie daarvan als voldoende betrouwbaar wordt gezien. Als daar geen sprake van is, worden de verkoopopbrengsten volledig afgetrokken van de vervaardigingskosten.

Gereed gekomen producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of als de marktwaarde lager uitvalt dan de kostprijs tegen de marktwaarde. Dat laatste doet zich vooral voor bij incurante voorraden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Mocht de vordering niet inbaar blijken dan is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt op basis van de geschatte kans de vordering alsnog te innen statistisch vastgesteld.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa staan tegen de nominale waarde vermeld.

Vaste passiva

Ook de vaste passiva zijn opgenomen voor nominale waarde, tenzij dit bij het desbetreffende balanshoofd anders staat vermeld.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen vallen ook de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Reserves

In het BBV staan reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen mogen worden beschouwd en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De gemeenteraad beslist over de noodzakelijke omvang van de reserves. Daarom worden de reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kennen bestemmingsreserves op het eind van het verslagjaar geen negatieve stand. Krijgt een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de verplichting in kwestie of als dat zich voordoet het voorspelbare verlies. Hierop bestaat één uitzondering, namelijk de voorziening wachtgeld. Deze wordt bijgehouden op contante waarde. De egalisatievoorzieningen voor onderhoud zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen. Daarbij houden we rekening met de kwaliteitseisen die daarvoor zijn geformuleerd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen - opgenomen in het jaarverslag - wordt het beleid daarover uiteengezet.

Vaste schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Gedane aflossingen zijn daarvan afgetrokken. De vaste schulden hebben een rente-typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva staan tegen de nominale waarde vermeld.

Overlopende passiva

Ook de nog te betalen bedragen, nog te besteden specifieke uitkeringen en de overige vooruit ontvangen bedragen zijn opgenomen voor de nominale waarden.

Borg- en garantstellingen

Als de gemeente leningen waarborgt, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten - buiten de balanstelling - per einde boekjaar opgenomen.

4.4 Toelichting op de balans

4.4.1 Toelichting op de activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Overzicht onderdelen materiële vaste activa (x € 1.000)	1-1-2017	31-12-2017
Gronden uitgegeven in erfpacht	387	377
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	44.850	46.272
Overige investeringen met een economisch nut	89.866	87.657
Totaal investeringen economisch nut	135.103	134.306
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	26.911	27.196
Totaal	162.014	161.502

Overzicht investeringen met een economisch nut waarvoor om de kosten te verminderen een heffing kan worden geheven:

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Investering en	Des-investering en	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	43.821	2.555	0	1.098	0	0	45.279
Vervoermiddelen	32	0	0	5	0	0	27
Machines, apparaten en installaties	85	22	0	15	0	0	71
Overige materiele vaste activa	911	0	0	38	0	0	896
Totaal	44.850	2.578	0	1.155	0	0	46.272

In 2017 is er voor € 2,5 miljoen geïnvesteerd. Hiervan bestaat het grootste gedeelte uit investeringsprojecten. Voor de meeste daarvan zijn subsidies ontvangen, onder andere van de Provincie Noord-Holland. Deze investeringsprojecten zijn met een subsidie van € 610.000 verminderd. Hieronder een opsomming van de grootste projecten.

<u>Projectnaam</u>	<u>Uitgaven</u>	<u>Subsidie</u>
Project Thijsssepark Keverdijk	€ 832.499	
Project Muiden Noord west	€ 1.442.497	€ 323.075
Project Westereng deelplan 5	€ 209.088	€ 76.959
Project Meerweg Karnemelkersloot	€ 614.307	€ 160.857

Overzicht overige Investerings met een economisch nut:

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Investerings	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden uitgegeven in erfpacht	387	0	0	0	10	0	377
Gronden en terreinen	6.361	8.502	0	0	0	0	14.863
Woonruimten	255	0	0	25	0	0	230
Bedrijfsgebouwen	73.791	7.092	0	7.679	9.854	0	63.350
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.192	324	0	577	0	0	5.939
Vervoermiddelen	506	0	0	103	0	0	403
Machines, apparaten en installaties	1.039	483	0	286	0	0	1.236
Overige materiele vaste activa	1.722	192	0	278	0	0	1.636
Totaal	90.253	16.593	0	8.948	9.864	0	88.034

Toelichting

Volgens artikel 63 lid 3 van de BBV moet melding worden gemaakt van investeringen waaraan rente wordt toegevoegd. Deze situatie heeft zich niet voorgedaan.

Toelichting grootste/belangrijkste investeringen:

In 2017 is door de gemeente, samen met de gemeenten Hilversum en Laren, grond aangekocht van de Provincie Noord-Holland voor de gebiedsontwikkeling Crailo. Het aandeel van Gooise Meren in deze samenwerking bedraagt € 8,5 miljoen. De investeringen in bedrijfsgebouwen betreffen vooral de verbouwing van het gemeentehuis te Bussum (€ 4,8 miljoen.), de verbouwing van het Jan Ligthart Centrum/(Sherpa) (€ 465.000), de verbouwing van Breeduit (€ 440.000) en het Integraal Kindcentrum Muiden (€ 730.000). Een overzicht van alle lopende investeringen vindt u in bijlage 1.

Overzicht van investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut:

(x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2017
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	26.911	1.309	0	993	152	0	27.196
Totaal	26.911	1.309	0	993	152	0	27.196

Toelichting

In 2017 is geïnvesteerd in diverse herinrichtingen voor in totaal € 1,3 miljoen. Hiertegenover staan subsidies van de Provincie Noord-Holland. Hieronder een opsomming van de grootste investeringen.

<u>Projectnaam</u>	<u>Uitgaven</u>	<u>Subsidie</u>
Herinrichting Muiden Noord West	€ 547.784	€ 122.687
Project Meerweg Karnemelkersloot	€ 230.580	€ 60.378
Vervanging brug Oud Blaricummerweg	€ 110.088	€ -
Project Verder met de Vesting	€ 164.719	€ 109.089
Havenstraat	€ 100.979	€ -

Financiële vaste activa

Overzicht financiële vaste activa (x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2017	Toename	Aflossingen	Afschrijvingen	Afwaardering duurzame waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalvestrekkingen aan:						
▪ Deelnemingen	257	0	6	0	0	252
Overige langlopende leningen	199	0	11	0	0	188
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	25.122	377	459	0	0	25.039
Totaal	25.578	377	476	0	0	25.479

Voorraden

Overzicht opgenomen voorraden (x € 1.000)	1-1-2017	31-12-2017
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.016	1.638
Gereed product en handelsgoederen	9	9
Totaal	1.025	1.647

Gereed product en handelsgoederen

Dit betreft de voorraad eigen verklaringen van het Centraal Bureau Rijvaardigheid

Onderhanden werk, Bouwgronden in exploitatie

Bouwgronden in exploitatie (in €)	Roodborstlaan afgesloten	Geweststrook afgesloten	Landgoed Nieuw Cruysbergen	Stork- locatie	Crailo
<i>Boekwaarde 01-01-2017</i>	800	-357	-597	1.265	-
<i>Verliesvoorziening</i>	-15			-79	
Boekwaarde 01-01-2017, incl. verliesvoorziening	785	-357	-597	1.186	-
Investerings en overige vermeerderingen:					
▪ Bouwrijp maken					
▪ Rentekosten	16	-7	-12	25	
▪ Overige bestedingen	58	48	243	23	818
▪ Bij resultaatbestemming storten in Algemene Reserve Grondexploitatie		316			
Opbrengsten (verminderingen)					
▪ Verkopen	-727				
▪ Overige opbrengsten	-27				
▪ Bij resultaatbestemming onttrekken uit Algemene Reserve Grondexploitatie	-120				
▪ Winst uitname					
Mutaties in verliesvoorziening	15	0	-7	-41	0
<i>Boekwaarde 31-12-2017</i>	0	0	-366	1.313	818
<i>Verliesvoorziening</i>	0	0	-7	-120	-

Boekwaarde 31-12-2017, incl. verliesvoorziening	0	0	-373	1.193	818
Nog te verwachten kosten:					
▪ Bouwrijp maken					
▪ Rentekosten			-7	82	
▪ Overige bestedingen			380	50	
Nog te verwachten opbrengsten:					
▪ Verkopen				-1.318	
▪ Overige opbrengsten					
Verwacht eindresultaat (voor/nadeel)	0	0	7	127	pm

Toelichting

Om te bepalen met welke verliesvoorzieningen voor de lopende grondexploitaties we te maken krijgen, zijn we uitgegaan van de contante waarde van de toekomstige baten en lasten. Van de bouwgronden in exploitatie zijn er twee in 2017 afgesloten. De gebiedsontwikkeling Crailo, een gezamenlijk project met de gemeenten Hilversum en Laren, is in 2017 toegevoegd. Voor Landgoed Nieuw Cruysbergen en de Storklocatie verwachten we negatieve eindresultaten. Om deze verliezen te dekken is een voorziening in het leven geroepen. Deze zijn in bovenstaande tabel verwerkt. Voor een verdere toelichting verwijzen we u graag naar paragraaf Grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of minder

Overzicht Uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of minder (x € 1.000)	Balanswaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	7.704	8.775	0	8.775
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	500	0	0	0
Overige vorderingen:				
Debiteuren	5.349	7.900	-2.842	5.059
Overige vorderingen	949	2.612	0	2.612
Totaal	14.502	19.288	0	16.446

De post debiteuren is als volgt opgebouwd:

Privaat rechtelijk

Vordering

€ 3.324.935

Publiek rechtelijk

€ 1.094.819

Sociale zaken Terugvordering en verhaal

€ 3.480.681

Voorz. Dub debiteuren

-€ 399.829

-€ 324.797

-€ 2.116.943

Liquide middelen

Overzicht liquide middelen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017
Kassaldi	7	9
Bank saldi	45	3
Totaal	52	12

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden hun liquide middelen, als die een gemeentegerelateerde norm overstijgen, onder moeten brengen bij het ministerie van Financiën. Dit gebeurt in de vorm van een rekening-courant, zoals bij een bank. De genoemde norm is ingesteld op 0,75% van het begrotingstotaal en was voor 2017 € 928.125. De gemeente zou dus gemiddeld per kwartaal niet meer dan € 928.125 positief mogen staan op alle bankrekeningen samen. Onderstaand overzicht laat zien dat wij voor elk kwartaal in 2017 onder dit drempelbedrag bleven.

Drempelbedrag schatkistbankieren (x € 1.000)	1 ^e kwartaal 2017	2 ^e kwartaal 2017	3 ^e kwartaal 2017	4 ^e kwartaal 2017
1. Gemiddeld buiten de schatkist	504	359	369	142
2. Drempelbedrag	928	928	928	928
3. Ruimte onder het drempelbedrag (2-1)	425	569	559	787
4. Overschrijding van het drempelbedrag				

Overlopende activa

Overlopende activa gerubriceerd (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
▪ het Rijk	466	71
▪ overige Nederlandse overheidslichamen	1.140	749
Overige nog te ontvangen voorschotbedragen	4.086	3.262
Overige vooruitbetaalde bedragen	41	124
Totaal	5.733	4.206

Toelichting

De vooruit ontvangen bedragen van het Rijk en overige Nederlandse overheidsinstanties betreffen subsidies om de kosten voor meer andere investeringsprojecten te dekken. In onderstaand overzicht staat per subsidie het verloop ervan in 2017. Deze bedragen moeten nog ontvangen worden. De kosten voor het project zijn hiervoor al gemaakt.

Verloopoverzicht van in 2017 nog te ontvangen voorschotten van EU, Rijk en Provincies

Overzicht van de in de balans opgenomen voorschotbedragen (x € 1.000) die we nog van Europese en Nederlandse overheidsinstanties moeten ontvangen.

Subsidienummer (x € 1.000)	Beschrijving	Saldo per 31-12-2016	Toevoegingen 2017	Ontvangen 2017	Saldo per 31-12-2017
het Rijk:					
BSK-2012/217796	Railscherm Uitvoering (2015/2016)	464	10		474
869975/879883	Verder met de Vesting Muiden, herstel vestingwallen fase 1	0	-308	132	-176
1044295	BRIM 2013 Verder met de Vesting	0	-46		-46
1043314	BRIM 2013 Verder met de Vesting	0	-28		-28
1038244	Kerk Muiden	3		-3	0
Overige Nederlandse overheidslichamen:					
247751/367031	Veldheimer/Botweg	4			4
792353/832414	Muiden Noord-West	14	-14		0
2011/14885	Toegankelijkheid bushaltes station Naarden-Bussum	15	-15		0
473716/603341	Verkeersmaatregelen Oranje Nassapark	55			55
	Uitwateringskanaal	69	-69		0
247763/367156 Provincie Noord Holland	Westereng Deelplan 4	248	-248		0
472376/599278 Provincie Noord Holland	Meerweg	146	227		373
473701/604775-630869	Thijssepark	331	-265		66
472375/599220 Provincie Noord Holland	Westereng Deelplan 5	258	227	-86	399
992379/1003333	Verb.Vesting Stadzicht	0		300	-300
Totaal		1.607			821

4.4.2 Toelichting op de passiva

Vaste passiva

Reserves en voorzieningen

Een groot deel van het vermogen van de gemeente bestaat uit reserves en voorzieningen. Het verschil zit hier in: reserves maken deel uit van het eigen vermogen dat in principe vrij besteedbaar is; voorzieningen daarentegen behoren tot het vreemd vermogen dat met het oog op reële risico's of equalisatie van onvermijdelijk kosten is gevormd. Bijvoorbeeld groot onderhoud of verplichtingen.

Reserves

Samen met het saldo van rekening van baten en lasten vormen de reserves het eigen vermogen van de gemeente. Het totaal van het eigen vermogen bedroeg eind 2017 afgerond € 52 miljoen, onderverdeeld als volgt:

Het eigen vermogen van de gemeente Gooise Meren (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017
Algemene Reserves	18.669	18.888
Bestemmingsreserves	33.131	28.726
Resultaat na bestemming	5.479	4.856
Totaal	57.279	52.470

Overzicht verloop reserves:

Reserves (x € 1.000)	Saldo 31-12- 2016	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering	Resultaat bestemming		Saldo 31-12- 2017
					Toevoeging	Onttrekking	
Algemene Reserve	18.669	1.602	5.342	0	3.960	0	18.888
Totaal Algemene reserve	18.669	1.602	5.342	0	3.960	0	18.888
Bestemmingsreserves:							0
Algemene reserve Grondexploitatie	5.418	27	0	0	0	0	5.445
Reserve Sociaal Domein	4.394	0	2.329	0	0	0	2.065
Reserve uitbreiding sportvoorzieningen	1.693	0	173	0	0	0	1.520
Reserve Godelinde/Kinderrijk	8.854	0	0	0	0	0	8.854
Reserve exploitatie Gewestkantoor	719	0	219	0	0	0	499
Reserve Grote projecten Muiden	3.437	132	1.030	0	0	0	2.539
Bovenwijkse voorzieningen	211	0	188	0	880	0	904
Reserve wegen	2.951	380	9	0	0	0	3.321
Reserve bruggen	219	0	0	0	0	0	219
Reserve grondwater Masterplan 't Gooi	107	0	21	0	0	0	86
Reserve Scapinoterrein	2.179	0	0	0	0	0	2.179
Reserve exploitatie gebouwen	632	256	680	0	0	0	209
Onderwijsachterstandenbeleid	202	0	0	0	0	0	202
Egalisatiereserve Primair	44	0	2	0	0	0	42
Exploitatie begraafplaatsen	159	0	0	0	0	0	159
Exploitatie markten	51	0	6	0	0	0	46
Reserve Tijdelijke tekorten Wabo	63	0	0	0	0	0	63
Reserve Groen beleidsplan	130	0	0	0	0	0	130
Reserve groot onderhoud de Zandzee	1.349	0	0	0	0	1.349	0
Reserve Buurtsportcoaches	319	0	73	0	0	0	246
Totaal bestemmingsreserves	33.131	795	4.731	0	880	1.349	28.726
Totaal reserves	51.800	2.397	10.073	0	4.840	1.349	47.614

Hieronder lichten we de reden van elke reserve toe

Naam	Algemene Reserve
Aard	Algemene reserve
Reden	Bedoeld voor het opvangen van tegenvallers en het afdekken van de risico's.

Naam	Algemene reserve grondexploitatie
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Gecreëerd voor het realiseren van toekomstige grondexploitaties. Eventuele winsten en verliezen worden in principe met deze reserve verrekend.

Naam	Reserve Sociaal domein
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is ingesteld om de voorbereidingskosten van de decentralisaties te dekken.

Naam	Reserve Uitbreiding Sportvoorzieningen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ingesteld om de investeringen te dekken van de kapitaallasten voor de optimalisatie en uitbreiding van de sportvoorzieningen in Naarden.

Naam	Reserve Godelinde/Keverdijk
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Gecreëerd om de investeringen te dekken van de kapitaallasten voor de Keverdijk en de Godelindeschool in Naarden.

Naam	Reserve Gewestkantoor
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ingesteld om in het eerste jaar de tekorten op de exploitatie van het regiokantoor te Bussum te dekken.

Naam	Reserve Grote projecten Muiden
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor de financiële voor- en nadelen van de projecten van het projectbureau. Hierdoor wordt de reguliere begroting van de gemeente niet beïnvloed door zaken die het projectbureau betreffen.

Naam	Reserve Bovenwijkse voorzieningen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ingesteld nadat op grond van de VOK door KNSF € 1.100.000 aan Gemeente Gooise Meren is betaald voor bovenwijkse voorzieningen. Dit in verband met de ontwikkeling van De Krijgsman, zoals het verplaatsen van volkstuinen en de aanleg toegangsweg en brug.

Naam	Reserve Wegen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van de jaarlijkse onderhoudslasten wegen. Omdat we in afwachting zijn van een onderbouwd meerjarenonderhoudsplan, kon daarvoor geen voorziening worden gevormd.

Naam	Reserve Bruggen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Gecreëerd om de komende jaren achterstallig onderhoud/renovatie en groot onderhoud aan bruggen in Muiden te kunnen uitvoeren.

Naam	Reserve Grondwater Masterplan 't Gooi
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bestemd voor dekking van de kosten van het regionaal convenant aanpak bodemwaterproblematiek Bussum

Naam	Reserve Scapinoterrein
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ingesteld voor de realisatie van de ontwikkeling van het Scapinoterrein Bussum

Naam	Reserve Exploitatie Gebouwen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van de jaarlijkse onderhoudslasten gebouwen. Omdat we in afwachting zijn van een onderbouwd meerjarenonderhoudsplan, kon daarvoor geen voorziening worden gevormd.

Naam	Reserve Onderwijsachterstandenbeleid
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bedoeld voor het egaliseren van de jaarlijkse uitgaven in het kader van het meerjarenbeleid.

Naam	Egalisatiereserve Primair
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bedoeld om de rentekosten van een renteloze lening te dekken. Deze lening maakt de continuering mogelijk van de stichting voor openbaar onderwijs, Talent Primair, Naarden

Naam	Reserve exploitatie begraafplaatsen
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bestemd om de eventuele exploitatiesaldi van de begraafplaatsen te egaliseren

Naam	Reserve exploitatie markten
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Ingesteld voor de egalisatie van eventuele exploitatiesaldi van markt Bussum

Naam	Reserve Tijdelijke tekorten Wabo
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bestemd om eventuele exploitatiesaldi van WABO Bussum te egaliseren

Naam	Reserve Groen Beleidsplan
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bedoeld om de komende jaren de kwaliteit van het openbaar groen in de gemeente Muiden te verbeteren.

Naam	Reserve Buurtsportcoaches
Aard	Bestemmingsreserve
Reden	Bestemd voor het verder ontwikkelen van de rol van buurtsportcoaches en daaraan verbonden activiteiten om een gezonde leefomgeving te creëren en te stimuleren.

Voorzieningen

Financiële voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden gevormd om reële risico's, egalisatie van tarieven of onvermijdelijke kosten te dekken. Bijvoorbeeld groot onderhoud of verplichtingen.

Voorzieningen (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.647	8.330
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	5.131	7.053
Door derden beklemd middelen met een specifieke aanwendingsrichting	10.811	8.253
Totaal	26.588	23.635

Overzicht verloop voorzieningen

Voorzieningen (x € 1.000)	Saldo 31-12- 2016	Toevoeging	Onttrekking	Resultaat bestemming		Saldo 31-12- 2017
				Toevoeging	Onttrekking	
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:						
Voorziening wachtgeld en pensioenen	6.531	397	913	0	0	6.015
Voorziening Personele kosten	2.531	0	1.790	0	0	741
Afkoop onderhoud graven	1.451	93	116	0	0	1.428
Spaarpremies hypotheek ambtenaren	134	11	0	0	0	145
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.647	501	2.818	0	0	8.330
Onderhoudsegalisatievoorzieningen:						
Voorziening onderhoud wegen	1.353	882	607	0	0	1.628
Voorziening onderhoud Kunstwerken	1.024	0	125	0	0	898
Voorziening onderhoud gebouwen	1.336	151	23	0	0	1.464
Voorziening onderhoud gebouwen begraafplaats	50	24	0	0	0	74
Voorziening groot onderhoud Breeduit	479	80	0	0	0	559
Voorziening onderhoud schoolgebouwen	122	119	0	0	0	241
Voorziening onderhoud Sport	767	111	250	0	0	628
Voorziening onderhoud Zwembad	0	278	-64	1.349	330	1.361
Voorziening groenbeheer LNC	0	0	53	254	0	201
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen	5.131	1.643	994	1.604	330	7.053
Door derden beklemd middelen met een specifieke aanwendingsrichting:						
Egalisatie rioolheffing	8.775	619	3.073	0	0	6.322
Egalisatie afvalstoffenheffing	1.939	405	496	0	0	1.847
Egalisatie sociale recherche	96	8	6	0	0	99
Spieringbrug	0	0	15	0	0	-15
Totaal door derden beklemd middelen met een specifieke aanwendingsrichting	10.811	1.032	3.590	0	0	8.253
Totaal voorzieningen	26.588	3.175	7.402	1.604	330	23.635

Naam	Voorziening Wachtgeld Verplichtingen
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Bedoeld om wachtgeldverplichtingen van voormalig personeel en wethouders te bekostigen, evenals de pensioenen van wethouders

Naam	Voorziening Personele kosten
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Ingesteld om wachtgeldverplichtingen van voormalig personeel en de financiële gevolgen van sociaal plan te bekostigen

Naam	Voorziening afkoopsommen begraafrechten
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Deze voorziening is ingesteld om de lasten en baten te egaliseren voor het onderhoud aan graven waarvoor een afkoopsum is ontvangen.

Naam	Voorziening spaarpremies hypotheek en ambtenaren
Aard	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's
Reden	Deze voorziening is ingesteld om de uitkering van het benodigde kapitaal zeker te stellen. De deelnemers in de regeling zijn daardoor gegarandeerd van de aflossing van de hypotheek aan het eind van de looptijd

Naam	Diverse onderhoudsvoorzieningen
Aard	Onderhoudsvoorzieningen
Reden	Ingesteld voor het egaliseren van de jaarlijkse onderhoudslasten van het (groot) onderhoud van (buiten-)onderwijs, zwembad, Breeduit, wegen, kunstwerken, gebouwen, gebouwen begraafplaats en sport

Naam	Egalisatievoorzieningen rioolheffing en afvalstoffenheffing
Aard	Door derden beklemde middelen voor een specifieke aanwending
Reden	Bestemd voor de egalisatie van lasten in relatie tot de daarvoor ingestelde heffing of leges

Naam	Egalisatievoorziening Sociale recherche
Aard	Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwending
Reden	Met het doel incidentele investeringsuitgaven te egaliseren

Naam	Spieringbrug
Aard	Onderhoudsvoorziening
Reden	Voor het onderhoud voor de eerste 10 jaar aan de Spieringbrug is van RWS een bijdrage ontvangen.

Vaste schulden met een rente-typische looptijd van 1 jaar of langer

Vaste Schulden (x € 1.000)	Saldo 31-12- 2016	Vermeerde ring	Aflossingen	Saldo 31-12- 2017	Rentelast
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	83.859	11.500	6.982	88.377	2.609
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	15.000	0	0	15.000	450
Waarborgsommen	73	5	14	63	
Totaal	98.932	11.505	6.997	103.440	3.059

Toelichting

Dit jaar hebben wij een langlopende lening van € 11,5 miljoen afgesloten. In 2017 hebben wij € 6,9 miljoen afgelost. De totale schuld is daardoor met € 4,5 miljoen toegenomen.

Vlottende passiva

Vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017
Overige kasgeldleningen	3.000	0
Banksaldi	3.515	1.896
Overige vlottende schulden:		
Crediteuren	8.327	8.720
Overige schulden	894	2.148
Totaal	15.736	12.764

Toelichting

De gemeente Gooise Meren heeft begin januari een kortlopende lening van € 3 miljoen afgelost. Daarna hebben wij een langlopende lening afgesloten.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2017
Nog te betalen bedragen	7.181	14.519
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
▪ Europese overheidslichamen		
▪ het Rijk	1.010	1.217
▪ overige Nederlandse overheidslichamen	2.009	996
Overige vooruit ontvangen bedragen	169	252
Totaal	10.369	16.984

Toelichting

De vooruit ontvangen bedragen van het Rijk en overige Nederlandse overheidsinstanties betreffen subsidies om de kosten voor onder andere investeringsprojecten te financieren. In onderstaand overzicht wordt per subsidie het verloop in 2017 weergegeven. Deze bedragen hebben we dus ontvangen en moeten nog gebruikt worden.

Verloopoverzicht van vooruit ontvangen bedragen van EU, Rijk en Provincies in 2017⁶

Subsidienummer (x 1€ 1.000)	Beschrijving	Saldo per 31-12-2016	Toevoegingen 2017	Ontvangen 2017	Gemaakte kosten 2017	Saldo per 31-12-2017
Het Rijk:						
BSV 2011057265	Railschermenproject voorbereiding	492				492
lenM/BSK-2016/94952	Geluidsanering Ceintuurbaan	71			0	71
lenM/BSK-2016/97212	Geluidsanering fase 1 aan. Gevelmaatr.	77				77
lenM/BSK-2016/97687	Geluidsanering Laarderweg	67			0	67
lenM/BSK-2016/95565	Geluidsanering Huizerweg West	50			0	50
lenM/BSK-2016/95565	Geluidsanering Huizerweg Oost	41			-1	40
lenM/BSK-2016/95329	Geluidsanering Generaal de la Rey laan/Lambertus Horetensiuslaan	31			0	31
lenM/BSK-2016/94027	Geluidsanering Brinklaan	26			0	25
lenM/BSK-2016/97672	Geluidsanering Landstraat	21			0	20
	Project woningisolatie B woningen	0			-49	-49
1059994	Kerktoeren Muiderberg	23				23
1044927	Toren Grote Kerk Naarden	27	63			90
1043314	Verder met de vesting, bastion VII en VIII	12			-6	6
1044295	Verder met de vesting, bastion VI en IX en courtine	11			-1	10
1036202	Stadhuis Naarden	22	51			73
1036446	Stadsarchief/Burgerweeshuis	10	24			34
1036519	Weesh. Kazerne/Comeniusmuseum	4	7			11
1036227	Turfloods	3	5			8
M2015119	Onderwijsachterstandenbeleid 2014	40				40
M2015174	Onderwijsachterstandenbeleid 2015	-17				-17
Overige Nederlandse overheidslichamen:						
	Betaalrekening lokale brug	1.260			-1.260	0
792353/832414	Muiden Noord West	0	104		-14	90
2010-35722	Stedelijke vernieuwing ISV 2010-2014 Bouw	315				315
2010-35722	Stedelijke vernieuwing ISV 2010-2014 Bodem	43				43
2010-4814	Spoorzone Zuid Bensdorp	165				165
16917	Zwerfafvalvergoeding 2014	68			-7	61
	Zwerfafvalvergoeding 2016	-22				-22
13590	Afvalfonds Naarden	34				34
	Zwerfvuil: deelname gemeente schoon 2015	-1				-1
	Zwerfvuil: monitor plan	-5				-5
88899/861687	Energiebesparing bestaande woningbouw	4				4
620811/642919 Oost	Verder met de Vesting	47			-47	0
869975 / 879883	Verder met de Vesting	2	132			134
803190/841113	Verduurzaming bedrijventerrein	12				12
247751/367031	Veldheimer Botweg	5				5
803140/842741	Stimuleringsfonds bedrijventerreinen Gooise Meren	80	80			160
Totaal		3.019	465	0	-1.387	2.097

⁶ Deze tabel wijkt af van de staat op blz. 134; dit i.v.m. een presentatiecorrectie op de balans

4.4.3 Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Overzicht directe borgstellingen en achtervang

Op 1 januari 2017 bedroeg het saldo aan geldleningen met een garantierelatie, afgesloten met externe partijen € 9.030.848. Deze partijen hebben bij het afsluiten van de geldlening een verzoek ingediend bij de gemeente voor een garantstelling en hebben deze ook verkregen. De gemeente staat garant voor 100 procent of een lager percentage van die geldleningen. Het bedrag waarvoor de gemeente eind 2017 nog garant staat is € 8.387.694. De afname hiervan heeft te maken met de jaarlijkse aflossingen op deze leningen. In 2017 heeft de gemeente geen betalingen hoeven te doen voor de rente en aflossing waarvoor zij garant staat.

In eerdere overzichten van de borgstellingen is per abuis de borgstelling van de lening van de SIVOG (Stichting Interconfessioneel Voortgezet Onderwijs in het Gooi) niet opgenomen. Het risico is echter nihil, omdat de gemeente zelf de rente en aflossing vergoed aan SIVOG.

Geldnemer	Hoofdsom	%	Schuldrestant	Schuldrestant
(in €)			31-12-2016	31-12-2017
St. Openbare Bibliotheken Naarden-Bussum	714.704	100%	228.705	200.117
Sportfondsen-Naarden b.v.	204.201	100%	53.603	43.393
Hockeyclub Naarden	190.000	100%	50.853	30.892
Rock Steady B.V.	650.000	100%	258.250	225.751
Rock Steady B.V.	325.000	100%	128.000	111.749
Rock Steady B.V.	325.000	100%	128.000	111.749
R.K voetbalvereniging SDO	33.000	50%	3.500	2.400
t Spant	7.176.169	100%	3.677.786	3.318.978
Tennisclub Het Spieghel	175.000	50%	70.000	61.250
Tennisclub Het Spieghel	453.500	50%	60.465	45.348
St. kinderopv. Bussum/Naarden	248.067	100%	148.840	136.437
Onderwijs VPCO	580.000	100%	550.755	544.900
St. Vrije School Michael	804.000	100%	756.091	746.730
SIVOG	4.320.000	100%	2.916.000	2.808.000
Totaal directe borgstellingen	16.198.640		9.030.848	8.387.694

<i>Geldnemer</i> <i>(in €)</i>	<i>Hoofdsom</i>		<i>Schuldrestant</i> <i>31-12-2016</i>	<i>Schuldrestant</i> <i>31-12-2017</i>
Dudok wonen	2.268.901	Achtervang	454.046	363.780
Dudok wonen	2.268.901	Achtervang	1.134.451	1.134.451
Dudok wonen	7.000.000	Achtervang	0	3.500.000
Dudok wonen	7.000.000	Achtervang	0	0
Dudok wonen	8.000.000	Achtervang	4.000.000	0
Dudok wonen	20.000.000	Achtervang	10.000.000	10.000.000
Dudok wonen	25.000.000	Achtervang	12.500.000	2.500.000
Dudok wonen	1.600.000	Achtervang	602.000	579.630
Dudok wonen	8.000.000	Achtervang	0	4.000.000
Woningstichting Naarden	3.176.462	Achtervang	1.078.266	1.027.387
Woningstichting Naarden	719.627	Achtervang	230.403	216.268
Woningstichting Naarden	3.700.000	Achtervang	1.190.248	1.115.643
Woningstichting Naarden	1.900.000	Achtervang	782.652	759.588
Woningstichting Naarden	3.000.000	Achtervang	1.177.148	1.137.432
Woningstichting Naarden	1.000.000	Achtervang	377.959	364.125
Woningstichting Naarden	1.900.000	Achtervang	782.652	691.275
Woningstichting Naarden	1.500.000	Achtervang	619.489	601.425
Woningstichting Naarden	1.100.000	Achtervang	463.975	450.751
Woningstichting Naarden	1.400.000	Achtervang	612.923	597.933
Woningstichting Naarden	5.300.000	Achtervang	2.267.825	2.208.754
Woningstichting Naarden	3.000.000	Achtervang	1.342.700	1.178.837
Woningstichting Naarden	2.500.000	Achtervang	1.101.781	1.068.253
Woningstichting Naarden	3.000.000	Achtervang	1.238.422	1.311.840
Woningstichting Naarden	750.000	Achtervang	343.313	327.034
Woningstichting De Alliantie	4.756.000	Achtervang	2.378.000	2.378.000
Woningstichting de Woonplaats	562.000	Achtervang	281.000	281.000
Woningstichting het Gooi en Omstreken	10.000.000	Achtervang	5.000.000	5.000.000
St. woonzorg Nederland	3.205.300	Achtervang	802.825	572.375
Stichting Ymere	1.051.184	Achtervang	511.741	497.672
Stichting Ymere	4.000.000	Achtervang	2.000.000	0
Totaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw	138.658.375	Achtervang	53.273.819	43.863.452
Totaal Hypotheken (van voor 1994)		100%	3.295.583	2.138.841
Totaal Waarborgfonds Eigen Woning (NHG)		Achtervang	85.500.000	77.500.000
Totaal garanties en borgstellingen	154.857.015		151.100.250	131.889.987

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor de komende jaren is verbonden

Overeenkomsten

In aanvulling op de balans wordt een overzicht van niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen opgemaakt. Zo ontstaat inzicht in de meerjarige verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren gebonden is.

De gemeente Gooise Meren heeft diverse inkoopcontracten afgesloten – dan wel heeft aanbestedingen lopen voor contracten – met een inkoopwaarde voor de jaren 2017 en later van meer dan € 100.000. Belangrijke financiële verplichtingen zijn of worden daarmee aangegaan ten aanzien van de volgende inkoopcategorieën:

Onderwerp	Contractwaarde
ICT	604.000
Openbare ruimte en verlichting	388.000
Verzekeringen	545.000
Energie	648.000
Schoonmaak	180.000
Inhuur derden	577.500
Overig	270.000

Eigen bijdrage op basis van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) moet op basis van de WMO daaraan zelf een bijdrage leveren. De wetgever heeft bepaald dat het CAK de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage uitvoert. De informatie die de gemeente van het CAK ontvangt - om privacyredenen beperkt - is ontoereikend om per aanvrager de juistheid van de eigen bijdrage te kunnen vaststellen.

Omdat het CAK de hoogte van de eigen bijdragen vaststelt, heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen (op grond dus van de WMO) niet meer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid valt. Het komt er kortom op neer dat de gemeenten geen zekerheid over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen krijgen.

4.5 Toelichting op overzicht van baten en lasten

In dit onderdeel vindt u een toelichting op het overzicht van baten en lasten. Vele daarvan vallen onder het BBV. De toelichting op de afwijkingen groter dan € 70.000 tussen begroting en rekening staan per programma bij de programmaverantwoording. Achtereenvolgens wordt in dit hoofdstuk ingegaan op incidentele lasten en baten, de post 'Onvoorzien' en het onderdeel begrotingsrechtmatigheid.

4.5.1 Toelichting overzicht baten en lasten per programma

Programma 1-9

Verschillen tussen de begroting en rekening boven de € 70.000 krijgen per programma een toelichting.

4.5.2 Algemene dekkingsmiddelen

Programma 9 Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Baten/ Lasten	Primitieve begroting 2017	Begroting inclusief wijzigingen 2017	Realisatie 2017
Uitkeringen Gemeentefonds	L	19	19	23
	B	-62.339	-64.803	-64.852
Saldo		-62.321	-64.784	-64.829
Belastingen	L	810	638	695
	B	-12.655	-12.665	-12.703
Saldo		-11.845	-12.027	-12.008
Overige baten en lasten	L	478	204	256
	B	-2.375	-2.744	-2.823
Saldo		-1.897	-2.540	-2.567
Rekening van baten en lasten	L	0	0	0
	B	0	-5.479	-5.479
Saldo		0	-5.479	-5.479
Huisvesting Gooise Meren	L	19	1.680	1.594
	B	0	0	0
Saldo		19	1.680	1.594
Totaal		-76.044	-83.150	-83.289

Voor toelichting op de verschillen boven de € 70.000, zie de uitleg bij programma 9 Algemene baten en lasten.

4.5.3 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten komen maximaal drie jaar achtereenvolgens voor. Hieronder staan de belangrijkste incidentele baten en lasten van het boekjaar 2017.

Activiteit/omschrijving	Programma	Incidentele		Toelichting
		baten	lasten	
Wachtgeld wethouders	1		397.000	Storting obv actualisatie berekening stand voorziening
Organisatieontwikkeling	1		431.000	Kosten organisatieontwikkeling
Voorziening Personele kosten	1	-555.000		Herberekening voorziening personele kosten
Kosten bovenformatieven	1		510.000	Kosten van bovenformatieven
Bommenregeling	2		1.383.000	Kosten voor opsporing en ruiming van niet gesprongen explosieven op het KNSF terrein te Muiden
	9	-1.383.000		Bijdrage Rijk in deze kosten
	2	-125.000		Ten onrechte in rekening gebrachte BTW
Degeneratie van wegen vanwege nutswerkzaamheden	3	-90.000		Compensatie van degeneratie van wegen vanwege nutswerkzaamheden
Aanleg Voormeerpassage	3		162.000	Gemeentelijke bijdrage Voormeerpassage
Verkoop Gewestkantoor en parkeerplaatsen	4		13.625.000	Afboeking boekwaarde
	4	-9.400.000		Verkoopopbrengst
	9	-4.225.000		Saldo onttrokken aan Algemene reserve
Voorziening groot onderhoud zwembad (Zandzee)	4	-330.000		Onttrekking voorziening conform resultaatbestemming 2016
	4		1.349.000	Vorming voorziening conform resultaatbestemming 2016
	4	-1.349.000		Vrijval reserve conform resultaatbestemming 2016
Verbouwing Jan Ligthartcentrum	4		680.000	Verbouwing Jan Ligthartcentrum
	4	-680.000		Dekking kosten JLC uit reserve gebouwen
Verkoop Heidezicht	4		394.000	Afboeking boekwaarde
	4	-350.000		Verkoopopbrengst Heidezicht

Activiteit/omschrijving	Programma	Incidentele		Toelichting
		baten	lasten	
Roodborstlaan	4	-727.000		Verkoopopbrengst percelen Roodborstlaan
	4		832.000	Afsluiten grondexploitatie
Voorziening groenbeheer LNC	4		254.000	Instellen van een voorziening groenbeheer LNC conform resultaatbestemming 2016
	4	-254.000		Overboeking van grondexploitatie
Geweststrook	4		-316.000	Positief saldo afsluiten Grondexploitatie Geweststrook
Onderzoek aankoop Crailo	4		818.000	De plankosten voor Crailo zijn meegenomen in de grondexploitatie.
	4	-818.000		Overboeking naar grondexploitatie
Bovenwijkse voorzieningen	4	-770.000		Bijdrage Krijgsman
	4		110.000	Storting in reserve Bovenwijkse voorziening conform VOK de Krijgsman
	4		770.000	Storting in reserve Bovenwijkse voorzieningen
Stuurgroep Krijgsman	4		333.000	Kosten stuurgroep Krijgsman
Projectbureau Muiden	4		1.086.000	Kosten projecten A1; Brediusgronden, Krijgsman en Toerit Snelweg
	4	-1.086.000		Dekking kosten projecten uit reserve grote projecten
Verbrandingsbelasting GAD	5	-405.000		Teruggave verbrandingsbelasting 2015 en 2016
	5		405.000	Storting teruggave verbrandingsbelasting in egalisatievoorziening
Verwerken uitgangspunten rioolharmonisatie in de begroting	5	-3.005.000		Onttrekking egalisatievoorziening riolering ivm vrijstelling Bussum
	5	3.005.000		Vrijstelling rioolheffing Bussum
Snippergroen	5	-163.000		Verkoop grond Herengracht en Kazernestraat Muiden en diverse stukjes grond
Bijdrage t.b.v. transitieplan en voor de uitvoering van het beleidsplan	5		132.000	Incidentele transitiebijdrage aan het GNR

Activiteit/omschrijving	Programma	Incidentele		Toelichting
		baten	lasten	
Formatie-uitbreiding USD	6		781.000	Incidentele formatie uitbreiding USD n.a.v. formatieonderzoek
	6	-781.000		Onttrekking aan reserve Sociaal Domein
Intensiveringsprogramma MVO	6		419.000	Kosten intensiveringsprogramma MVO
	6	-203.000		Onttrekking aan reserve Sociaal Domein
Dividend Tomin	6	-119.000		Dividend 2016 en onderrealisatie 2017
Huishoudelijke Hulp Toeslag (HHT) 2017	7		861.000	Bijdrage aan Regio
	7	-861.000		Onttrekking aan reserve Sociaal Domein
BTW correcties	9		248.000	Terug te betalen BTW voorgaande jaren na controle belastingdienst
Dubieuze debiteuren	9	-70.000		Actualisatie stand dubieuze debiteuren
Project huisvesting GM	9		1.416.000	Incidentele kosten project huisvesting GM; o.a. asbestproblematiek
	9		155.000	Aanvullend budget huisvesting GM uit legesontvangst
	9	-155.000		Onttrekking aan Algemene Reserve
Herindelingsbijdrage	9	-1.602.000		Herindelingsbijdrage Rijk 2017
	9		1.602.000	Storting herindelingsbijdrage in Algemene reserve
Totaal incidentele baten/lasten		-26.501.000	28.837.000	

4-5-4 Toelichting op structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Reserves (€ x 1.000)	Toevoeging/ onttrekking	Primitieve begroting 2017	Begroting incl. wijzigingen 2017	Realisatie 2017	Vershil 2017
Algemene reserve	Toevoeging	-3.487.854	-5.837.656	-5.561.523	-276.133
	Onttrekking	4.003.290	9.211.345	5.179.607	4.031.738
Saldo		515.436	3.373.689	-381.916	3.755.605
Reserve Grondexploitatie	Onttrekking				
	Toevoeging			-27.000	27.000
Saldo				-27.000	27.000
Reserve Exploitatie Gewestkantoor	Toevoeging				
	Onttrekking	219.232	219.232	219.232	
Saldo		219.232	219.232	219.232	
Reserve Egalisatie Marktgelden	Toevoeging				
	Onttrekking	5.584	5.584	5.584	
Saldo		5.584	5.584	5.584	
Reserve Egalisatie Begraafrechten	Toevoeging	-25.021	-25.021		-25.021
	Onttrekking	30.575	30.575		30.575
Saldo		5.554	5.554		5.554
Reserve Reconstructie Wegen (GDU)	Toevoeging	-380.000	-380.000	-380.000	
	Onttrekking	1.169.000	20.000	9.339	10.662
Saldo		789.000	-360.000	-370.662	10.662
Reserve Exploitatie gebouwen	Toevoeging	-256.216	-256.216	-256.216	
	Onttrekking		680.000	680.000	
Saldo		-256.216	423.784	423.784	
Reserve Grondwaterbeh. Masterpl. 't Gooi	Toevoeging				
	Onttrekking	21.400	21.400	21.400	
Saldo		21.400	21.400	21.400	
Reserve Onderwijsachterstandenbeleid	Toevoeging				
	Onttrekking	3.168	3.168		3.168
Saldo		3.168	3.168		3.168
Reserve Sociaal Domein	Toevoeging	-1.437.550	-82.605		-82.605
	Onttrekking	886.567	2.531.122	2.328.982	202.140
Saldo		-550.983	2.448.517	2.328.982	119.535
Reserve Bovenwijk. voorz. Krijgsman	Toevoeging		-880.000	-880.000	
	Onttrekking			187.841	-187.841
Saldo			-880.000	-692.159	-187.841
Reserve Grote Projecten Muiden	Toevoeging	-830.000	-940.360	-131.841	-808.519
	Onttrekking	1.859.249	2.416.485	1.030.421	1.386.064
Saldo		1.029.249	1.476.125	898.580	577.545
Reserve Egalisatie Primair	Toevoeging				
	Onttrekking			2.376	-2.376
Saldo				2.376	-2.376
Reserve Uitbreiding sportvoorzieningen	Toevoeging				
	Onttrekking	172.588	172.588	172.588	
Saldo		172.588	172.588	172.588	
Reserve Buurtsportcoaches	Toevoeging				
	Onttrekking		164.455	73.474	90.981
Saldo			164.455	73.474	90.981
Reserve Groot onderhoud De Zandzee	Toevoeging				
	Onttrekking		1.349.311	1.349.311	
Saldo			1.349.311	1.349.311	
Saldo jaarrekening	Toevoeging				
	Onttrekking		5.478.751	5.478.751	
Saldo			5.478.751	5.478.751	

4-5.5 Begrotingsafwijkingen

Er zijn verschillende categorieën van begrotingsafwijkingen aan te geven:

Soorten begrotingsafwijkingen	Rechtmatig	Onrechtmatig
1. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	x	
2. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen	x	
3. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn		x
4. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd		x
5. Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend		x
6. Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt:		
a) geconstateerd tijdens het verantwoordingsjaar		x
b) geconstateerd na het verantwoordingsjaar	x	
Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
• het jaar van investeren		x
• hogere kapitaallasten in latere jaren	x	

Overzicht begrotings- en kredietoverschrijdingen

Op programmaniveau is nagegaan of de begrotingsafwijkingen binnen de grenzen liggen van de door de raad geautoriseerde begroting. Er zijn geen begrotingsafwijkingen per programma die als onrechtmatig worden geclassificeerd.

Er zijn geen overschrijdingen gesignaleerd op kredieten en lasten die als onrechtmatig worden geclassificeerd.

4.5.6 Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze sectoren zijn op basis van de WNT verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen. Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld zodra zij hoger zijn dan het bezoldigingsmaximum. Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen en de deeltijdfactor waarvoor de functionaris werkt.

Deze verantwoording 2017 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regeling geldende algemene WNT-maximum van € 181.000. Er zijn er geen bezoldigingen betaald die boven het wettelijke maximum uitkomen.

Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 twee ontslaguitkeringen betaald aan (gewezen) top- en overige functionarissen die op grond van de WNT vermelde dienen te worden.

Bedragen x € 1	M.G. Knibbe	D.J. van Huizen	L. Wieringa	Schadé
Functiegegevens	Griffier	Secretaris	gewezen griffier	rezen secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01-01/07	01/01-01/03
Omvang dienstverband (in fte)	1,00	1,00	1,00	1,00
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee	ja	ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	98.978	118.176	51.209	3.425
Beloningen betaalbaar op termijn	13.957	16.681	6.551	
Subtotaal	112.935	134.857	57760	3425
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	n.v.t.	n.v.t.
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.		
Totale bezoldiging	112.935	134.857	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,00	1,00	1,00	1,00
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	87.457	110.318	87.352,00	84.735,00
Beloningen betaalbaar op termijn	12.375	14.371	11.266,00	11.306,00
Totale bezoldiging 2016	99.832	124.689	98.618,00	96.041,00

Bedragen x € 1	M. Schade	H.T.J. Hermes-Molenbrugge
Functiegegevens		
Functie(s) gedurende dienstverband	gemeentesecretaris	gemeentesecretaris
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Jaar waarin dienstverband is beëindigd	2017	2017
Ontslaguitkering		
Overeengekomen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	85.113	65.000
Individueel toepasselijk maximum	n.v.t.	n.v.t.
-/- Onverschuldigd deel	n.v.t.	n.v.t.
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	85.113	65.000
Waarvan betaald in 2017	85.113	65.000

4.6 SISA-verantwoording

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking SiSa - d.d. 10 januari 2018						
OCW	D9	Onderwijsachterstanden- beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (volgens artikel 166, eerste lid WPO).	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (volgens artikel 165 WPO).	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (volgens artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden- beleid 2011-2017				Deze indicator is bedoeld om door tussentijdse afstemming de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie te bepalen.
		Gemeenten	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</i>
			€ 290.235	€ 167.086	€ 0	€ 0
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinforma- tie voor die gemeente invullen.	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstanden- beleid.	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen.		Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid
		<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05</i>	Bedrag <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07</i>	Bedrag <i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</i>	
		1 061942 Gemeente Gooise Meren	€ 0	061942 Gemeente Gooise Meren	€ 0	

IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie.	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat op basis van artikel 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt.	Correctie over besteding tot en met jaar T	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen.
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
			1 BSV 2011057265	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 IenM/BSK - 2012/217796	€ 10.382	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld om door tussentijdse afstemming de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie te bepalen.	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld om door tussentijdse afstemming de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie te bepalen.	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen. Deze indicator is bedoeld om door tussentijdse afstemming de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie te bepalen.	Correctie over bestedingskosten ProRail t/m jaar T	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
			1 BSV 2011057265	€ 0	€ 0	€ 572.825	€ 0	Nee
			2 IenM/BSK - 2012/217796	€ 17.014	€ 0	€ 2.183.868	€ 0	Nee

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017 Alle gemeenten verantwoorden hier hun gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam dat is opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
			€ 11.395.864	€ 135.576	€ 790.479	€ 10.472	€ 100.053	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie op basis van art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie op grond van art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 124.255	€ 0	€ 0	€ 129.264	€ 0	Ja

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende Zelfstandigen)gemeentedeel 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam dat is opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
			<i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 127.738	€ 68.477	€ 16.733	€ 39.996	€ 48.263	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			<i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	<i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			

lenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie.	Besteding (jaar T) ten laste van de provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen. Indien de correctie een verhoging van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen.	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een verhoging van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen.	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			1 473701/604775-630869	€ 0	€ 0			
			2 247751/367031	€ 0	€ 0			
			3 472375/599220	€ 141.648	€ 141.648			
			4 472376/599278	€ 226.923	€ 226.923			
			5 473716/603341	€ 0	€ 0			
			19					
			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld om door tussentijdse afstemming de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie te bepalen.	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld om door tussentijdse afstemming de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie te bepalen.	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor Ja betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B/ 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10	
			1 473701/604775-630869	€ 331.144	€ 331.144	Thijssepark	Nee	

		2	247751/367031	€ 86.550	€ 86.550	Veldheimerlaan	Ja	
		3	472375/599220	€ 934.802	€ 934.802	Westereng 5	Ja	
		4	472376/599278	€ 372.492	€ 372.492	Meerweg/'t Spiegel	Nee	
		5	473716/603341	€ 54.647	€ 54.647	Alexanderlaan.Oranje Nassaupark	Ja	

4.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen noemenswaardige gebeurtenissen na de balansdatum voorgedaan

4.8 Accountantsverklaring

Volgt

Bijlage 1 | Overzicht Investerings

Investering	Totaal krediet	Bijdragen	Geboekt huidig jaar	Geboekt t/m huidig jaar	Vrije ruimte
Programma 2					
Verbouwing Brandweergarage Muiden	600.000			18.024	581.976
Programma 3					
Op.verl. Westereng dp 5 Pj 183	350.350		10.991	108.052	242.298
Op.verl. Meerwg/Karnemelksl Pj 172	50.000	50.000	5.688	31.452	18.548
Verv.OV:Comp.kw,v.Bredius,Bollelaan	295.228			220.322	74.906
Verv.OV Gooimeer Zuid en Huizerstraatweg	150.000			83.827	66.173
Wegen Veldheimerlaan/Botweg Pj 174	323.500			250.113	73.387
Wegen Westereng dp 5 Pj 183	1.439.850		57.039	714.001	725.849
Realisatie verkeersmaatregelen VSP	291.950			227.238	64.712
Vervang.verkeersborden ivm CE-markering	44.100			38.786	5.314
Uitvoer.herinr.Thijssepark/Keverdijk	300.000	85.198	51.235	199.628	100.372
Wegen Beerensteinerlaan e.o. Pj 190	52.000		1.606	36.882	15.118
Wegen Meerwg/Karnem afl.koker Pj 172	695.000	351.000	170.203	520.658	174.342
Herinr. Muiden Nrd West OV Pj 201	175.000			14.298	160.702
Verv. fiets-voetbruggen O.Blarcummerweg	597.892		110.088	504.947	92.945
Rotonde Rijksweg-Churchillstraat	563.230	505.378	46.294	56.506	506.724
Verv. Inv. Verkeersstructuurplan 2013	42.148				42.148
Herinr. Muiden Nrd West Wegen Pj 201	1.000.000		425.097	479.986	520.014
Wbh. Mariahoeve-Eikenlaan Muiden 02/16	204.000				204.000
Wbh. plan Muiderberg 02/16	344.000		3.650	3.650	340.350
Wbh. plan Vesting en Zuid-West 02/16	80.000				80.000
Wbh. plan Buitengebied 02/16	606.000				606.000
Wbh. plan Zuidpolderweg 02/16	488.000				488.000
Herinrichting Stationsgebied	1.000.000		33.324	33.324	966.676
Vervanging OV J.P. Thijssenpark Pj 101	363.270		24.818	318.405	44.865
Programma 4					
Brede School Muiden	50.000		-61.013		50.000
Verbouw JLC/Sherpa	400.000		465.755	583.244	-183.244 ⁷
Breeduit noodzakelijke verbouw	360.000	360.000	221.328	275.768	84.232
Breeduit aanpassing	420.000		42.527	121.411	298.589
Breeduit eerste inrichting	225.000		176.404	176.404	48.596
Voorbereidingskrediet MFA Keverdijk	500.000		185.742	208.516	291.484
Techn inst De Lunet 2017	100.000		100.000	100.000	
Integraal Kindcentrum Muiden	4.350.000		731.231	731.231	3.618.769
Havenstraat (Centrummanagement)	350.000		897	196.168	153.832
Verder met Vesting (bastions/vestingpl.)	1.550.000		-83.808		1.550.000
Kr. Havenstr-Brinkln Centr.man (01/17)	110.000		100.979	100.979	9.021

⁷ Hiertegenover staat een bijdrage van € 130.000 die in 2018 is ontvangen

Investering	Totaal krediet	Bijdragen	Geboekt huidig jaar	Geboekt t/m huidig jaar	Vrije ruimte
Herstel Vestingwallen (Verd Vest.Muiden)	300.000		55.630	55.630	244.370
Bastions E,F en G (Verder Vest.Muiden)	90.000				90.000
Beer schootsvelden fase 2					
Programma 5					
Riolering Meerwg/Karnem afl.koker Pj 172	2.150.000	95.000	453.450	1.448.012	701.988
Riolering Westereng dp 5 Pj 183	1.824.450		81.746	1.023.274	801.176
HWA leiding Naarden-Bussum	45.080				45.080
Riolering Beerensteinerlaan Pj 190	5.500		1.606	28.460	-22.960
Uitvoering riool Thijsssepark Keverdijk	3.212.477	151.219	848.723	3.259.941	-47.464
Herinr. Muiden Nrd West Riolering Pj 201	1.400.000		1.119.422	1.263.962	136.038
Aansl. woonb. Muidertkvt Vrijerv/pers	543.750				543.750
Aansl. woonb. Muidertkvt Mech.	31.250				31.250
Boki grafdelver	112.000				112.000
Kubota trekker begraafplaats	45.000				45.000
Ondergrondse opslag Vesting	175.000		10.941	22.482	152.518
Urnenvoorziening Oude Begraafplaats	32.700			91	32.609
Upgr. verharding blok 13 begraafplts NV	25.010				25.010
Vervangen hoofdpaden Nieuw Valkeveen	56.020		11.370	11.370	44.650
Plantsoen Westereng dp 4 Pj 182	360.190			6.375	353.815
Plantsoen Westereng dp 5 Pj 183	417.520				417.520
Herinrichting groen Thijssenpark	87.500		24.522	95.546	-8.046
Herinr. Muiden Nrd West Groen Pj 201	175.000				175.000
Beschoeiingen Muiden Noord West	50.000				50.000
Optimalisatie Naardertrekvaart	1.010.000	1.010.000			1.010.000
Wandelpad Vesting-Stadzigt	465.000	465.000			465.000
Aanleg passantenhaven	5.800.000	5.800.000			5.800.000
Vervangingsinvesteringen groen 2014	41.975		7.574	48.340	-6.365
Plantsoen Meerwg/Karnemelksl Pj 172	5.000				5.000
Afscherming Grondwal De Nieuwe Vaart	245.000		22.605	22.605	222.395
Damwand Grondwal De Nieuwe Vaart	80.000		29.372	29.372	50.628
Programma 7					
Aanpassen gebouw voor Emmaschool (p/11)	2.523.000		95.438	654.682	1.868.318
Verv. perm. bouw 3 lokalen Godelinde	912.813		163.645	163.645	749.168
Uitbreiding/vervanging Vituscollege	1.500.000		74.315	74.315	1.425.685
Programma 8					
HCAW: was en kleedruimten (10/12)	1.012.000		8.775	935.644	76.356
SDO: Nw Elektrische instal. verlichting	40.000		28.910	28.910	11.090
SC Muiden: Tijdelijke accommodatie	2.200.000	1.000.000		170.655	2.029.345
SC Muiden: Kunstgrasveld toplaag			152.562	152.562	-152.562
SC Muiden: Kunstgrasveld onderlaag			171.229	171.229	-171.229
Vervanging speeltoestellen 2017	100.070		3.245	3.245	96.825
Herinrichting Muiden NW Spelen	23.092				23.092
Renovatie speelvoorzieningen 2014 (p/14)	142.000		19.810	125.306	16.694
Vervanging speeltoestellen 2013	33.790		1.305	30.980	2.810

Investerings	Totaal krediet	Bijdragen	Geboekt huidig jaar	Geboekt t/m huidig jaar	Vrije ruimte
Vervanging speeltoestellen 2014	34.070			30.334	3.736
Speelz. Westereng dp 5 Pj 183	25.830				25.830
Programma 9					
Voorber.kred. huisv. ambt. organisatie			-58.868	175.869	-175.869
Huisvesting GM meubilair	600.000		570.752	570.752	29.248
Huisvesting GM Huisvesting GM bouwkundig	3.203.000		1.803.169	2.930.945	272.055
Huisvesting GM Huisvesting GM install.	2.350.000		2.209.573	2.209.573	140.427
Gemeentehuis Muiden 2016			33.955	44.343	-44.343
Gemeentehuis Naarden 2016			26.982	38.296	-38.296
Huisvesting GM AV apparatuur	265.000		243.496	243.496	21.504
Piaggio 2017 (1 stuks)	27.000				27.000
Vervangingsinvestering (Opel)	57.043				57.043
Vervangingsinv. (Mercedes)+ container	165.000				165.000
Vervangingsinvest. (BOA-auto 2015)	31.901				31.901
Fiat Strada	31.000				31.000
Veegmachine	150.000				150.000
Zoutstrooier Muiderberg	30.000				30.000
Zoutstrooier Muiderberg	35.000				35.000
Zoutstrooier Naarden	40.000				40.000
Fysieke veiligheid - Sleutelplan	105.000		52.676	52.676	52.324
Uitwijkvoorz. Hilversum - Gooise Meren	227.000		104.347	104.347	122.653
Hardware: Back-end (2017)	75.000		2.517	2.517	72.483
Hardware: Endpoints+beeldschermen (PN15)	300.000		183.801	183.801	116.199
Hardware: Back-end (PN15)	100.000		58.064	90.855	9.145
Software: BAG/Squit/Makel.suite (A07/15)	73.500		295	61.585	11.915
Software: Migr. Cipers-iBurgzkn (A07/15)	230.000		10.499	197.847	32.153
Software: DMS-zaaksysteem (A07/15)	200.000		1.264	207.808	-7.808
Software: Financieel systeem (A07/15)	150.000		7.211	72.242	77.758
Software: Onvzn Appl. Kernproc. (A07/15)	280.000		69.104	265.193	14.807
Software: Beheerspakket Ruimte (A07/15)	60.000				60.000
BZ: Modernisering GBA (10/12)	51.500				51.500
Software: bedrijfsappl & basisreg (2017)	130.000		60.000	60.000	70.000
Software: beheer openbare ruimte	60.000				60.000
Digitalisering 2017	265.000	125.000	52.818	52.818	212.182
Software:bijsappl & basisreg (PN15)	125.000		43.932	125.000	

Bijlage 2 | Verbonden partijen

Naam verbonden partij	Regio Gooi en Vechtstreek
Rechtsvorm	De Regio is een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 1: Inwoners en bestuur Programma 3: Openbare ruimte en verkeer Programma 7: Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd Programma 9: Algemene baten en lasten
Taakvelden	0.4 Overhead 1.2 Openbare orde en veiligheid 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.82 Geëscaleerde zorg 18+ 7.1 Volksgezondheid 7.3 Afval 7.5 Begraafplaatsen en crematoria 8.3 Wonen en bouwen
Doel/Openbaar belang	Intergemeentelijke beleidsvorming- en afstemming dan wel uitvoering van taken op terreinen waarvan vaststaat dat dit toegevoegde waarde heeft in vergelijking met de taakbeartiging door de individuele gemeente.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft rechtstreekse invloed op de besluitvorming. Elke gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd op basis van een verdeelsleutel van één stem per 10.000 inwoners. Met een minimum van twee stemmen per lid. Dit is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is begroot voor het jaar 2017 op € 9.204.437
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 11.048.000
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 30.655.000
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,36
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 7.863.000 (verwacht)
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 27.801.000 (verwacht)
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	0,28
Geraamd resultaat 2017	€ 0

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
Rechtsvorm	De Veiligheidsregio is een openbaar lichaam op basis van de Wet veiligheidsregio's en de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 2: Veiligheid
Taakvelden	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
Doel/Openbaar belang	Bedoeld om door samenwerking effectief georganiseerde en gecoördineerde preventieve en repressieve brandbestrijding en hulpverlening te verrichten bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft negen leden (met negen plaatsvervangers). De gemeente Gooise Meren is in dit bestuur met drie leden vertegenwoordigd. Daarmee kan zij rechtstreekse invloed uitoefenen op zaken en beslissingen. Een en ander is geregeld in de gemeenschappelijke regeling.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor het jaar 2017 is € 3.913.390
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 1.229.682
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 16.706.750
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,07
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 1.086.682 (verwacht)
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 15.894.279 (verwacht)
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	0,07
Geraamd resultaat 2017	Het geraamd resultaat is € 143.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Naam verbonden partij	Stichting Goois Natuurreservaat
Rechtsvorm	Stichting
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en vervoer
Taakvelden	5.7 Openbaar groen en (openluchto) recreatie
Doel/Openbaar belang	1. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi. Dit onder meer door verwerving van daar gelegen terreinen. Waarbij het natuurlijk de bedoeling is dit zo lang mogelijk als natuurreservaat ongeschonden te behouden. 2. Het publiek vrije toegang tot die terreinen te geven en - onder eventuele voorwaarden - van het natuurschoon te laten genieten.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft zeventien leden en evenzoveel plaatsvervangers. De gemeente Gooise Meren is met drie leden (Naarden/Bussum) en zijn/haar plaatsvervanger vertegenwoordigd. De vertegenwoordiger van de Gooise Meren zit ook in het dagelijks bestuur.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2017 € 477.693
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 1.240.155
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 610.320
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	2,03
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 836.300 (verwacht)
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 582.300 (verwacht)
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	1,44
Geraamd resultaat 2017	€ 0

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV)
Rechtsvorm	De omgevingsdienst is een openbaar lichaam op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Programma	Programma 3: Openbare ruimte en verkeer
Taakvelden	7.4 Milieubeheer
Doel/Openbaar belang	Deze regeling is opgezet door de deelnemers met als doel een robuuste uitvoeringsdienst te vormen om zo voor een adequate uitvoering van milieutaken te zorgen. Die taken betreffen vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de provincie Flevoland, de provincie Noord-Holland en de regio Gooi en Vechtstreek. De deelnemers streven vooral naar kwaliteitsverbetering en het integreren van de diverse taken. Dat laatste door deze onder te brengen in deze regionale uitvoeringsdienst. Daarbij houden alle deelnemers wel hun eigen bevoegdheden. Verder kan de OFGV taken verrichten op basis van de WABO, maar alleen als de deelnemers hier voor opdracht geven.
Bestuurlijk belang	Gemeenten en provincies zijn opdrachtgever van de Omgevingsdienst en vormen samen het Algemeen Bestuur (AB). De stemverdeling in het AB is gebaseerd op de (naar verhouding) ingebrachte financiële bijdrage per deelnemende partij.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage is voor het jaar 2017 op € 787.504
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 2.017.534
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 2.070.974
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,97
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 1.898.853 (verwacht)
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 3.064.114 (verwacht)
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	0,62
Geraamd resultaat 2017	Het geraamde resultaat voor 2017 is € 540.800.

Naam verbonden partij	Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging
Programma	Programma 5: Duurzaamheid en Water; Programma 8: Sport en Recreatie, Cultuur en Toerisme
Taakvelden	2.4 Economische havens en waterwegen
Doel/Openbaar belang	1. Het behartigen van de bovengemeentelijke belangen wett de recreatie binnen het gebied van de Randmeren betreft. 2. Het bewaren en bevorderen van de natuur binnen het genoemde gebied. 3. Het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon binnen het genoemde gebied. 4. Het bevorderen van de watersportsector binnen het genoemde gebied.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit vijf leden, van wie één bestuurder de voormalige blauwe as (leden B) vertegenwoordigt. De gemeente Gooise Meren heeft op basis van haar jaarlijkse bijdrage vier stemmen in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor het jaar 2017 is € 21.524. De leden zijn niet aansprakelijk voor de schulden van de coöperatie en zijn ook op geen enkele wijze verplicht om - mocht de coöperatie ontbonden worden - bij te dragen in een eventueel tekort.
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 4.263.461
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 11.751.388
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,36
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 4.066.461 (verwacht)
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 11.176.388 (verwacht)
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	0,36
Geraamd resultaat 2017	Het geraamde resultaat is € 193.000 negatief. Dit negatieve resultaat wordt gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve.

Naam verbonden partij	Werkvoorzieningschap Tomingroep
Rechtsvorm	BV
Programma	Programma 6: Werk en Inkomen
Taakvelden	6.5 Arbeidsparticipatie
Doel/Openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling richt zich op het aanbieden van werk aan mensen met een Wsw-indicatie, dus met afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast willen we zoveel mogelijk Wsw'ers naar de reguliere arbeidsmarkt begeleiden. Om dit te bereiken maakt de gemeenschappelijke regeling gebruik van Tomin B.V., waar zij honderd procent in deelneemt. De B.V. heeft een aantal bedrijfsactiviteiten ontwikkeld om de doelstellingen te behalen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft elf leden en wordt geadviseerd door twee vaste adviseurs. De gemeente Gooise Meren is met drie leden in het bestuur vertegenwoordigd.
Financieel belang	De rijksvergoeding wordt doorbetaald aan Tomingroep. De deelnemende gemeenten zijn samen financieel verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke regeling. Vooralsnog staat de B.V. garant voor afdekking van dit risico. Mochten de winst en de Algemene Reserves van de B.V. echter niet toereikend zijn, dan moeten de gemeenten zelf extra bijdragen.
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 2.183.000
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 9.399.000
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,23
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 1.900.000 (verwacht)
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 10.800.000 (verwacht)
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	0,18
Geraamd resultaat Werkvoorzieningschap Tomingroep 2017	Het geraamde resultaat is € 0. Dat is zoals in het jaarcontract tussen Tomingroep BV en het Werkvoorzieningschap is vastgelegd. Namelijk dat Tomingroep BV een nihil resultaat garandeert bij het Werkvoorzieningschap Tomingroep.
Tomingroep BV	
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 21.427.000
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 5.988.000
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	3,58
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 21.800.000
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 6.100.000
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	3,57
Geraamd resultaat Tomingroep BV 2017	Het geraamde resultaat is € 700.000 positief. (Na afdracht Werkvoorzieningschap Tomingroep)

Naam verbonden partij	Stichting Basisonderwijs Gooi en Vechtstreek (werknaam Talent Primair)
Rechtsvorm	Stichting
Programma	Programma 7: Zorg en Welzijn, Onderwijs en Jeugd
Taakvelden	4.1 Openbaar basisonderwijs
Doel/Openbaar belang	Talent Primair oefent alle taken en bevoegdheden van het bevoegd gezag uit voor de openbare basisscholen in de gemeenten Gooise Meren, Wijdmeren, Weesp, Huizen en de BEL-gemeenten. De gemeenten zien toe op de financiën en werkzaamheden van de stichting en op het functioneren van het bestuur. Dit gebeurt door een bestuurlijke Regiegroep, opgericht via een samenwerkingsovereenkomst tussen de voornoemde gemeenten.
Bestuurlijk belang	De bestuurlijke Regiegroep bestaat uit zeven leden. Het betreft de collegeleden met Onderwijs/Talent Primair in portefeuille in de bovengenoemde gemeenten. De stichting heeft een College van Bestuur (CvB) van maximaal drie leden en een Raad van Toezicht (RvT) van maximaal zeven natuurlijke personen. In de huidige praktijk bestaat het CvB uit één directeur-bestuurder. Deze is verantwoordelijk voor besturen van de stichting. De RvT houdt toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in de scholen die onder de stichting vallen. In de huidige statuten staat dat drie leden van de RvT worden benoemd op voordracht van de gemeenten waar de stichting scholen heeft. De directeur-bestuurder heeft een actieve informatieplicht. Hij informeert de RvT en de Regiegroep op tijd, zowel over de voortgang als ook wanneer er (financiële) omstandigheden ontstaan die de continuïteit van de stichting in gevaar brengen.
Financieel belang	De gemeente Gooise Meren heeft een renteloze lening van € 274.413 (Naarden € 132.913, Bussum € 96.500 en Muiden 45.000) verstrekt aan de rechtsvoorganger van de huidige stichting.
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 5.108.626
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 5.356.578
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,95
Eigen vermogen per 31-12-2017	€ 5.750.000
Vreemd vermogen per 31-12-2017	€ 5.380.000
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	1,07
Geraamd resultaat 2017	Het geraamd resultaat is circa € 641.000 positief.

Naam verbonden partij	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Rechtsvorm	N.V.
Programma	Programma 9: Algemene baten en lasten
Doel/Openbaar belang	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Het is de huisbankier van de gemeente.
Bestuurlijk belang	De gemeente Gooise Meren heeft 100.698 van de 55.690.720 aandelen in zijn bezit, waarvan Muiden 3.510 aandelen en Bussum 97.188. De aandeelhouders hebben zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).
Financieel belang	
Eigen vermogen per 1-1-2017	€ 4.486.000.000
Vreemd vermogen per 1-1-2017	€ 149.514.000.000
Solvabiliteit per 1-1-2017: EV/VV	0,03
Eigen vermogen per 31-12-2017	
Vreemd vermogen per 31-12-2017	
Solvabiliteit per 31-12-2017: EV/VV	
Geraamd resultaat 2017	Onbekend

Jaarlijks voorziet BNG haar klanten van informatie over BNG die zij kunnen gebruiken voor het invullen van hun begrotingsparagraaf over verbonden partijen. Van de provincies en gemeenten wordt verwacht dat zij daarbij vooruit kijken tot en met het komende begrotingsjaar. Helaas echter kan de bank die financiële informatie niet verstrekken.

BNG emitteert beursgenoteerde leningen. Om die reden is BNG gehouden aan de regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het geven van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder. BNG gaat pas tot publicatie van de gerealiseerde resultaten over na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de Raad van Commissarissen. Gegeven de complexiteit van de boekhoudkundige regelgeving voor het bankwezen en de omvang van de balans van BNG, kunnen de definitieve gegevens over het jaar 2017 pas in de loop van april 2018 beschikbaar komen.

Overzicht gemeentelijke bijdrage 2017 per verbonden partij
verdeeld over de taakvelden.

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage aan taakveld
Regio Gooi en Vechtstreek	0.4 Overhead	€ 774.298
	1.2 Openbare orde en veiligheid	€ 3.851
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 283.821
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	€ 84.624
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	€ 860.927
	6.82 Geëscaleerde zorg 18+	€ 310.755
	7.1 Volksgezondheid	€ 1.975.609
	7.3 Afval	€ 4.859.248
	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	€ 19.700
	8.3 Wonen en bouwen	€ 31.604

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage aan taakveld
Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	€ 3.913.390
Totale gemeentelijke bijdrage		€ 3.913.390

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage aan taakveld
Stichting Goois Natuurreservaat	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 477.693
Totale gemeentelijke bijdrage		€ 477.693

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage aan taakveld
OFGV	7.4 Milieubeheer	€ 787.504
Totale gemeentelijke bijdrage		€ 787.504

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage aan taakveld
Coöperatie Gastvrije Randmeren U.A.	2.4 Economische havens en waterwegen	€ 21.524
Totale gemeentelijke bijdrage		€ 21.524

Naam verbonden partij	Taakvelden	Bijdrage aan taakveld
Werkvoorzieningschap Tomingroep	6.5 Arbeidsparticipatie	€ 2.046.750
Totale gemeentelijke bijdrage		€ 2.046.750

Bijlage 3 | Taakvelden

Taakveld	Omschrijving	Begroting 2017	Realisatie 2017
0.1	Bestuur	1.379.270	1.328.961
	Baten	2.000	-213
	Lasten	1.377.270	1.329.174
0.10	Mutaties reserves	-1.954.012	-3.362.046
	Baten	-8.370.653	-9.718.626
	Lasten	6.416.641	6.356.580
0.2	Burgerzaken	609.280	789.874
	Baten	-1.333.255	-1.319.912
	Lasten	1.942.535	2.109.786
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	164.975	4.108.115
	Baten	-1.611.181	-11.440.290
	Lasten	1.776.156	15.548.405
0.4	Overhead	14.868.179	15.612.254
	Baten	-123.672	-1.080.513
	Lasten	14.991.851	16.692.766
0.5	Treasury	-2.362.996	-2.744.864
	Baten	-2.370.718	-2.752.630
	Lasten	7.723	7.767
0.61	Onroerende Zaak Belasting woningen	-8.270.174	-7.256.387
	Baten	-9.080.400	-7.914.360
	Lasten	810.226	657.973
0.62	Onroerende Zaak Belasting niet-woningen	-937.250	-2.149.738
	Baten	-937.250	-2.149.764
	Lasten	0	26
0.63	Parkeerbelasting	-2.093.070	-2.132.219
	Baten	-2.093.070	-2.132.627
	Lasten	0	408
0.64	Belastingen overig	-2.651.141	-2.586.827
	Baten	-2.651.141	-2.615.805
	Lasten	0	28.979
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-62.320.655	-64.829.231
	Baten	-62.339.410	-64.851.798
	Lasten	18.755	22.567
0.8	Overige baten en lasten	466.173	-5.962.125
	Baten	-4.000	-7.090.464
	Lasten	470.173	1.128.340
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	7.436
	Baten	0	0
	Lasten	0	7.436
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	4.350.678	4.428.943
	Baten	0	-2.631
	Lasten	4.350.678	4.431.574
1.2	Openbare orde en veiligheid	598.640	1.923.218
	Baten	-129.213	-228.238
	Lasten	727.853	2.151.456

Taakveld	Omschrijving	Begroting 2017	Realisatie 2017
2.1	Verkeer en vervoer	7.093.934	5.947.747
	Baten	-403.327	-476.660
	Lasten	7.497.260	6.424.407
2.2	Parkeren	1.311.150	2.254.864
	Baten	-451.475	-475.043
	Lasten	1.762.625	2.729.907
2.4	Economische havens en waterwegen	505.265	429.311
	Baten	-10.500	-2.900
	Lasten	515.765	432.211
3.1	Economische ontwikkeling	-138.214	-493.594
	Baten	-521.303	-910.482
	Lasten	383.089	416.888
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	123.616	240.364
	Baten	-104.039	-80.147
	Lasten	227.655	320.510
3.4	Economische promotie	209.903	-64.647
	Baten	-230.339	-303.191
	Lasten	440.242	238.544
4.1	Openbaar onderwijs	62.123	179.770
	Baten	0	-898
	Lasten	62.123	180.668
4.2	Onderwijshuisvesting	3.565.767	3.307.916
	Baten	-1.148.071	-1.067.569
	Lasten	4.713.838	4.375.485
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.574.879	1.260.302
	Baten	-388.039	-422.336
	Lasten	1.962.918	1.682.638
5.1	Sportbeleid en -activering	618.340	831.148
	Baten	-8.593	-21.245
	Lasten	626.933	852.393
5.2	Sportaccommodaties	2.627.866	3.914.006
	Baten	-923.829	-1.053.960
	Lasten	3.551.695	4.967.965
5.3	Cultuurpresentatie, -productie & -participatie	923.836	1.017.163
	Baten	-159.861	-1.460
	Lasten	1.083.697	1.018.623
5.4	Musea	82.897	85.162
	Baten	-2.500	0
	Lasten	85.397	85.162
5.5	Cultureel erfgoed	258.751	314.368
	Baten	-63.425	-4.211
	Lasten	322.176	318.579
5.6	Media	1.528.188	1.498.018
	Baten	-14.116	-1.788
	Lasten	1.542.304	1.499.806
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.351.343	4.089.832
	Baten	-390.643	-308.082
	Lasten	4.741.986	4.397.914
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.979.949	4.177.144

Taakveld	Omschrijving	Begroting 2017	Realisatie 2017
	Baten	-133.997	-199.549
	Lasten	6.113.946	4.376.694
6.3	Inkomensregelingen	2.546.229	5.365.018
	Baten	-12.900.641	-11.995.985
	Lasten	15.446.870	17.361.003
6.4	Begeleide participatie	1.977.578	1.767.091
	Baten	0	-119.420
	Lasten	1.977.578	1.886.511
6.5	Arbeidsparticipatie	1.563.664	1.922.073
	Baten	0	-89.812
	Lasten	1.563.664	2.011.885
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	2.462.802	1.827.266
	Baten	0	-40.056
	Lasten	2.462.802	1.867.322
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.615.751	6.389.496
	Baten	-1.704.080	-782.034
	Lasten	8.319.831	7.171.530
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.575.873	6.762.921
	Baten	0	0
	Lasten	8.575.873	6.762.921
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	360.624	388.118
	Baten	-5.300.000	-6.005.355
	Lasten	5.660.624	6.393.473
7.1	Volksgezondheid	2.253.451	2.421.409
	Baten	0	1.128
	Lasten	2.253.451	2.420.281
7.2	Riolering	-1.563.785	-1.076.248
	Baten	-5.679.398	-5.442.071
	Lasten	4.115.613	4.365.823
7.3	Afval	-1.180.258	-1.140.421
	Baten	-6.103.595	-5.791.825
	Lasten	4.923.337	4.651.405
7.4	Milieubeheer	1.180.474	1.136.649
	Baten	-15.800	-116.479
	Lasten	1.196.274	1.253.127
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	14.647	163.453
	Baten	-968.910	-864.692
	Lasten	983.557	1.028.145
8.1	Ruimtelijke ordening	899.093	1.391.742
	Baten	-263.470	-417.831
	Lasten	1.162.563	1.809.573
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	1.437.546	776.064
	Baten	-1.662.569	-3.066.893
	Lasten	3.100.115	3.842.957
8.3	Wonen en bouwen	328.821	1.047.479
	Baten	-1.124.264	-1.069.444
	Lasten	1.453.085	2.116.924

Bijlage 4 | Overzicht GMIB

Overzicht bezuinigingen GMIB (Gooise Meren in Balans), zoals vastgesteld bij de Programmabegroting 2017 en de actuele stand van het jaar 2017 in de kolom 'per 31-12-2017'. Alle wijzigingen zijn eerder aan de raad gemeld, onder andere via voortgangsverslagen en zijn in het overzicht hieronder aangegeven met een kleur.

Programma	Onderwerp	Omschrijving	Bedragen x € 1.000				Per 31-12-2017
			2017	2018	2019	2020	2017
1	Verhogen leges huwelijk	Het college kiest ervoor de tarieven voor huwelijken te verhogen. De leges voor het huwelijk liggen lager dan bij referentiegemeenten.	12	12	12	12	12
1	Sluiten servicepunten	Het college kiest ervoor de servicepunten in Naarden en Muiden te sluiten. Het aantal bezoekers per servicepunt is beperkt.	75	75	75	75	75
1	Inkoop gezamenlijk (in de regio) organiseren	Het college wil inkoopbesparingen realiseren door meer gezamenlijk in te kopen. Samenwerking levert een effectievere inzet van kennis, kunde en capaciteit.	250	500	750	1.000	50
1	Personeels- en salarisadministratie	Schaalvergroting op dit terrein met een minstens even grote gemeente als Gooise Meren kan efficiency in personele inzet geven.	0	40	40	40	0
1	Vermindering Stembureaus	<i>Amendement Perspectiefnota 2017</i> Budget verkiezingen: Onderzocht wordt of het aantal stembureaus verminderd kan worden. Uitgangspunten hierbij blijven een goede geografische spreiding alsmede goede bereikbaarheid voor de inwoners, rekening houdend met de belastbaarheid van ieder stembureau wat betreft het aantal stemmen en het tellen hiervan, en beschikbaarheid van goed gekwalificeerde stembureauleden.	10	10	10	10	10
2	Verhogen APV leges	De leges zijn in de huidige vorm niet kostendekkend. Het college wil de leges voor vergunningen en diensten verhogen ten behoeve van die kostendekkendheid.	15	15	15	15	7
3	Sponsoring groenonderhoud openbare ruimte	Het college gaat onderzoeken wat de mogelijkheden zijn op het gebied van sponsoring van het groenonderhoud in de openbare ruimte (bijvoorbeeld reclame-uiting op rotondes).	0	8	8	8	0
3	Verkoop snippergroen	Het college wil kleine stukken groen verkopen. Dit leidt tot lagere onderhoudskosten en hogere opbrengsten. De afgelopen jaren is er al ingezet op het verkoop van snippergroen waardoor hier slechts nog marginaal voordeel te behalen is.	0	38	18	5	0
4	Leges bouwen	Het college wil de leges voor bouwen kostendekkend maken.	100	100	100	100	0
4	Vastgoed en accommodaties	De exploitaties van onze accommodaties vormen jaarlijks een forse kostenpost in de programmabegroting. Om de voor Gooise Meren noodzakelijke besparingen te realiseren, ligt het voor de hand om ook naar het vastgoed en accommodatiebeleid te kijken. Of er besparingen te realiseren zijn, wordt in de loop van 2017 bekend.	PM	PM	PM	PM	PM
4	Verhogen leges grafrechten	De drie kernen hebben ieder nog een eigen legesverordening voor de grafrechten. De planning is om die dit jaar voor een deel van de tarieven te harmoniseren. Belangrijk daarbij is dat goed wordt gekeken naar de kostendekkendheid van de begraafplaatsen.	38	38	38	38	38
4	Centrummanagement	Een verlaging van het lastenbudget Centrummanagement vanaf 2018 met € 30.000. Nav raadsvoorstel Programmabegroting 2017.	0	30	30	30	0

Programma	Onderwerp	Omschrijving	Bedragen x € 1.000				Per 31-12-2017
			2017	2018	2019	2020	2017
5	Maximaal doorberekenen van kosten aan inwoners	<p>Het college gaat onderzoeken of er nog mogelijkheden liggen in het doorberekenen van de kosten naar de inwoners, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - evenementen: doorberekenen kosten aan organisatoren; - riolering: 100% kostendekkende tarieven hanteren; - afvalstoffenheffing: 100% kostendekkende tarieven hanteren. 	16	16	16	16	0
6	Minimaregelingen en zorgkosten	<p>Tot 2015 ontvingen chronisch zieken en gehandicapten een tegemoetkoming in hun zorgkosten. Omdat de tegemoetkoming niet terecht kwam bij personen die het nodig hadden, heeft het Rijk de regeling afgeschaft. Wel is een gereduceerd budget naar de gemeenten gegaan. Gemeenten zijn vrij om dit budget te besteden. Het college kiest ervoor om met een gedeelte van deze middelen een regeling te treffen die de aanvullende ziektekostenverzekering voor deze groep vergoed. Dit betekent dat het restant budget niet besteed wordt, waardoor er een besparing realiseerbaar is. De bestaande minima-regelingen (kwijscheldingsbeleid, Doe-budget, PC-regeling, Tegemoetkoming eigen risico, Jeugd sport/cultuurfonds) en de wettelijke regelingen (Bijzondere bijstand, Individuele inkomenstoeslag) blijven beschikbaar.</p>	400	400	400	400	400
7	Leges handhaving kinderopvang	<p>Het is mogelijk om de kosten voor de handhaving van kinderopvang door te betalen via leges. Op dit moment wordt hier nog geen gebruik van gemaakt. De kosten voor de gemeente zijn eigen personeel en kosten van inspecties door de GGD.</p>	18	18	18	18	0
8	Zwembaden	<p>De gemeente kijkt in welke mate er efficiencyvoordelen te behalen zijn door de samenvoeging van Sportfondsen Naarden en Sportfondsen Bussum. Dit wordt reeds met Sportfondsen Naarden, Bussum en Nederland uitgezocht. De uitkomsten van dit onderzoek worden betrokken bij de visie rondom het gewenste toekomstige zwembaden-aanbod in Gooise Meren.</p>	0	0	105	105	0
8	Spant!	<p>Het college wil de mogelijkheden onderzoeken om de subsidie af te bouwen en/of het vastgoed aan de exploitant te verkopen.</p>	0	18	38	58	0
4,7,8	Subsidies	<p>Gooise Meren kent verschillende categorieën van subsidies op diverse werkterreinen. In 2016 heeft de technische harmonisatie van het subsidiebeleid voor 2017 plaatsgevonden. Vanaf de zomer 2016 starten de werkzaamheden voor de inhoudelijke harmonisatie van het subsidiebeleidskader voor Gooise Meren voor het jaar 2018 en verder. In de Perspectiefnota worden bedragen voorgesteld als bezuinigingen op subsidies. Het college stelt als richtinggevend bedrag voor om € 150.000 te bezuinigen in 2017 en € 300.000 in de jaren 2018 en verder. Deze bezuiniging dient te worden gehaald bij de (grotere) instellingen die meer dan € 70.000 subsidie per jaar ontvangen. Bezuinigingen kunnen worden gespreid over de diverse subsidie categorieën: Welzijn/zorg; Kunst/cultuur; Toerisme/economie.</p> <p><i>Raadsmededeling Perspectiefnota 2017</i></p> <p>Als het gaat om de verstrekte subsidies (lange en korte termijn) is afgesproken dat deze nog eens kritisch tegen het licht worden gehouden. Daarbij wordt gekeken naar de grondslag, de hoogte en de effecten van mogelijke aanpassingen op bestaand en toekomstig beleid. Deze taakstelling gaat in per 2017 en bedraagt € 50.000. Dit bedrag komt bovenop de reeds geboekte taakstelling in de perspectiefnota: 2017 € 150.000, per 2018 € 300.000.</p>	200	350	350	350	185

Programma	Onderwerp	Omschrijving	Bedragen x € 1.000				Per 31-12-2017
			2017	2018	2019	2020	2017
8	Bibliotheek	Met de bibliotheek kan onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om te bezuinigen of de inkomsten te verhogen. Opties zijn verhoging prijzen, verlaging leeftijd jeugdabbonnementen en/of verlaging van de dienstverlening. Ook de inzet van de gebouwen voor andere activiteiten waarmee inkomsten gegenereerd kunnen worden is een optie.	0	250	250	250	0
9	Doorberekenen activiteiten naar projecten	Dit voorstel betekent dat de kosten die de gemeente moet maken voor projecten, worden doorberekend aan de ontwikkelaar. De gemeente is daartoe gerechtigd op basis van het Besluit ruimtelijke ordening en de procedure bij bouwinitiatieven.	33	33	33	33	33
9	Hardware oplossingen (gezamenlijk rekencentrum/ICT)	Samenwerking op IT kan leiden tot kostenreductie. In de regio zijn er kandidaten voor een mogelijke bundeling van het ICT beheer.	0	75	75	75	0
9	Afstoten gemeentewerf	Momenteel heeft Gooise Meren 3 gemeentewerven. Dat is teveel voor de werkzaamheden voor Gooise Meren. Het college wil twee werven afstoten, te weten de gemeentewerf aan de Huizerweg in Bussum en de werf aan de Tesselschadelaan in Muiderberg.	0	100	100	100	0
9	Belastingsamenwerking	Door de belastingtaken uit te voeren in groter verband kan efficiënter worden gewerkt en mogelijk kosten worden gereduceerd. Het college wil de mogelijkheden onderzoeken.	0	0	75	75	0
9	Innen van vermakelijkhedenretributie	Het college wil retributie innen van vermakelijkheden met een regionale aantrekkingskracht. Voor 2017 een verhoging van de baten met €40.000. Nav raadsvoorstel Programmabegroting 2017 een verhoging van de baten met €140.000.	40	140	140	140	0
9	Herzien leningen	De lening portefeuille van Gooise Meren bestaat uit veel leningen met een gemiddeld rentepercentage van 3,76%. Gelet op de huidige lage rentestand kan het voordelig zijn om oude leningen met een hoge rente over te sluiten naar een lagere rente.	0	0	23	23	0
9	Bezuinigen op verbonden partijen	Het college kiest voor het principe 'trap op trap' af voor de bijdragen aan verbonden partijen. Dit betekent dat de bijdragen zullen moeten dalen met een gelijk percentage als waarmee het Rijk de Algemene uitkering aan gemeenten kort.	165	220	220	220	0
9	Afschrijvingstermijnen herzien	Het college wil kijken of zij de afschrijvingstermijnen van gebouwen, hardware/software, wegen, riolering kan verhogen.	300	300	300	300	300
9	Energie	Het college wil de mogelijkheden onderzoeken of een bedrijf de inkoop van energie, het monitoren van het gebruik en de betalingen van de gemeente kan overnemen. Dit leidt tot kostenbesparing.	38	38	38	38	0
9	Verhuur leegstandgemeentehuis	<i>Amendement Perspectiefnota 2017</i> Na renovatie gemeentehuis zijn er mogelijk ruimtes om te verhuren.	0	21	21	21	0

Programma	Onderwerp	Omschrijving	Bedragen x € 1.000				Per 31-12-2017
			2017	2018	2019	2020	2017
9	Onbenutte belastingcapaciteit	Een structureel sluitende begroting is noodzakelijk. In de periode tot aan de begrotingsbehandeling worden diverse onderwerpen, die nu nog niet konden worden gekwantificeerd, nader onderzocht. De uitkomsten kunnen zowel positief als negatief uitpakken. Voorgesteld wordt om, in afwachting van deze uitkomsten, voor het realiseren van een sluitende begroting de OZB met 3% te verhogen. Voor een woning met een WOZ-waarde van circa € 350.000 betekent dit een verhoging van de OZB met circa € 10 per jaar. Op basis van genoemde uitkomsten kan de verhoging nog worden bijgesteld, maar als dit onvoldoende oplevert, is het doorvoeren van een OZB-verhoging voor een sluitende begroting onontkoombaar.	270	270	270	270	270
9	Extra OZB verhoging	Zoals al in de Perspectiefnota is te lezen acht het college tenslotte een beperkte verhoging van de ozb, gezien het hoge voorzieningenniveau, verdedigbaar. Dat geldt voor ook de lichte extra verhoging die nu wordt voorgesteld: met nog geen euro per maand (voor een woning met een WOZ-waarde van € 320.000) blijft het voorzieningenniveau op een hoog peil en blijven we op koers naar een vitaal en gezond Gooise Meren.	300	300	300	300	300
9	Richtinggevende maatregelen investeringen (investeringsplan deel)	Het investeringsvolume van 19 miljoen in 2017 is wellicht te ambitieus. Er zal door nadere overweging en prioritering een evenwichtiger verdeling plaatsvinden van de investeringen over 2017 en de toekomstige jaren. Deze taakstelling gaat in per 2018 en bedraagt € 300.000. Nav raadsvoorstel Programmabegroting 2017 teruggebracht naar € 160.000. Overig deel verdeeld over bezuiniging Centrummangement (€ 30.000), Vermakelijkhedenretributie (€ 100.000) en Toeristenbelasting (€ 10.000).	0	160	160	160	0
9	Toeristenbelasting	Een verhoging van het batenbudget toeristenbelasting vanaf 2018 met €10.000. Nav raadsvoorstel Programmabegroting 2017.	0	10	10	10	0
Totaal			2.280	3.585	4.038	4.295	
Heroverwogen taakstellingen (Bibliotheek, Vermakelijkhedenretributie, Verbonden Partijen)							205
Nieuw totaal taakstelling							2.075
Gerealiseerd/verwacht te realiseren							1.680
							81%

Bijlage 5 | Afkortingen

Afkorting	Betekenis
APV	Algemene Plaatselijke Verordening/Algemene Politie Verordening
AR	Algemene Reserve
ARG	Algemene Reserve Grondexploitatie
Arhi	Algemene Regels Herindeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BBV	Besluit Begroting Verantwoording
BDU	Brede Doel Uitkering
BIE	Bouwgronden in Exploitatie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRP	Basisregistratie Personen
Boa	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
EMU	Economische en Monetaire Unie
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
GAD	Gewestelijke Afvalstoffen Dienst
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GMiB	Gooise Meren in Balans
GNR	Gooisch Natuurreservaat
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
HUP	Handhavings Uitvoerings Programma
IHP	Integraal Huisvestingsplan
JGZ	Jeugd gezondheidszorg
KCC	Klant Contact Centrum
KNSF	Koninklijke Nederlands Springstof Fabrieken
LNC	Landgoed Nieuw Cruysbergen
MJOB	Meerjaren onderhoud begroting
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NIEGG	(Nog) Niet in Exploitatie genomen gronden

Afkorting	Betekenis
OAB	Onderwijs Achterstanden Beleid
OFGV	Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek
OV	Openbare Voorzieningen
OVGM	Ondernemersvereniging Gooise Meren
OVNV	Ondernemersvereniging Naarden Vesting
OVSAAL	Spooruitbreiding Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad
OZB	Onroerend Zaak Belasting
PID	Project Initiatief Document
PKVW	Politiekeurmerk Veilig Wonen
PN17	Perspectiefnota 2017
RSA	Regionale Samenwerkingsagenda
RvS	Raad van State
Sd	Sociaal domein
SKBNM	Stichting Kinderdagverblijf Bussum, Naarden en Muiden
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
RWS	Rijkswaterstaat
RZB	Roerende zaakbelasting
SVB	Sociale Verzekeringsbank
VANG	Van Afval naar Grondstof
Vic	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOF	Vennootschap onder Firma
VTH	Vergunningen, toezicht en handhaving
VV2016-2	Het Voortgangsverslag 2016-2
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaak
WTCG	Wet tegemoetkoming chronische zieken en gehandicapten
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening